

VERHANDELINGEN

OVER HET

DIERLIJK MAGNETISMUS,

DOOR DE HEEREN

B. FRANKLIN, MAJAUULT, LE ROY, SALLIN,
BAILLY, D'ARCET, DE BORY, GUILLO-
TIN, LAVOISIER. — GEOFFROY, DES-
PERRIERES, JEANROI, DEFOURCROY,
CHAMBON EN VICQ D'AZYR.

LEEDEN VAN DE KONINGLIJKE ACADEMIE DER
WEETENSCHAPPEN, EN FACULTEIT DER GE-
NEESKUNDE TE PARYS, EN DOOR DEN KO-
NING GECOMMITTEERD TOT HET ONDER-
ZOEK. WEEGENS DEEZE ZOO BELANGRIJKE ZAAK.

Vervattende zoo wel de wijze van meedeedeeling van het
Magnetismus, als de uitwerkzelen, welken men
daar van te wagten heeft, met zeer veele
proeven bevestigd.

NAAR DE ENGELSCH VERMEERDERDE UITGAAVE
VERTAALD DOOR

H. A. B A K E, M. D.

T E L E T D E N, B I J
A. E N J. H O N K O O P,
M D C C X C I.

RB1056

WD

391

817

1791

28

V O O R B E R I G T.

Zie daar, onderzoek lievend Leezer! een Werkje, dat u een volkoomen bericht kan geeven, wegens het Dierlijk Magnetismus, het welk ook aan onzen heemel der Weetenschappen als een nieuw lucht-verschijnsel op het onverwagtst is koomen opdaagen, nadat hetzelve in Duitschland en Frankrijk zijnen loop genoegzaam schijnt voleindigd te hebben; de verbaazing verwekkende Proeven, hiermeede te Rotterdam genomen, zo wel als de uitmuntende Reedenvoering van den schranderen Hoogleeraar VOLTELEN, hebben gewisfelijk uwe weetlust gaande gemaakt.

In dit Rapport, gedaan door Mannen, wier kundigheden, zoo wel in de Geneeskunde als Wijsbegeerte, hen volkoomen in staat stelde, om naauwkeurige waarneemers te zijn, zult gij uwe begeerte om wegens de meededeeling van het dierlijk Magnetismus, en de uitwerkselen die hetzelve te weegebrengt, onderrigt te worden, volkoomen kunnen bevredigen, de meenigvuldige en naauwkeurige proeven hier in vervat, zullen u dit zoo wonderdoend vermoogen op deszelfs waaren prijs leeren schatten.

Nog

504
P. H. C. B. 1150

V O O R B E R I G T.

Nog een woord wegens de vertaaling, ik heb mij hier toe van eene Engelsche overzetting bediend, bij voorkeuze aan de oorspronkelijke Fransche uitgaave, dewijl die verscheide zeer fraaije aanmerkingen uit het, in het eerste rapport vermeld Werk, van den Heer THOURET en andere Schrijvers bevat, die in de Fransche uitgaave niet gevonden worden.

Ik heb, daar ik wist, hoe zeer men in het algemeen verlangend was, naar een Werkje, waar door men van dit thans bij ons zoo veel geruchts maakend vermoogen, een juist denkbeeld kon bekoomen, met de vertaaling den meest moogelijken spoed gemaakt, deeze heeft mij ook verhinderd om hierbij eenige aanmerkingen te voegen, waar toe egter dit Stukje mij bij het vertaalen, zoo wel met opzigt tot de daar in verhaalde proeven, als de daar uit afgeleide besluiten en recdokaavelingen nu en dan wel eenige stof opleeverde, veelligt laat ik die binnen kort volgen.

H. A. BAKE, Med. Doct.

LEYDEN
den 15 April
1791.

I N L E I D I N G.

Het onderwerp van het volgend Stukje hield reeds voor eenige jaaren in Duitschland en Frankryk de aandacht van elk een beezig en week- en dagbladen waaren daar meede opgevuld.

Bij sommige ontmoette hetzelfde de uitbundigste loftuitingen, als de belangrijkste ontdekking, bij andere wierd het als voor het gochelspel van een onweetend kwakzalver uitgekreten.

De Heer MESMER, de uitvinder van het Dierlijk Magnetismus is een Duitsch Geneeskundige; het eerst waar door hij zich bekend maakte, was eene door hem uitgegeve verhandeling over den invloed der Sterren op het menschlijk lighaam, te Weenen gedrukt in 1766, en aldaar door hem openlijk verdedigd.

In het jaar 1774 wierd het gebruik der magneet in de geneeskunde door de Duitfche Geestlijke HELL, ten sterksten aangepreezen; weldra wierd MESMER een voorftander deezer leer en beoeffende dezelve met een zigbaar gelukkigen uitflag: ter-

9 I N L E I D I N G.

wijl hij op dit zoo nuttig gebruik der magneet zijn aandacht vestigde, wierd hij gebragt tot het aanneemen van andere stellingen, die hem toefcheenen belangrijker en van een meer uitgebreid gebruik te zijn; ingevolge daarvan stelde hij het gebruik des zeilsteens geheel ter zijde en stelde eene genees-wijze in het werk, welke hij daarna der waereld bekend maakte; deeze afvalligheid bragt hem met vader HELL en den beroemde INGENHOUS, die voorheen zijne voorstanders waaren, in oneenigheid; daar zij te Weenen een zeer groot gezag hadden, en zij hem onvermoeid vervolgden, vervielen zijne stellingen weldra in eene algemeene minagting.

Ten einde deezen weerstand af te weeren, beriep hij zich in 1766 op de Academie der Weetenschappen te Berlin, alwaar egter zijne leer verworpen wierd, „als van alle grond ontbloomt en demin„ste aandacht onwaardig” door zoo eene gevoelige teleurstelling ter needer geslaagen, deed hij eene reis door veele steeden van Duitschland, overal stelde hij het Dierlijk Magnetismus in het werk, en van tijd tot tijd deelde hij het algemeen den gelukkigen uitflag zijner proefneemingen mede, zijne vijanden lieten egter niet na hem overal na te speuren en zijne feilen te ontdekken: Intusschen zoo het schijnt vastelijk beslooten hebbende, om zijn vaderland van de vrugten eener zoo dierbaare ontdekking niet te berooven, keerde hij naar Weenen terug, alwaar

waar hij, hoewel met geen gelukkiger gevolg dan te vooren, zijn geluk andermaal beproefde.

Door zoo eene onafgebrooke reeks van mislukkingen afgeschrikt, nam hij het besluit om Duitschland te verlaten, en begaf zich naar Parys in het jaar 1778. Hier was een zijner eerste bekenden de Heer A. J. S. D., Schrijver van een werk getiteld *Dictionnaire des merveilles de la Nature*, uit welk werk de meeste der volgende bijzonderheeden ontleend zijn.

Deeze Schrijver heeft aangemerkt, dat in weerwil van de oogschijnlijke omzigtigheid en agterhoudenheid van den Heer MESMER, in weerwil zelf van den ongelukkigen uitflag zijner eerste proefnemingen, hij hem egter den lof van opregtheid in zijn gedrag en bondigheid in zijne reedekaaveling niet kon weigeren, hij was, zeide hij, overtuigd, dat den ongelukkigen uitflag in geenen deele aan den uitvoerer, maar aan eene ongeschiktheid der voorwerpen, waaraan de proeven in het werk gesteld wierden, moest toegeschreeven worden; in April 1778 begaf MESMER zich met de bij hem verzaamelde lijders naar Creteil en binnen weinige maanden keerde het grootste gedeelte derzelver volkomen hersteld naar de Hoofdstad terug; onder deeze was de geneezing van eene verlamde het aanmerkenswaardigste, daar zij te vooren van het gebruik haarer leedemaaten beroofd was, wandelde zij nu

4 I N L E I D I N G.

met veel gemak en eenen vasten tred: in November bragt hem de Heer A. J. S. D. in een huis van aanzien, alwaar men de grootste weetlust toonde met opzigt tot die ontdekkingen, welke het welzijn van hunnen eevenmensch ten doelwit hadden; de proefneeming, welke MESMER hier in het werk stelde, verdiend eenigfints breedvoeriger gemeld te worden. Er bevond zich in de zaal een vrij talrijk gezelschap, de Heer MESMER raakte verscheide hunner de een na den ander aan, zonder, zelf op de zodaanige, die een zeer gevoelig zenuwgestel hadden, eenige uitwerking van zoo veel belang te veroorzaaken, dat men die als een uitwerkfel van het Magnetismus kon beschouwen, hoe zeer hij ook de konstbewerking herhaalde, de uitflag was altoos dezelfde.

De gouverneur der kinderen in dit huisgezin, een man van een steevig lighaamsgestel, niets minder dan bijgeloovig en daar en boven in zijn ongeloof door den ongelukkigen uitflag der voorafgegaane proeven nog bevestigd, deeze man had federd eenige dagen wegens pijn in de schouders geklaagd, daar hij buiten tegenspraak de minst vatbaare persoon van het geheel gezelschap was, stelde hij zich zelf bij wijze van uitdaaging voor, om daar op de proef te neemen.

De Heer MESMER weigerde hem aan te raaken, maar stemde toe, om hem op eenen geringen afstand het magnetismus meede te deelen, op begeerte

geerte van de Heer MESMER keerde hij hem den rug toe, en de Magnetiseur stak op den afstand van 7 of 8 voeten zijn vinger na hem toe, dit duurde twee minuten, gedurende welke tijd de gouverneur op de herhaalde vraagen van Dr. MESMER, of hij niets gewaar wierd, boertige en bespottende antwoorden gaf, de Doctor wenkte het gezelschap op eene veel beteekenende wijze met het hoofd toe, en bewoog intusschen zijn vinger op en neederwaards en eenigfints kringsgewijze; de lijder zeide nu een soort van huivering in het bovenste gedeelte van den rug gewaar te worden, hetgeen hij egter aan de uitwerking van het vuur, nabij het welk hij stond, toeschreef; men begaf zich dus naar een ander gedeelte der zaal, en hervatte de proefneeming, dit gevoel hielt egter stand en vermeerderde dermaate, dat de gouverneur zeide, hetzelfde bij niets beeter te kunnen vergelijken, dan bij een stroom van kookend water, welke in de vaten van zijn rug en schouders rond liep: Het gevoel wierd eindelijk zoo heevig, dat hij weigerde zich verder aan deeze proefneeming te onderwerpen; hij wierd egter hier toe overgehaald, de Heer des huizes hield zijnen eenen arm en ik zelf zijnen anderen vast, bij de verdere voortgang egter deezer proeve wierd de hitte zoo onverdraaglijk, dat hij zich met geweld aan onze handen onttrok; deeze hitte wierd door een overvloedig zweet van het aangedaane deel gevolgt.

6 I N L E I D I N G.

MESMER plaatste de voorste vinger van elke hand op de borst des lijders, dit bragt in dit deel dezelfde aandoening, die egter niet zoo heevig was, voort; hij klom trapsgewijze op naar het aangezigt, waarop een overvloedig zweet aan het voorhoofd volgde; de gouverneur stak de duim en voorste vinger van elke hand uit, de overige gesloten houdende, MESMER deed hetzelfde tegen hem over, zonder hem egter aanteraaken; de lijder klaagde beurtelings wegens eene huivering, stijfheid en jeukte in zijne hand-palmen, hetwelk meede eene plaatslijke uitwaaseming ten gevolge had.

Het zij mij geoorlofd bij deeze zoo opmerkenwaardige proefneeming eene andere te voegen, genomen uit het *Journal de Paris* N. 44. 1784. De Heer MESMER zich met de Heeren CAMP — — en d'E — — aan het groot Canaal te Meudon bevindende, stelde hen voor, dat zij beurtelings zich naar de overzijde dier waterleiding begeeven zouden, terwijl hij aan deeze zijde bleef; hij wees hen om de rotting in het water te steeken, terwijl hij het aan deeze zijde insgelijks deed, op dien afstand gevoelde de Heer CAMP — — een aanval van engborstigheid, terwijl de Heer d'E — — door een pijn in de leever, waar aan hij meermaalen onderworpen was, wierd aangetast; zeer veel perfoonen hebben deeze proef niet kunnen uitstaan, zonder in flauwte te vallen.

Op

Op zeekeren avond wandelde de Heer MESMER met zes perſoonen in den tuin van den Prins de Soubife; hij ſtelde het Magnetismus in het werk aan een boom, kort daarna vielen drie vrouwen van het gezelfchap in flauwte; de Hertogin de C — de eenige Dame die niet bezweek, ſteunde aan de boom, zonder het vermoogen te hebben om die los te laaten, de Graaf de Mons — was niet in ſtaat zich op de been te houden, maar moest zich op een bank needer zetten; op de Heer Ang —, een man van een ſpieragtig geſtel, had deeze proef nog geweldiger uitwerkſels; de knegt van de Heer MESMER, die geroepen wierd, om de bezweeken uit den weg te helpen, en aan foortgelijke gevallen gewoon was, bevond zich buiten ſtaat om zich te beweegen, en het geheel gezelfchap was verplicht, geduurende een geruimen tijd in deezen ſtaat te blijven: dit voorval vind men aangehaald door den Heer THOURET in zijn werkje getijtd *Recherches & doutes, &c.* p. 65.

De Heer MESMER was van den aanvang af begerig om dit zijn leerſtelfel en proefneeming aan de beoordeeling der geneeskundige Faculteit te onderwerpen; maar hij wilde zich niet aan het regeltmatig onderzoek van hier toe gemagtigden, blootſtellen, vreezende, zoo hij zeide, voor de droevige gevolgen der geest van partijschap; deeze weigering had een misverſtand tuſſchen hem en de

8 I N L E I D I N G.

Faculteit ten gevolge, en het onderzoek bleef agter weege.

In Frankryk was den uitflag der proeven van den Heer MESMER juist het teegenovergestelde van het geen dezelve in Duitschland weedervaaren was, hij wierd overhoopt met lijders, zijne geneezingen waaren zeer talrijk en verbaazende; hij was genoodzaakt eenige kweekelingen onder zijn opzigt op te leiden, ten einde hem in zijne geneezingen de behulpzaame hand te bieden; in 1779 gaf hij eene memorie in het licht, betreffende de uitvinding van het Dierlijk Magnetismus, en beloofde hierbij een volledig samenstel aangaande dit onderwerp, het welk eene zoo groote omwenteling in de wijsbegeerte zoude te weege brengen, als die reeds in de geneeskunde veroorzaakt had.

Getroffen door de duidelijkheid en naauwkeurigheid zijner reedenkaaveling, door het grootſche van zijne beloften en het verbaazende zijner onloochenbaare geneezingen, wierden sommige der grootste geneeskundigen der verligste Wijsgeeren in Frankryk zijne bekeerlingen; onder deeze onderscheidde zich boven alle de Heer Court de Gebelin, een Schrijver, die door zijne oudheidkunde de grootste roem verworven had, en nog meer, zoo het moogelijk is, uit hoofde van zijne fraaijen smaak, de schoonheid zijner uitdrukkingen, en de vrugtbaarheid zijner verbeeldingskracht bewonderd wierd.

Het

I N L E I D I N G. 9

Het huis van den Heer MESMER te Creteil was overhoopt met lijders , dagelijks vergaderde eene talrijke meenigte aan zijn huis te Parys , alwaar de konstbewerking openlijk verrigt wierd , de Heer DESLON , een zijner leerlingen , zegt men , dat 100,000 Liv. hier meede gewonnen heeft ; hij vond bescherming bij lieden van den eersten rang , en het Dierlijk Magnetismus was , gelijk de Heer THOURET waarneemt , een mode , een point van wellevendheid , een zaak , die door elk een , die zich aanmaatigde *du ton* te zijn , het vuurigst verdedigd , en zonder verzuim in het werk gesteld wierd.

Intusfchen ontbrak het dit nieuw verschijnsel in geenen deele aan teegenstanders ; sommige der beste pennen van Frankryk waaren weldra teegen hetzelfde in beweeging , en onder anderen die van den Heer THOURET , Regent van de geneeskundige Faculteit te Parys , en in de daad deeze Faculteit had den uitflag en toeloop derzelve van het begin af met naijver beschouwd , eindelijk vond men het waardig dat de Overheid ook daar op haare aandagt vestigde , en eenige Gecommitteerden , deels Geneeskundigen , deels leeden van de Koninglijke Maatschappij der Weetenfchappen , met de beroemde FRANKLIN aan het hoofd , wierden gelast het Dierlijk Magnetismus te onderzoeken ; de Heer MESMER weigerde aan deeze Heeren alle oopening van zaaken , maar de Heer DESLON , de voornaamste

zijner leerlingen, maakte geene zwaarigheid om zijne grondbeginselen aan hen meede te deelen, en hen in hun onderzoek de behulpzaame hand te bieden; hun berigt maakt een voornaam gedeelte van dit Stukje uit; de Heer MESMER heeft egter van het hier uit opgemaakt besluit na het Parlement van Parys geappelleerd.

MESMER heeft zich bij het Parlement beklaagd, wegens het door de Koninglijke Gecommitteerden uitgebragt berigt, en verzocht, dat zij eene andere Commissie benoemen zoude, ten einde niet zijne theorie en practijk te beproeven, maar een door hem gevormd ontwerp te onderzoeken, behelzende de eeniglijk moogelijke middelen ter ontwijffelbaare betooging der voortreffelijkheid en nuttigheid van deeze zijne ontdekking; deeze eisch wierd door den druk gemeen gemaakt, veele dagten dat het Parlement hier aan geen gehoor zoude verleenen, doch hetzelfde heeft de Heer MESMER bij zijn woord gevat, en hem verplicht om van alles opening te geeven, ingevolge der volgende Resolutie.

Resolutie van den 6. September 1784.

Het Parlement beveelt, dat MESMER verplicht zal zijn voor vier Doctoren der Geneeskundige Faculteit, twee Chirurgi, en twee Apothekars, zijne leerstellingen, die hij voorgeeft ontdekt te hebben,

ben, bloot te leggen, alsmeede die middelen, die hij opgeeft, dat in het werk gesteld moeten worden, om deeze zijne stellingen te beoeffenen; het beveelt tevens, dat van het meerder gedeelte een berigt in handen van den Procureur Generaal zal gesteld worden, ten einde hetzelfde het Parlement voor te leggen, en daarop deszelfs uitspraak te verwagten.

Daar men nu niet langer daar aan twijffelen kan, of het geheel samenstel van het Dierlijk Magnetismus moet als eene bedriegerij aangemerkt worden, kon men wel ligt vraagen, waarom men dan deeze stukken van zoo veel aanbelang agt te zijn, dat men die, ook in onze taal, het algemeen meedeedeelt, daar zij toch eigenlijk alleen van eenig belang zijn voor hen, die van dit gochelspel ooggetuigen geweest zijn; hierop kan men meer dan één gepast antwoord geven. Vooreerst, en dit hebben wij hier voor reeds bedoeld, heeft het Dierlijk Magnetismus te Parijs aller aandagt bezig gehouden, en de algemeene opmerking van de zoo beroemde en onvergelykelijke ontdekking des Luchtbols afgetrokken, gewisfelijk zal elk beminnaar der Weetenfchappen onder ons ten hoogften begeerig zijn, om eenig nader berigt te erlangen van een zaak, die bij onze Nabuuren zoo veel gerugts gemaakt heeft, daar doch hunne vorderingen in de Weetenfchappen, eeven zoo wel een opmerkzaame aandagt waardig zijn als hunne Staatskunde. Ten

Ten tweede, kan men het berigt der Gecommitteerden tot het onderzoek van het Dierlijk Magnetismus, in het algemeen beschouwen, als niet slechts betrekking hebbende tot eene ongegronde en weldra weederom verdwijnende *hypothese*, tot eene verheeveling aan den wijsgeerigen hemel, maar tot eene in het algemeen belangrijker vraag betrekkelijk het vermoogen der verbeeldingskracht op het dierlijk ligchaam, een vraagstuk, het welk zoo wel voor den Bovennatuurkundigen als Geneeskundigen van zeer veel gewigts is, over dit onderwerp schijnt het berigt een nieuw licht te verspreiden, en aan onze denkbeelden deswegens meer juistheids bij te zetten.

Maar ten derde, en hier op wilde ik de aandracht gevestigd hebben, is dit berigt van een weezenlijk aanbelang in de bijdraagen tot het menschlijk vernuft, en in de daad zoude veelligt het geschiedverhaal der menschlijke dwaalingen, alles wel overwoogen zijnde, van geen minder aanbelang, van geen geringer nut zijn, dan die van de door hen gedaane ontdekkingen, de waarheid is zich zelf altoos gelijk, en binnen eenen engen kring bepaald; de dwaaling neemt allerlei gedaanten aan, heeft geen bestaan, dan alleenlijk in de scheppende verbeelding van hem, die dezelve heeft voortgebracht; in zoo een onbeperkt veld heeft het vernuft gelegenheid, om uit te weiden, en de onbegrensde vermoogen-
moog-

moogens der verbeeldings-kragt den ruimen teug-
 gel te vieren, in het vormen van de buitenspoorig-
 ste denkbeelden; men heeft meermaalen de burger-
 lijke geschiedenissen aangemerkt als de gedenkschrif-
 ten der rampen van het mensdóm, de kerkelijke
 historie als de archiven onzer dwaalingen, eene
 wel geschreeve kerkelijke geschiedenis, zoude dus
 veelligt uit deezen hoofde een der leerzaamste boe-
 ken des waerelds zijn.

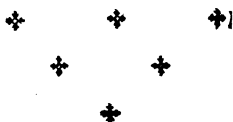
Hier komt nog eene andere reeden bij, die het
 Dierlijk Magnetismus een bijzonder regt op onzen
 aandacht geeft, namelijk, dat eeven deeze zelfde
 dwaasheid, gelijk de Heer THOURET aanmerkt,
 voor twee eeuwen veeler geeften beheerschte; het
 is derhalven onzer opmerking overwaardig te onder-
 zoeken, welke verschillende beweegoorzaaken 'er
 vereischt wierden, om het mensdóm te begoeche-
 len in eene eeuw van onweetenheid, en in onze
 zoo verligte tijdkring, in het begin der zeventiende,
 en bij het einde der agtiende eeuwen; met één
 woord, om eene linie van vergelijking te trekken,
 tuschen de opgewarmde stellingen van eenen MES-
 MER, en de oorspronglijke van PARACELsus,
 MAXWEL, DIGBY en andere.

Daar men nu, ten einde in de beschouwing van
 het Dierlijk Magnetismus beeter te slaagen, de zaak
 zoo veel mogelijk in een helder daglicht moet stel-
 len, zal het volgend berigt daarvan, door eenen

FRANK-

14 I N L E I D I N G.

FRANKLIN, en andere beroemde mannen aan de Koninglijke Maatschappij der Weetenſchappen te Parijs, aan den Koning zelve medegeedeeld, den weetgierigen onderzoeker tot eene gevoeglijke handleiding dienen.

BERICHT DER GECOMMITTEERDEN

VAN DE KONINGLIJKE MAATSCHAPPIJ DER GE-
NEESKUNDE TE PARIJS, TOT HET ONDER-
ZOEK VAN EEN WERK, GETIJTELD:

NASPEURINGEN EN TWIJFFELINGEN

A A N G A A N D E H E T

DIERLIJK MAGNETISMUS.

D O O R D E N H E E R E

T H O U R E T, M. D.

REGENT DER GENEESKUNDIGE FACULTEIT
VAN PARIJS, EN LID VAN DE KONING-
LIJKE MAATSCHAPPIJ.

*Met ingevoegde Aanmerkingen van den Vertaaler,
voornaamlijk getrokken uit het Werk van
den Heer THOURET.*

De Ondergeteekende waaren door de Koninglij-
ke Maatschappij der Geneeskunde gelast tot het
onderzoek van een Werk van de Heer THOU-
RET, Lid dier Maatschappij, ten tijtel voerende:
*Onderzoek en twijffelingen, aangaande het Dier-
lijk Magnetismus.*

Bij

Bij eene opmerkzaame befchouwing valt het terftond in het oog, dat hetzelve twee zeer verfchillende oogmerken heeft; het eene, hetwelk men eenigermate gefchiedkundig zoude kunnen noemen, bedoelt eene vergelijking van het Dierlijk Magnetismus, zoo als hetzelve bij de ouden bekend was, met dat, hetwelk wij bij de nieuwer Schrijvers vermeld vinden; het ander gedeelte bevat oordeelkundige aanmerkingen en teegenwerpingen teegen de bewijzen, waarop deeze ftellingen gebouwd zijn, welker onzeekerheid de Heer THOURET op zich neemt te betoogen.

Wij zullen tragten de Maatschappij een fchets van dit werk onder het oog te brengen.

Het Dierlijk Magnetismus bekleede eenen zeer aanmerkelijken rang onder de leerftelfs van dat tijdperk der letterkundige gefchiedenis, toen vooronderftellingen de plaats van beweeze waarheden, van *facta*, vervongen, en deeze *hypothefen* verdween zoo wel als veele anderen, zoo dra de proefondervindelijke Wijsbegeerte de begocheling der verbeeldingskracht deed verdwijnen, en toen men de Konften en Weetenfchappen naar hunne juifte waarde begon te fchatten.

Het onderwerp van dit leerftelfel was eene bij uitneemenheid fijne vloeïftoffe, aan welke de pragtigfte, de grootschte eernaamen, van ziel der Waereld, geest van het Heelal, algemeene Magnetifche Vloeïftoffe,
en

en diergelijke, wierden toegekend, en welke men veronderstelde door het gantsche vak der geschaapten wezens verspreid te zijn, het geheel samenstel der natuur te bezielen, en in alle zelfstandigheden door te dringen, men stelde, dat door dezelve aan alle bezielde wezens in het algemeen; en sommige deelen derzelver in het bijzonder, een zeker vermoogen van aantrekking en afstooting wierd meedege-deeld, waar door men in staat was den aart der meeste natuurlijke verschijnselen te verklaren.

Zij hielden zich niet te vreedten met de zoo eveningemelde vloeistoffe als aanwezig te stellen, of zich dezelve als zodaanig te verbeelden, maar zij vleiden zich, om door zekere konsthewerkingen zich van deeze zonderlinge vloeistoffe meester te maaken, en deszelfs werking te bestuuren; ja zelfs hier beperkten zij het hersenschimmig denkbeeld hunner magt niet; zij beweerden, dat deeze vloeistof, waarin zij eene soort van ebbe en vloed aanwezig stelden, een verbaazend vermogen op ons zenuwgestel bezat, en zeer veel overeenkomst had met het levens-beginsel; dat derzelver uitwerksels, door verligte en kundige lieden bestuurd zijnde. zich, zonder tusschenkomst van vreemde lichaaamen, tot op eenen verbaazenden afstand uitstrekten, dat het mogelijk was daarmede zekere poeders, op eene door de Heer KENELM DIGBY in het werk gestelde wijze, te bezwangeren, of die van andere vloeistoffen

18 VERHANDELINGEN OVER HET

fen of dierlijke deelen te doen overgaan; dat dit vermogen door spiegels teruggekaatst, en door musicaal geluid aanmerkelijk versterkt wierd.

De voorstanders van het Dierlijk Magnetismus, die in de zeeventiende eeuw schreeven, bepaalden zelf binnen deeze grenzen hunne verwagting niet; de konst om deeze vloeistoffe, die zij uit de heemelsche lighaamen hadden afgeleid, en welke op het menschlijk lighaam zoo eenen vermoogenden invloed had, te kunnen bestuuren; deeze konst moest gewisfelijk in de beoeffening der Geneeskunde van een uitmuntend nut zijn, of liever, zij moest de plaats dier weetenschap, zoo als dezelve tot hiertoe was beoeffend, bekleeden. Men aarfelde dus niet om vasttestellen, dat men, door de omloop deezer vloeistoffe op eene gepaste wijze te bestuuren, een onfeilbaar middel gevonden had, om het gebrek der dierlijke werktuigen te herstellen, of de gezondheid van hen, die door geene ziekten aangetast waren, onafgebrooken te doen voortduuren.

Offchoon de voorgegevee uitwerking van het zoogenaamd Magnetismus toen en in laater tijden grootendeels overeenkwam, zoo kan men egter niet ontkennen, dat de wijze van mededeeling derzelve aanmerkelijk verschilt, de ouden beschouwen, zoo wel als MESMER, deeze vloeistoffe als door het heelal verspreid, als in alle dierlijke lighaa-

DIERLIJK MAGNETISMUS. 19

haamen aanwezig, als een middel ter daarstelling der heilzaamste uitwerkselen; maar zij eischten, ten einde die te doen plaats grijpen, geene onmiddelijke aanraaking, zelf geene nabijheid van den lijder, gelijk de Heer MESMER noodig oordeelt; hunne methode bestond in eene geheel andere konstbewerking. Ten einde aan deeze algemeen verspreide geestige vloeistoffe een tot het oogmerk geschikte rigting te geeven, waren zij verplicht zich te bedienen van weezenlijke bestanddeelen, natuurlijk of door konst afgescheiden van dat *individu*, waarop men voorhad deeze magneetische kuur in het werk te stellen; de verschillende vochten van het menschlijk lighaam, hetzij natuurlijk in hetzelfde voortgebragt, als het bloed, de urine, de uitwerpsels, of teegen natuurlijk als de etter in wonden geformeerd; ook wel de vaste deelen, als het haar, de nagels, het vleesch van het lighaam afgescheiden, verschaften, volgens de leere der ouden, geschikte hulpmiddelen, ten einde het Magnetismus tot het bedoeld oogmerk af te leiden; alle deeze afgescheide lighaamsdeelen wierden verondersteld, zoo lang zij tot geen staat van bederf overgingen, met opzigt tot een algemeen levensbeginfel vereenigd te blijven met het lighaam van hem, van wien zij genomen waren, deeze vereeniging geschiedde door tusfschenkomst van de meergemelde algemeen verspreide geestrijke vloeistoffe, en wanneer de

Geneesmeester op deeze afgescheidde deelen zijne Magnetische konstbewerking in het werk stelde, oordeelde men die op den persoon, van wien deeze deelen genomen waren, de bedoelde uitwerking te moeten hebben, eene uitwerking, die, daar zij onafhankelijk was van alle onmiddellijke aanraaking, daar zij door geen afstand verhinderd wierd, als Magneetisch wierd aangemerkt. Dit was nu de oorsprong van eene uitwendige en algemeene Geneeskunde, eene Weetenfchap van eenen geheel nieuwen aart, waarbij men zich beroemd, het vermogen te bezitten, om de hardnekkigste kwaalen te geneezen, zonder dat de lijders verplicht waren walgchelijke geneesmiddelen door te zwelgen. Niet lang daarna ontdekte men, dat ook het menschlijk lighaam zijne poolen had, waardoor men zoodaanige deelen verstond, naar dewelke men stelde dat de werking van deeze ingebeelde vloeistoffe gerigt moest zijn, men bragt zonder het gebruik van Artfenijen geneezingen en ontlastingen te weeg, men veroorzaakte den lijderen verschillende aandoeningen, en in weerwil van de zoo veel vermoogende kragt van dit Geneesmiddel, beweerde men egter, dat de zwakste, de teeder gevoeligste lijders zich zonder eenig gevaar aan hetzelfde konden onderwerpen.

Deeze konstbewerking had daarenboven nog deeze nuttigheid, dat zij diende om de zitplaats eener kwaal te ontdekken, iets het welk dikwerf zoo
moei-

DIERLIJK MAGNETISMUS. 21

moeilijk is met zekerheid te bepalen , doch het welk door deeze vloeistoffe als het waare met oordeelkunde en zekerheid aangewezen wierd ; de bereiding der vochten wierd hier door verbeeterd , zenuwziekten konden deszelfs vermoogen zeer zeldzaam wederstaan , het bevorderde de uitwaaseming , eindelijk , en deeze waarneeming is wel van het grootste belang , had dezelve eene veel vermoogende werking op onze zeedekundige grondbeginsels — de lijders betuigden eene bijna onweederstaanbaare geneigdheid tot dankbaarheid en verknogtheid te hebben jegens hen , die deeze geneeswijze aan hen in het werk gesteld hadden.

Veele hunner , en onder deeze was ook MAXWELL , gaven te kennen , dat het moogelijk was , om in sommige omstandigheden van dit vermoogen een slegt gebruik te maaken ; het zij verre van mij , zegt MAXWELL , dat ik u tot onbehoorlijke daaden aanleiding zoude geeven , indien gij door het leezen mijner schriften met zodaanige middelen bekend mogt worden , welke u hier toe in staat konden stellen , zoo doe mij hier in dit regt , dat gij dezelve niet algemeen bekend maakt , ik hebbe , voegt hij er bij , van een regtmatig gebruik deezer geneeswijze , de verbaazendste , de nuttigste uitwerksels gezien , ik hebbe meede door derzelver misbruik de grootste onheilen zien ontstaan — en het is in de daad uit hoofde der gevaaren , die hier uit

22 VERHANDELINGEN OVER HET

ontstaan kunnen, niet zeer voorzigtig zodaanige onderwerpen te behandelen; indien wij ons op eene voor elk een verstaanbaare wijze uitdrukten, zouden de vaders nimmer van hunne dochters, de mannen van hunne echtgenooten verzeekerd zijn, de vrouwen zelf zouden, in weerwil van alle haare ingetoogenheid en den kloekmoedigsten weerstand aan de verleiding, ligtelijk overwonnen worden, daar zij van zich zelf niet meer meesteresfen zijn zouden.

Deze fchets van het Dierlijk Magnetismus, gelijk hetzelfde door de ouden ontdekt, en door deszelfs voorftanders geroemd wierd, is getrouwelijk uit het Werk van den Heer THOURET getrokken, de voornaamfte Schrijvers, welke door hem in zijn onderzoek aangehaald worden, zijn, AREOLUS PHILIPPUS PARACELsus THEOPHRASTUS BOMBASTUS VAN HOHENHEIM, deeze man moet voor de uitvinder van het Magneetisch zamenftel gehouden worden: Hij was gebooren in een dorp nabij Zurich in Zwitferland, in het jaar 1493, hij was van beroep een Geneesheer, en behaalde, door het gebruik van het kwikzilver en opium, zeer veel roems, daar deeze geneesmiddelen te dier tijde onbekend, of ten minften niet in gebruik ware, hij was daarenboven zeer beroemd in de konst van goudmaaken, fterrenwichelarij en tooverkonst, de fteen der wijzen en het algemeen

gc-

DIERLIJK MAGNETISMUS. 23

geneesmiddel waren hem bekend, hij vond een Elixir uit, door welks gebruik men niet misfen kon om duizend jaaren te-leeven, en stierf in zijn agt en veertigste jaar.

JOANNES BAPTISTE HELMONT was, met betrekking tot de Magneetifche geneeswijze, de onmiddelijke opvolger van PARACELsus., en fchreef eene opzetlijke Verhandeling over de geneezing der wonden, door middel van de Magneet, *de Magnetica vulnerum curatione*, de overige fchrijvers zijn GOCLEMUS, BURGGRAAVIUS, LIBAVIUS, WIRDIG, SANTANELLI, TENTZEL, KIRCHER, BOREL en MAXWELL, aan de laatstgenoemde hebben wij eene uitvoerige Verhandeling over dit onderwerp te danken, waarin hij de daalende agting voor het dierlijk Magnetismus getragt heeft in stand te houden, door dezelve toetefchrijven aan die geest van het heelal, welke hij van de Wijsgeeren der vroegfte eeuwen had overgenoomen, en in welk opzichte wij in den Heer MESMER eenen volkomen navolger van hem ontmoeten.

Eene andere geheimzinnige geneeswijze wierd door eenen anderen Engelsman, den geleerden en vermaarden KENELM DIGBIJ, uitgevonden, deeze bestond in eene Sympathetifche Poeder, het was flegts noodig dit Poeder te strooijen op het linnen of wapentuig, dat met het bloed of de etter eener wonde befmet was, om, indien flegts in dien tus-

schentijd de wonde zuiver gehouden en van de lucht bewaard bleef, zonder andere heelmiddelen, de geneezing daartestellen.

Nog in het jaar 1745. wierd een Sympathetisch Zweetpoeder uitgevonden; om dit te gebruiken behoefde men hetzelfde slegts met de urine van den lijder te vermengen, en over het vuur te doen kooken, zoo lang als men verlangde dat de uitwaaseming duuren zoude; intusschen moest de lijder in het bed warm gedekt gehouden worden, en eenige groote komme thee drinken, dit Zweetmiddel miste nooit het gewenscht uitwerkfel voorttebrengen.

Men ziet ligtelijk hoezeer de hier beschreeven geneeswijze met het Dierlijk Magnetismus van de Heer MESMER overeenkomt; ten einde deeze overeenkomst ten vollen te betoogen, heeft de Heer THOURET elk der stellingen, door de Heer MESMER openlijk uitgegeeven en voor de zijne erkend, ter toetse gebragt, zij zijn zeven en twintig in getal, en het hier uit opgemaakt besluit is, dat elk derzelver bij een of ander der hier voorge-
melde Schrijvers uitdruklijk te vinden is. Elk deel van het systema van MESMER vond de Heer THOURET in de werken van deeze Schrijvers, zelf de door hem in het werk gestelde proeven met den deegen en de ring; deeze proeven vind men in KIRCHERS werk, getijtd: *Magnes sive de Arte Magnetica*; de proef met den deegen bestaat hier in, dat
men

DIERLIJK MAGNETISMUS. 25

men met deszelfs punt op een der vingers balanceert, indien de persoon behoorlijk Gemagnetiseerd is, zal dit eene snelle rond draaijende beweging van den deegen ten gevolge hebben. De konstgreep met de ring is deeze: dat een Gemagnetiseerd persoon de ring, hangende aan een draad, in een wijnglas houde, deeze zal dan het uur van den dag, door teegen de zijde van het glas te slaan, onfeilbaar aanwijzen.

Dit is zeker, dat de door de Heer MESMER als zijn eigen stellingen opgegeeven, geenints de zijne zijn, en dat dit fysthema, verre van nieuw te zijn, een oud gevoelen is, hetwelk door de geleerden reeds voor honderd jaaren agter de bank geworpen was.

Wanneer wij tot de oorspronkelijke stellingen opklimmen, ontmoeten wij niet anders dan van alle bewijs ontbloote *Hypothesen*, waardig der vergeetelheid toegewijd te worden, en die door geen anderen band, dan die van eene verhitte verbeeldingskracht, den een aan den ander gehegt worden.

De middelen, ter staaving van deeze geneeswijze gebeezigd, zijn dezelfde, die men ter bevestiging van door bezweeringen en tooverijen veroorzaakte geneezingen heeft aangewend; deeze heeft men altoos door ondervinding, en het bijbrengen van getuigenissen getragt te bewijzen, indien

58 VERHANDELINGEN OVER HET

egter zodaanige bewijzen genoegzaam zijn, zoude men de buitenspoorigste toover- en spook-historien weldra onwrikbaar bevestigd zien, de gezonde redeneerkunde weigert te regt hier aan geloof te geven, eeven min als aan het Dierlijk Magnetismus, gelijk hetzelfde door MAXWELL, GOCLENIUS en SANTANELLI betoogd, en door ons in het voorgaande gedeelte van dit berigt opgegeven is.

Maar heeft het Dierlijk Magnetismus van MESMER wel een gegronder regt op ons vertrouwen? Zonder deeze vraag regtsfrees te beantwoorden, heeft de Heer THOURET in het tweede gedeelte van zijn werk eenige aanmerkingen betrekkelijk hetzelfde geoppert, welke hij slegts als twijffelingen opgeeft, en alleenlijk betrekking hebben tot dat geen, hetwelk de Heer MESMER opentlijk heeft gemeen gemaakt; men zoude hem teegen kunnen werpen zegt de Heer THOURET.

Voor eerst, dat eene in deeze methode dikwerf en geduurende eenen aanmerkelijken tijd in het werk gestelde aanraaking, aan deelen, die met eene groote maate van gevoeligheid begaafd zijn, als, bij voorbeeld, de maag, op zichzelf in staat is, om, door eene werkzaame indruk op de aldaar te faamenloopende zenuwen, die met het gantsche zenuwgestel in een naauw verband staan, aanmerkelyke uitwerksels voort te brengen; dat hier van onwraak-

DIERLIJK MAGNETISMUS. 27

wraakbaare getuigenissen voorhanden zijn , en dat dus die aandoeningen , door zoo eene aanraaking te weege gebragt , in geenen deele het aanweezen van zoo eene bijzondere vloeistoffe betoogen.

Ten tweede , de warmte , door de hand voortgebragt , de beweeging in de lucht veroorzaakt , kunnen op zeer gevoelige perfoonen , en wier zenuwgestel als het waare in een soort van spanning is , de aanmerkelykste uitwerkselen te weeg brengen , zonder dat hiertoe de hulp van eenig ander vermoogen noodig is.

Ten derde , de verbeeldingskracht word door plegtige voorbereidselen , door buitengewoone en somtijds omslagtige verrigtingen , door grootfche beloften , en een hierdoor ontstaan vertrouwen , tot dweeperij toe opgewonden , en daar dus het geheel zenuwgestel als in een staat van spanning gebragt word , kan , door het aanleggen der handen , de loop der vogten naar sommige bepaalde werktuigen gericht , en door dezelve eene ontlasting te weege gebragt worden , zonder dat hier toe eenig ander te voeren in de Geneeskunde of Wijsbegeerte onbekend vermoogen vereischt word.

Ten vierde , de voorstanders van het Dierlijk Magnetismus kunnen die sluipagtige toestand , welke zij *crisis* noemen , niet voortbrengen , dan bij zoodaanige voorwerpen , welke ten hoogsten gevoelig van zenuwgestel zijn , en vooral bij vrouwen , wier
ge-

gevoeligheid te vooren door de zoo even gemelde middelen in beweging gezet is.

Ten vijfde, onder de voorbereidende oorzaken wordt zeer veel vermoogen toegeschreeven aan de teegenwoordigheid van een persoon, die reeds tot den staat van *crisis* of zeer nabij denzelven gebragt is; even gelijk een door een stuipachtig toeval aangeast deel deeze aandoening zeer ligtelijk aan de andere deelen overbrengt, dus deelt ook één mensch, die op dezelfde wijze ligtelijk aan een ander meede; wij hebben geen reeden om verwonderd te zijn, indien in die zaalen, alwaar de Magneetische proeven genomen worden, de stuipagtige toevallen als een loopend vuur van den een tot den ander overgaan; leveren ons de geschiedenissen geene talrijke reeks van voorbeelden op, dat stuipagtige bewegingen geheele steden en dorpen besmet hebben, op eene wijze niet minder verbaazend, dan wij in het Dierlijk Magnetismus waarneemen, men denke slegts op zeer veele gewaande wonderwerken, en bekeeringen, op de bezeetenen en diergelijke.

Ten zesde, wij vinden in de geschiedenissen zeer veele voorbeelden aangeteekent van geneezingen, door vreeze, vreugde, schrik of andere heevige gemoeds bewegingen veroorzaakt, ten onwraakbaaren bewijze van het vermoogen der aandoeeningen van het zenuwgestel, op kwaalen des ligchaams.

Ten

Ten zevende, twee beroemde dweepers VALENTINE GREATRAGES uit Ierland, en GASSNER van Regensburg, bragten op verschillende tijden bij zeer veele perfoonen uitwerksels te weege, die op het eerst aanzien elk een verbaasden; zij maakten geen gebruik van eenig werktuig, dan alleenlijk de bloote aanraaking, hetzij aan de wervelen van den nek, of aan het aangedaane deel; en men was weldra algemeen overtuigd, dat zij alleenlijk op de verbeeldingskracht hunner lijdens werkten, het is wel der moeite waardig met deeze twee in hunne verrigtingen zoo beroemde mannen eenigfints nader bekend te zijn.

De Heer VALENTINI GREATRAGES, was geboortig van Alfane in het Koninkrijk van Ierland; men verhaalt, dat hij op zeekeren dag in zich zelf eene wonderbaarlijke inwendige omkeering gewaar wierd, en ter zelve tijd een stem, die hij die van zijnen beschermengel waande te zijn, hoorde, welke hem zonder ophouden toeriep: ik geeve u het vermoogen om ziekten te geneezen; door deeze herhaalde begroeting bij aanhoudenheid lastig gevallen, die hij zich niet uit het hoofd kon stellen, besloot hij de waarheid of onwaarheid van deeze ingeeving te beproeven.

Deeze stem had hem voor eerst de gaaf toegerekend om het Konings-zeer te geneezen, hier meede nam hij zijne eerste proeven, en deeze gelukten naar wensch; daarna raakte hij ook perfoonen

30 VERHANDELINGEN OVER HET

nen aan, die door eene in zijne nabuurschap heerschende koorts, waaren aangetast, ook deeze genas hij, daar hem dit door zijne ingeeving geopenbaard was; eindelijk bevond hij zich in staat allerlei ziekten te geneezen; alleenlijk zonderde hij die gevallen uit, waar in de kwaal te diepe wortelen geschooten had, of wanneer de lijder eene bijzondere ongeschiktheid tot deeze geneeswijze had, het uitwendige van deezen man was zeer eenvoudig, zijne geneezingen waren met geen de minste plegtigheid of wijdluftige toebereidselen verzeld, ten zij wij hier toe wilde brengen, dat hij zijne gelukkige geneezingen alleen aan God toefschreef, zijne dankbaarheid aan hem openlijk betuigde, en zijne herstelde lijders aanmaande, om ook hunne dankzeggingen met de hunne te paaren.

De aanraaking was zijn eenig werktuig van geneezing in alle ziekten, de ziekte vlood, als het ware, voor hem, en hij was in staat om de kwaalen van zitplaats te doen veranderen, en naar de minst eedele deelen af te leiden, indien hij in eenig deel een min gelukkig gevolg bespeurde, verdubbelde hij zijne wrijvingen, ten einde de hindernissen der geneezing uit den weg te ruimen, het schijnt dat in deeze konstbewerking de natuur door zodaanige wrijvingen opgewekt wierd, om heilzaame ontlastingen te weeg te brengen, men zag ten minsten meermaalen stoelgangen, braakingen en zweetingen daar na ontstaan.

GRE-

DIERLIJK MAGNETISMUS. 31

GREATRAKES genas niet slegts inwendige kwaalen, maar ook uitwendige, als wonden en zweeren. De Hertog van **BUCKINGHAM**, de tweede **VILLIERS**, bevond zich onder zijne lijders, zijne getuigfchriften waaren door **BOYLE**, **WILKINS**, **WHICDHERT**, **CUDWORTHEN** **PATRICK**, geteekend. Hij was gebooren in het jaar 1628, ontvong de gaave van ziekten te geneezen in het jaar 1662, en kwam na **London** in 1666.

De geneezingen door **GASSNER** te weege gebragt zijn van laater tijd; deeze Duitfcher, in zijn jeugd met een zeer ongezond lighaamsgeftel gekweld zijnde, het welk al het vermoogen der Geneeskunde teleurfelde, kreeg vermoeden, dat deeze zijne kwaal van eene bovennatuurlijke oorzaak oorspronkelijk en een kwaadaartig werk des duivels was; deeze zijne gisfing wierd bewaarheid, daar hij door eene bezweering in den naam van **Jefus Christus** deezen duivel uitdreef, van dit oogenblik af genoot hij gedurende zestien jaaren eene volmaakte onafgebrooke gezondheid; door dit gelukkig gevolg aangemoedigd, wierp hij de studie der Geneeskunde, waarop hij zich, uit hoofde van zijn ziekelijk geftel, had toegelegd, geheel agter den bank, en verfchafte zich alle Schrijvers, die ooit over de bezweeringen de pen gevoerd hadden.

Hij aanvaarde den loop van zijne duivelfche geneeskunde, met het onttooveren van de leeden zijner gemeen.

32 VERHANDELINGEN OVER HET

meente, in een klein onbekend steedje op de grenzen van Zwitserland, en het Tirolsche; zijne roem besteed zoo hoog een top, dat zich, gedurende de twee laatste jaaren van zijn verblijf aldaar, tusfchen de vier en vijf honderd lijders bij hem vervoegden; hij omwandelde daar na sommige der Zwitsersche Cantons, en zette zich needer te Regensburg in den jaare 1774. Zijne lijders onderscheidde hij in twee rangen, de eene clasfe was van de zodanige, welke met natuurlijke kwaalen gekweld, de andere van die, welke met door den duivel veroorzaakte kwaalen bezeeten waren, de laatste was verre de talrijkste, over de eerste erkende hij geen vermoogen te hebben.

Zijne geneezingen waren met zeer veel staatse en plegtigheid vergezeld, men nam waar dat hij gedurende dezelve bij aanhoudenheid zijne handen over zijne gordel en zakdoek streek, alvorens hij zijne lijders aanraakte; hij deed zijne geneezingen in den naam van Christus, en door het geloove aan deezen heiligen naam, zoo dit geloof wankelde had ook de geneezing geen plaats; hij gaf aan zijne lijders, wanneer hij hen weg zond, balsen en olij, deeze beschouwde hij als geestlijke geneesmiddelen, eeven zoo wel als sommige waters en poeders, en eene kleine ring waarop den naam van Jesus gesneeden was, en die dienen moest om de weeder instorting voor te komen.

THOURET beschouwd het samenstel van GASSNER,

NER, als op dat van MESMER grooten invloed gehad hebbende, de sterrewigchelarij, en het duivelbannen wierden in Duitschland zeer algemeen, en daar GASSNER van de laatste tak bezit genomen, en die reeds uitgeput had, nam MESMER zijn toevlugt tot den eersten; men merke egter wel op, dat MESMER zijne stellingen betrekkelijk de Astrologie geschreeven en opentlijk verdedigd heeft voor dat men iets van GASSNER vernomen had.

Deeze voorbeelden worden door THOURET bij gebracht als doorslaande bewijzen van het vermoogen der aanraakings- en verbeeldings-kragt; ter staaving van de voortgang der stuipagtige aandoeningen, kunnen de convulsionarissen van Saint MEDARD, en de bezeetenen van Loudun dienen; het eerstgemeld geval had plaats in den jaare 1732, en deeze stuipen openbaarden zich zodra een der geestlijken het graf van hunnen heiligen Patroon naderde, zij wierden op de bespottendste wijze ten toon gesteld door HECQUET in zijne Natuurlijke Historie der Convulsionarissen.

De zoogenaamde bezeetenen van Loudun in 1740 hadden hunnen oorsprong aan een schandelijk ontwerp, door gierigheid en wraakzugt teegen den ongelukkigen URBANUS GRANDIER, Rector te Loudun gesmeed, te danken, die eindelijk het slagtoffer zijner kwaadaartige vijanden werd, de Geneeskundigen van MONTPELLIER, wien het onder-

34 VERHANDELINGEN OVER HET

zoek deezer zaak was opgedragen ontdekten weldra dat het gantsche geheim der zoogenaamde bezeeten in niets anders bestond, dat in geveinsde stuip-trekkingen.

Ten agtste, in zeer veele gevallen schijnt het oogmerk der Magnetiseurs meer te zijn, om bij de aanbouwers verwondering, dan om geneezing bij hunne lijdens te weeg te brengen, daar doch de stuipen, die hierdoor verwekt worden, gewisfelijk nadeel moeten veroorzaaken, al was het niet anders, dan het verkrijgen van eene hebbelijkheid van zoo eenen staat, zonder eenig hier aan geëeven-reedigd voordeel.

Ten negende, er zijn sommige plaatselijke kwaalen, waarin het Dierlijk Magnetismus kragteloos is, er zijn, gelijk MESMER zelf erkend, lieden die voor hetzelfde niet vatbaar zijn, zoude dit ook een agter-deur zijn, welke de voorstanders deezer konstbe-werking ten hunnen nutte open houden, ten einde reeden te geeven van de mislukkingen hunner konst in sommige gevallen?

Ten tiende, de beroeming van een algemeen en voor alle kwaalen geschikt geneesmiddel uitgevonden te hebben, is eene snoeverij, die deeze verligte eeuw geheel en al onwaardig is.

Ten elfde, de zoo bekende uitwerksels van een gevoelig zenuwgestel, zijn zonder eenig buitengewoon bijkomend vermoogen, genoegzaam, om reeden

den te geeven van alle die vreemde verschijnselen, welke MESMER voortbrengt, door eene methode, welke hij tot nog toe niet algemeen bekend gemaakt heeft.

Ten twaalfde, den Heer MESMER heeft, daar hij een bijzonder werkend vermoogen stelde, eenen weg ingeslaagen geheel strijdig met het belang zijner ontdekking, daar hij de voetstappen gevolgd heeft van hen, die al hun vermoogen in het werk stelden, om geloof bij te zetten aan een gevoelen, hetwelk in alle opzigte der vergeetenheid waardig was, waarin hetzelfde zich met regt bevond.

De Koninglijke Maatschappij oordeele uit dit uittreksel over het geheele werk, zij herinnere zich, dat zij, daar den ijver en onvermoeibare naarstigheid van den Heer THOURET, in het doen van naauwkeurige naspooringen, betrekkelijk het Magnetismus haar bekend was, in haare zitting van den 12 Maart 1784 hem gelastte, om uit oude en heendaagsche Schrijvers alles na te spooren, wat over het Dierlijk Magnetismus in het licht gegeven was; het is deeze verzaameling, die genoeg volleedig is om de reedelijke begeerte van elk weergierig onderzoeker te bevreedigen, die het eerste gedeelte van zijn werk uitmaakt, en hetwelk als zijn berigt aan de Maatschappij, noopens dit onderwerp beschouwd kan worden, wij zijn van gevoelen dat dezelve aan hem desweegens ten hoogsten verpligt

36 VERHANDELINGEN OVER HET

pligt is , het tweede gedeelte behelsd oordeelkundige aanmerkingen en schrandere tegenwerpingen. Het geheel werk oordeelen wij waardig om met goedkeuringen der Maatschappij gedrukt te worden.

De Maatschappij door den Koning gelast tot het onderzoek van alle nieuwe uitvindingen en geheime hulpmiddelen , ter geneezing van ziekten , beschouwde niet zonder ontrusting het Dierlijk Magnetismus , als tot eene heerschende mode gemaakt , hetwelk aan de lijders wierd toegediend , zonder alvorens ingevolge de wetten door de Geneeskundige Faculteit onderzocht te zijn ; een misbruik , waartegen de Maatschappij , volgens haare pligt , van het begin af zich getragt heeft te verzetten.

Zij meent regt te hebben , om zich veel te laten voorstaan op eene zoo geleerde Verhandeling door een haarer Leeden in het licht gegeven , weegenseen onderwerp , hetwelk tot hier toe niet anders dan in naamlooze geschriften , meer tot een vermaaklijk onderhoud , dan een weezentlijk onderrigt , behandeld was. Het Werk van den Heer THOURET vol van geleerde en schrandere aanmerkingen , zal de onbevooroordeelden in hun onderzoek licht bij zetten , en zeer veel bij brengen tot het oplossen van een vraagstuk , welk het algemeen belang eischt
dat ,

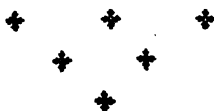
DIERLIJK MAGNETISMUS. 37

dat, hoe eer zoo beeter in een helder dag - licht gesteld worde.

LOUVRE den 9 July 1784.

Was geteekend

GEOFFROY.
DESPERRIÈRES.
JEANROL.
DEFOURCROY.
CHAMBON.
VICQ D'AZYR.

BERICHT DER GEKOMMITTEERDEN

UIT DE GENEESKUNDIGE FACULTEIT EN
ACADEMIE DER WEETENSCHAPPEN

W E E G E N S H E T

DIERLIJK MAGNETISMUS.

De Koning benoemde op den 12 Maart 1784 vier Geneesheeren van de Faculteit van Parys, de Heeren BORIE, SALLIN, D'ARCET, GUILLOTIN, ten einde het Dierlijk Magnetismus, zoo als hetzelfde door den Heer DESLON aangewend wierd, te onderzoeken, en hem het verslag daar van voor te leggen; op verzoek deezer Geneesheeren vermeerderde de Koning de Commissie tot dit onderzoek met nog vier leeden der Koninglijke Maatschappij der Weetenschappen de Heeren FRANKLIN, LE ROY, BAILLY, DE BORIE en LAVOISIER. De Heer BORIE in den aanvang deezer commissie overleeden zijnde, benoemde Zijn Majesteit den Heer MAJALT om des overleedenen plaats te vervullen.

De Heer MESMER heeft het werkend vermoogen, hetwelk hij erkent, ontdekt te hebben, en
waar

waar aan hij den naam van het *Dierlijk Magnetismus* gegeven heeft, op deeze wijze beschreeven: „ Het „ is eene algemeen verspreide vloeistof, het voermid- „ del van eenen onderlingen invloed der heemelsche „ lighaamen op elkander, op de aarde en op de lig- „ haamen der bezielde wezens; het vervuld alles „ derwijze, dat daar in geen leedig ruim plaats „ heeft; het is uit hoofde van deszelfs fijnheid „ onzichtbaar; het kan alle de indrukfelen, welke „ door beweging veroorzaakt worden, ontvangen, „ voortstuwen en meede deelen, het kan een soort „ van ebbe en vloed ondergaan. ”

„ Het menschlijk lighaam is aan de uitwerkselen „ van dit vermoogen onderheevig, en deeze wor- „ den onmiddelijk door deeze vloeistof, die zich „ in de zelfstandigheid der zenuwen indringt, voort- „ gebragt. ”

„ In het bijzonder ontdekken wij in het mensch- „ lijk lighaam zodaanige hoedanigheeden, welke „ met die des Magnets overeenkoomen; wij on- „ derscheiden in hetzelfde verschillende en teegen „ elkander overgestelde poolen: de kragt en wer- „ king van het Dierlijk Magnetismus kan van het „ een tot het ander lighaam overgebragt worden, „ hetzij hetzelfde bezield of onbezield is; het oef- „ fent zijn vermoogen op eenen aanmerkelijken „ afstand, en zonder eenige hulp van tuschenkoo- „ mende lighaamen; de werking word door spie-

40 VERHANDELINGEN OVER HET

„ gels vermeerderd en terug gekaatst, dezelve word
„ meedegegedeeld, voortgeleid en versterkt door
„ het geluid; en kan in een eenig lighaam opge-
„ hoopt worden. ”

„ Offchoon deeze vloeistoffe algemeen is, zijn
„ egter niet alle dierlijke lighaamen in eene gelijke
„ maate daar voor vatbaar, men vind er zelf, of
„ schoon zeer weinig, van eene zoo teegenstrijdigen
„ aart, dat derzelver teegenwoordigheid alleen genoeg-
„ zaam is, om de werking van het Dierlijk Magne-
„ tismus, op nabij geleegen lighaamen te beletten. ”

„ Het Dierlijk Magnetismus is in staat, om on-
„ middelijk zenuwziekten te geneezen, en ook
„ andere ziekten middelijk teegen te gaan, het
„ verbeeterd de werking der geneesmiddelen, be-
„ vordert en bestuurt de heilzaame en ziekten schei-
„ dende ontlastingen, ten meesten nutte der lij-
„ ders; door derzelver hulp komt de Geneesheer
„ tot eene juiste kennis van den staat der gezond-
„ heid van elk *individu*, en kan met zeekerheid de
„ oorzaak, den aart en voortgang der meest saam-
„ gestelde kwaalen beoordeelen, het voorkomt
„ derzelver toeneeming en roeit die geheel uit, zon-
„ der de lijders, hoedaanig ook hunne jaaren,
„ kunne of lighaamsgestel zijn moogen, aan eenige
„ onaangenaame gewaarwordingen, ontrustende toe-
„ vallen en hagchelijke gevolgen bloot te stellen. ”
„ Door den invloed van het Magnetismus, bied
„ de

DIERLIJK MAGNETISMUS. 41

„ de natuur ons een onfeilbaar hulpmiddel aan ter
„ beveiliging onzer gezondheid en verlenging van
„ ons aanwezen. ”

Zoodaanig is het vermoogen, met welks onderzoek de Gecommitteerden gelast zijn, en welks zoo even opgegeeven hoedaanigheeden door den Heer DESLON erkent worden, daar hij alle de stellingen van den Heer MESMER aanneemt.

Deeze theorie dient ten grondslag eener memorie op den 9 Mey ten huize van den Heer DESLON, in teegenwoordigheid van den Lieutenant der Police en der Gecommitteerden voorgelezen.

In deeze memorie stelt men dit ten basis, er is slegts ééne natuur, ééne ziekte, één geneesmiddel, en dit geneesmiddel is het Dierlijk Magnetismus.

Deeze Geneesheer na dat hij de Gecommitteerden met de Theorie van het Magnetismus had bekend gemaakt, onderwees hen ook in 't beoeffenen van hetzelfde door hen de onderscheide poolen te doen zien, en hen de wijze aan te toonen, welke men in het aanraaken der lijders in het werk stelde, ten einde de Magnetische vloeistof eene voor hunne kwaal geschikte rigting te geeven.

De Heer DESLON nam op zich om *voor eerst*, de Gecommitteerden te overtuigen van het bestaan van het Dierlijk Magnetismus, *ten tweede*, om aan hem het geen hem van de ontdekking daar van bekend was, meede te deelen, en *ten derde*, om het

42 VERHANDELINGEN OVER HET

nut te bewijzen , het welk men van deeze ontdekking en van het Dierlijk Magnetismus in het geneezen van ziekten te verwagten had.

Na zich dus met de beschouwende en beoeffenende kennis deezer konstbewerking bekend gemaakt te hebben , was het ook noodzaakkijk om deszelfs uitwerkfelen waar te neemen ; ten dien einde begaaven zich de Gecommitteerden gezaamentlijk , en elk hunner in het bijzonder , herhaalde reizen derwaards , alwaar de Heer DESLON in het openbaar zijne konst in het werk stelde.

Zij zagen in het midden van een ruim vertrek eene ronde bak of kuip , gemaakt van eiken hout , en omtrent één of anderhalf voet diep , dit noemde men het *bacquet* , het deksel deezer kuip is met verscheiden gaten voorzien , door welke ijzere staaften , met beweegbaare geleedingen voorzien , door gongen.

De lijders worden in rijen rondom dit *bacquet* geplaatst , elk heeft zoo eenen ijzeren staaft voor zich , welke hij door middel der gemelde geleedingen op het meest aangedaan deel plaatst , om hunne lighaamen gaat een band , die hen aan elkander hegt , somtijds voegt men hier nog eene tweede aaneenschaakeling bij , door met de vinger en duim , den duim der naast gezeeten persoon te vatten , dus vat ik bij voorbeeld met den duim en vinger van mijn regtehand , de opgesteeken duim van mijn buurmans
lin-

linkehand , en op deeze wijze word de gantsche keeten aaneengefchakeld , en de Magnetifche kragt door dezelve aan alle de rondom geplaatste lijders meede gedeeld.

In een hoek van het vertrek is een *piano forte* geplaatst , waarop verfcheide muziek-ftukken nu eens langzaam , dan weeder fchielijker gefpeeld worden , fomwijlen worden hier wel eens zangftukken bij gevoegd.

De perfoonen , die de konftbewerking beftuuren , hebben elk eene ijzere ftaf in de hand van tien of twaalf duimen lang.

De Heer DESLON gaf de Gecommitteerden de volgende uitleggingen.

Voor eerst , dat deeze ftaf een conductor van het Magnetismus is , en het vermoogen bezit hetzelfde aan deszelfs punt bij een te trekken.

Ten tweede , dat het geluid , in gevolge de ftelling van den Heer MESMER meede een geleider is van het Magnetismus , en er , ten einde deeze vloeiftoffe aan het *piano forte* meede te deelen , niets meer noodig is , dan om den ijzere ftaf aan hetzelfde te doen naaderen ; dat de perfoon die dit instrument befpeelt , meede een deel deezer vloeiftoffe verfchaft , en dus het Magnetismus door het geluid aan de rondom geplaatste lijders word meede gedeeld.

Ten derde , dat de koort , waarmede de lighaamen der lijders aan elkander verbonden zijn , zoo wel
als

44 VERHANDELINGEN OVER HET

als hunne vereeniging, door middel hunner vingeren, geschikt is, om de uitwerking door zoo eene aaneenschaakeling des te kragtiger te maaken.

Ten vierde, dat het inwendige van het *bacquet* zodaanig gemaakt is, dat het Magnetismus daar in, als het waare, bij een verzaameld word, dit dient derhalven als een vergaderbak, waar uit deeze vloeistoffe door middel der in het deksel geplaatste staa-ven alom word meede gedeeld.

De Gecommitteerden onderzochten bij hunne verdere naspeuringen dit *bacquet* door middel van een electromeeter en eener naald, die op de zeilsteen niet gestreeken was, doch konden in hetzelfde noch electriek noch magnetiesch vermoogen bespeuren; en uit hetgeen de Heer DESLON hen aangaande het uitwendig maakfel, van dit werktuig heeft meede gedeeld, konden zij geene natuurkundige oorzaak in hetzelfde ontdekken, waaraan men de uitwerkfe-
len van het Dierlijk Magnetismus zoude kunnen toefchrijven.

De lijders derhalven, in een aanmerklijk aantal in rijen rondom het *bacquet* geplaatst, ontvangen dus de Magneetische vloeistof van alle deeze hulpmiddelen te samen genomen, van de ijzere staa-ven, die de in het *bacquet* bevatte Magneetstoffe meede deelen, van de koord, waar meede zij aan elkander verbonden, van hunne vingers, waar meede zij aaneengeschakeld zijn, en van het musicaal geluid van het
piano

DIERLIJK MAGNETISMUS. 45

piano forte of der stem, waar door deeze vloeistoffe door de lucht verspreid word.

Daarenbooven worden de lijders onmiddelijk Gemagnetiseerd door middel van een vinger of ijzere staaf, die met in agt neemng der poolen over het aangezigt, boven en agter het hoofd, of over de oppervlakte der aangedaane deelen bewoogen word; zelf door het aanzien, en het hier op vestigen van hunnen aandacht, kan men op de lijders werken, maar vooral worden zij Gemagnetiseerd door het aanraaken en betasten met de handen, en de drukking der vingers op de bovenbuiks zijden, beneden de ribben, of op de laagere deelen des onderbuiks; eene betasting, waar meede somwijlen gedurende eenen aanmerkelijken tijd, jaa wel eens verscheiden uren word aangehouden.

In dit tijdstip vertoonen de lijders, naar maate van hun verschillend lighaamsgestel, zeer verschillende aandoeningen, sommige hunner zijn stil en gerust, en worden niets gewaar, andere hoesten, sommige spuuwen, andere gevoelen eene geringe graad van pijn, eene algemeene of plaatslijke hitte en uitwaaseming; er zijn er die ten hoogsten onrustig zijn, en zelf in stuiptrekkingen vervallen, deeze stuiptrekkingen zijn als dan, uit hoofde van hunne veelvuldigheid, hunne heevigheid en langen duur, zeer opmerkenswaardig. Zoo dra één persoon daar door word aangetast, bevinden zich weldra verscheide

an-

andere in deezen toestand; de Gecommitteerden zagen voortgelijke toevallen, welke meer dan drie uren duurden, en vergezeld waaren door ontlastingen uit de borst van een dik taaij vocht, het welk met de geweldigste poogingen opgebragt wierd.

Somwijlen was hetzelfde met eene geringe hoeveelheid bloeds gemengd; onder andere lijdens bevond zich een jongeling, die herhaalde keeren eene aanmerkelijke hoeveelheid bloeds opbragt. Deeze stuiptrekkingen worden gekenteekend door snelle en onwillekeurige bewegingen van alle de deelen des lichaams, door eene samentrekking in de keel, door schielijke aandoeningen in de bovenbuiks zijden, (*hypochondria*) en het herte kuiltje (*epigastrium*); door eene verwilderdheid in de oogen, door gillingen, hikken, geschreij of onmaatig gelag; zij worden voorafgegaan of gevolgd door een staat van kwijning en gepeins, door een soort van neerflagtigheid, en zelf van slaaperigheid, het geringst onverwagt geluid doet hen met schrik opspringen, en men heeft waargenoomen, dat eene schielijke verandering van maat en toon der op het *piano forte*, gespeeld wordende muziekstukken, op de lijdens eene zichtbaare uitwerking had, zoo dat zij door een rasser maat in sneller bewegingen gebragt wierden, en hunne stuiptrekkingen daar door geweldiger en sneller wierden.

Er is een vertrek van rondom met een gestikt be-

behangzel bekleed, hetwelk geschikt was voor zoodaanige lijders, bij wien het Magnetismus stuiptrekkingen ten gevolge had, en dus ook het vertrek der *crisis* genaamd word; maar de Heer DESLON heeft het niet geraaden gevonden hier van gebruik te maaken, en alle zijne lijders, hoedaanig ook de toevallen mogen zijn, die bij hen het Magnetismus vergezellen, worden bij elkander in de algemeene zaal der openbaare proefneeming geplaatst.

Niets is verbaazender, dan het gezigt van deeze stuiptrekkingen, hij, die hier van geen ooggetuige geweest is, kan hier van geen denkbeeld hebben; en in het beschouwen der toevallen van het Magnetismus staat hij niet minder verbaasd, wegens de diepe rust van een gedeelte der lijders, als wegens de geweldige bewegingen, maar meede een ander gedeelte is aangedaan; hij neemt met verwondering de bij zoo veele lijders zoo meenigmaalen herhaalde, en egter zoo verschillende toevallen en de overeenkomst, (*sympathie*) die tusschen deeze lijders plaats heeft, waar; hij ziet sommige hunner elkander met drift zoeken, glimlagchend elkander naderen, en met allerlei blijken van toegeneegenheid elkander onderhouden, en geduurende de *crisis* op alle moogelijke wijze bijstand doen. Zij staan geheel en al onder het beftuur van hem, die hen de Magneetische kragt mededeeld, zij moogen als in een staat van bedwelming bedolven liggen, zijn
stem,

48 VERHANDELINGEN OVER HET

stem, eene enkele aanblik, een wenk van hem, wekt hen op: het is onmogelijk in deeze regelmatig plaats hebbende toevallen, geene buitengewoone invloed te herkennen, die op de lijders werkt, dezelve geheel en al overmeestert, en welke in de magt schijnt te staan van hem, die deeze konstbewerking bestuurt.

Deeze stuipagtige aandoeningen worden in de beschouwing van het Dierlijk Magnetismus zeer oneigen met den naam van *crisis* bestempeld; wel is waar, dat zij als heilzaame ziekte-scheidingen worden aangemerkt, en dus in zoo verre van den zelfden aart zijn, als die, welke door de natuur worden te weeggebragt, of die een verstandig Geneesheer, ter begunstiging van de geneezing zijner lijders, weet te veroorzaken. De Gecommitteerden zullen deeze uitdrukking in het vervolg aanneemen, en wanneer zij het woord *crisis* gebruiken, willen zij dat daar door verstaan word die stuipagtige, verdoovende en slaapzugtige gewaarwordingen, welke het gevolg zijn van het Dierlijk Magnetismus.

De Gecommitteerden bespeurden dat onder het getal der lijders, die zich in de *crisis* bevonden, altoos een groot getal vrouwen en zeer weinige mannen waaren; dat het een of twee uren duurde eer deeze *crises* zich begonnen te vertoonen, en zoo dra die bij één begonnen waaren, volgden wel dra alle de anderen, de eene na de andere, zonder eene aanmerkelijke tusfschenpoozing. Na

Na deeze algemeene waarneemingen, waaren de Gecommitteerden weldra overtuigd, dat deeze openbaare proefneemingen in geenen deelen geschikt waaren, om het Dierlijk Magnetismus van nader bij te onderzoeken; een der voornaame hindernissen is het groot aantal der voorwerpen, welke zij aldaar onder het oog hebben; men ziet te veel in eens, om hetzelfde behoorlijk te kunnen waarneemen; daar en boven zouden lieden van aanzien, die zich ter herstelling hunner gezondheid derwaards begeeven, te onvreeden zijn, ja zich veelligt beleedigd agten, indien zij door de Gecommitteerden zoo naauwkeurig gaade geslaagen en ondervraagd wierden; en de gedagte hier van zoude ook aan de andere zijde de Gecommitteerden in hun onderzoek belemmeren. Zij besloten dus, daar het onnoodig was de openbaare proefneemingen zoo aanhoudend bij te wonen, dat het voldoende zijn zoude, indien sommige hunner van tijd tot tijd, ter bevestiging der vorige algemeene waarneemingen, zich derwaards begaaven, en alle geleegenheeden waarnamen, om nieuwe waarneemingen te doen, welke zij alsdan aan de Vergadering der Gecommitteerden zouden meedeedeelen.

Na deeze hier voorgemelde uitwerkselen bij de openbaare konstbewerking te hebben waargenomen; dagt het hen noodzaakkijk hunne poogingen in het werk te stellen tot het onderzoek van die proeven,

D

waar

waar door men zoo wel het aanweezen, als de nuttigheid van het Dierlijk Magnetismus tragt te staaven.

In de eerste plaats komt gewisfelijk in aanmerking de zeekerheid van het bestaan deezer zoo veel vermoogende vloeistoffe; daar het doch geheel onnoodig zijn zoude deszelfs nut te onderzoeken, zoo lang men van het aanweezen daar van niet volkomen verzeekerd was, het Dierlijk Magnetismus zoude bestaan kunnen, zonder nuttig te zijn, het kan egter niet nuttig zijn zoo het niet bestaat.

Ingevolge derhalven hiervan moest het eerste voorwerp van het onderzoek der Gecommitteerden, het hoofddoelwit hunner eerste proefneemingen zijn, om zich van het bestaan van zoo een vermoogen, hetwelk door den Heer MESMER, en deszelfs navolgers het Dierlijk Magnetismus genoemd is, volkoomen te verzeekeren, en dit zelf was een zeer uitgebreid onderwerp, hetwelk noodwendig alvorens binnen enger grenzen moest begreepen worden.

Het Dierlijk Magnetismus, zegt men, vervult den gantschen kreits der geschaapen weezens, het is het voermiddel des invloeds, welke van de heemelsche lighaamen tot ons afdaalt; de Gecommitteerden zijn van gevoelen dat zij, in de eerste plaats, deeze meer uitgebreide invloed buiten den staat des geschils stellen moeten, en alleenlijk dat gedeelte dier fijne vloeistoffe in aanmerking neemen, hetwelk over den aardbol verspreid is, zonder zich met deszelfs

zelfs oorsprong of afkomst in te laten; met één woord om eerst de uitwerkingen, die hetzelfde in en rondom ons te wege brengt in een helder daglicht te stellen, alvorens zij op zich neemen, deszelfs werking op het heelal te verklaren.

De zekerste wijze om van het aanweezen eener Magneetische vloeistofte overtuigd te worden, zoude gewisfelijk zijn, indien men die door de uiterlijke zintuigen gewaar konde worden, doch men behoeften niet veel tijds of woorden te verspillen, om de Gecommitteerden te overtuigen, dat de fijnheid derzelve niet toelaat, om door deeze uiterlijke werktuigen onderzocht te worden; zij is niet, als de electricke vloeistofte lichtgeevende en zichtbaar; deszelfs werking is niet, gelijk de aantrekkingskracht der Magneten, een voorwerp voor ons gezigt; zij kan niet gerooken of gesmaakt worden, derzelver voortgang is ongemerkt, zij omringd ons, zij dringt door in ons geheel lighaams-geftel zonder dat men derzelver aanweezen door het zintuig des gevoels gewaar word, indien het derhalven in en om ons aanwezig is, zoo geschied dit op eene volkoomen ongevoelbare wijze; er zijn onder de voorstanders van het Magnetismus, die voorgeeven, dat men het zien kan, wanneer het van de toppen der vingeren, die aan hetzelfde tot geleiders dienen, ontlast word, dat zij het gevoelen, wanneer de Magnetiseur zijn vinger langs hun aangezigt of hand beweegt, in

het eerste geval is het gevoel, hetwelk men gewaar word, niet anders dan de doorwaafeming, die volkoomen zichtbaar word, wanneer wij die door een zon-microscoop beschouwen; in de tweede plaats gevoelt men bij de beweging der vingeren langs het aangezigt eene aandoening van eene koeler lucht, die des te duidelijker is, naar maate de lijder, die dezelve gewaar word, warmer is, en veroorzaakt word door de beweging der lucht, welke de vinger volgt, en welker graad van warmte altoos be-
needen die der dierlijke warmte is; indien aan de andere zijde de vinger naar het aangezigt gebragt word op een tijd wanneer hetzelfde merkelyk kouder is dan deeze vinger, en die bij hetzelfde eenigen tijd stil gehouden word, zoo ontstaat hier uit een gevoel van warmte, dat niets anders is dan een uitwerksel der dierlijke warmte.

Men heeft meede voorgegeeven aan deeze vloeistof eene bijzondere reuk gewaar te worden, welke men bespeurd, wanneer men de vinger van een gemagnetiseerden of eenen ijzeren conductor onder de neus brengt, men zegt zelf dat deeze gewaarwording verschilt naar maate de rigting van zoo een vinger of conductor met of teegen de aspuncten gerigt is; de Heer DESLON nam de proef op verscheiden der Gecommitteerden, en deeze hebben die op verscheide andere voorwerpen herhaald, niet één egter heeft iets diergelyks gewaar konnen worden; in-
dien

dien men naauwkeurig oplettende eenige reuk gewaar wierd , zoo was het wanneer de geleidende staf heet gemaakt of gewreeven zijnde , gerooken wierd; bij de vinger was het de reuk der uitwaaseming , die daarenboven meermaalen door een van den staf oorspronkelijke ijzer-reuk vergezeld was; deeze uitwerkselen heeft men ten onregte aan het Magnetismus toegeschreeven , daar zij in de daad zeer ligtelijk door natuurlijke , en voorhanden zijnde oorzaken kunnen uitgelegd worden.

De Heer DESLON heeft ook nimmer deeze vlugtige indrukfelen als bondige bewijzen voor het aanweezen van het Dierlijk Magnetismus aangezien of opgegeeven , in tegendeel verzeekerde hij wel uitdruklijk de Gecommitteerden , dat hij niet in staat was hetzelfde op eene andere wijze te betoogen , dan door de uitwerking deezer vlocistoffe en de wonderbaare verschijnselen , die dezelve op bezielde ligchaamen voortbrengt.

Dit aanweezen is des te bezwaarlijker om overtuigend betoogd te worden , indien dit geschieden moet door onbetwistbaare uitwerkselen , en die van geene andere oorzaak afgeleid kunnen worden , door onloochenbaare *facta* , in gevallen , waar in zedelijke omstandigheeden geenen invloed hebben kunnen; met één woord door zodaanige bewijzen , welke geschikt zijn om het verstand te overtuigen en overtehaalen , geene andere doch kunnen voldoende zijn bij

54 VERHANDELINGEN OVER HET

mannen, die reeds in de beschouwing der natuur vorderingen gemaakt hebben.

De werking van het Magnetismus op bezielde lighaamen kan op tweederlei wijze beschouwd worden; *voor eerst*, als bestaande in eene gedurende langen tijd aangehoude werking, welke de gelukkige geneezing van veele ziekten ten gevolge heeft; en *ten tweede*, in deszelfs snellijk voortgebragte en kortstondige uitwerkselen op het dierlijk lighaam, en de hierdoor te weege gebragte zichtbare verschijnselen. De Heer DESLON wilde dat de eerstgemelde wijze van werking voornaamelijk, ja bijna alleen, en met uitsluiting der andere, in het werk gesteld wierd; de Gecommitteerden waaren egter van een ander gevoelen, om de volgende reedenen:

- De meeste ziekten hebben hunne zitplaats in ons inwendig lighaamsgestel, en bijeen gevoegde ondervinding van verscheide eeuwen heeft ons de toevallen doen kennen, waardoor wij die van elkander kunnen onderscheiden, deeze zelfde ondervinding heeft ons de wijze, op welke wij die behandelen moeten, aan de hand gegeven. Wat is nu het doelwit der poogingen van den Geneesheer in deeze geneeswijze? het is geensints om zich teegen de natuur te verzetten, en dezelve onder te brengen, het is om haar in haare werkingen de behulpzaame hand te bieden. De Natuur, zegt de Vader der

Ge-

Geneeskunde, geneest de ziekte, zij ontmoet egter somwijlen hinderpaalen, die haar in haaren voortgang stuiten, en haar vrugteloos haar vermoogen doen verspillen; de Geneeskunde is de dienstknecht der natuur, als een aandagtig waarneemer speurt hij haaren voortgang oplettend na, indien deeze reegelmattig, vast, onafgebrooken en wel bestuurd is, blijft de Geneeskundige een leedig aanschouwer, en draagt wel zorge, om haar door geene geneesmiddelen te stooren, die, op het best genoomen, nutloos zijn zouden; zoo zij hinderpaalen ontmoet, tragt hij die uit den weg te ruimen, hij verhaast of vertraagt haaren voortgang, wanneer hij bespeurt dat zij te traag of te haastig in haare werkingen is; somwijlen bepaalt hij zich alleen tot het voorschrijven van eene nuttige levensregel; somwijlen maakt hij gebruik van geneesmiddelen.

De werking van een in het dierlijk ligchaam gebragt geneesmiddel is een bijkoomend vermoogen, hetwelk bij ons levensbeginfel gevoegd word, indien zoo een geneesmiddel den zelfden weg volgt, welke de natuur ter uitdrijving der ziekte aangewezen en gebaad heeft, zoo is het heilzaam en nuttig; indien het deeze werking verijdtelt en andere weegen tragt in te slaan, zoo is het schadelijk; intusschen moet men egter toestemmen, dat deeze heilzame of gedwarsboomde invloed der natuur, alhoewel die indedaad aanwezig is, dikwerf een gewoon waarneemer ontsnapt.

De natuurlijke historie van den mensch verschafft ons ten deezen opzigt de zonderlingste verschijnselen. Wij zien immers lieden van eene geheel verschillende levenswijze den hoogsten trap van eenen gezonden ouderdom bereiken; wij zien lijdens, volgens alle teekenen met dezelfde kwaal aangetast, door geheel tegenovergestelde geneesmiddelen en eene teegenstrijdige levensreegel geneezing erlangen; in zoodanige gevallen is de natuur vermoogend genoeg, om het levensbeginfel, in weerwil van eene ongeschikte levensreegel en nadeelige artsenijen, staande te houden; en zoo wel over de ziekte zelve, als over de verkeerde geneeswijze te zeegepraalen, indien nu dit levensbeginfel vermoogend genoeg is, om de werking der geneesmiddelen te weerstaan, gewisfelijk kan hetzelfde dan ook in andere gevallen zonder geneesmiddelen de ziekte overwinnen.

Er blijft dus altoos eene onzekerheid over, of men het geneezen eener ziekte aan de werking der geneesmiddelen, dan wel aan de goedgunstige natuur moet toeschrijven, en deeze onzekerheid is met opzigt tot het Magnetismus nog grooter, daar deszelfs aanwezen nog niet volkoomen beweezen is.

Hoe kan men derhalven uit de geneezing van sommige ziekten een besluit opmaaken aangaande de werking van een vermoogen, welks bestaan nog in twijffel word getrokken, daar de uitwerking der ge-

DIERLIJK MAGNETISMUS. 57

geneesmiddelen, van wier bestaan wij volkoomen overtuigd zijn, nog aan onzekerheeden onderhevig is.

De geneezing, welke ten voordeele van het Dierlijk Magnetismus het meest word bijgebracht, is die van de Baron * * *; wij zullen desweegens ons in geen geschil inlaaten met opzigt tot de waarheid van het verhaalde, wij zullen niet onderzoeken, of ook de te vooren gebruikte geneesmiddelen iets tot deeze herstelling hebben toegebracht, aan de eene zijde erkent men de zorgelijke toestand, waar in de lijder zich bevond, en de vrugtloosheid van alle tot nog toe in het werk gestelde hulpmiddelen, men heeft tot het Dierlijk Magnetismus den toevlugt genomen, en de Baron is volkomen hersteld.

Zoude ook deeze herstelling een eenvoudig gevolg kunnen zijn eener natuurlijke ziekte-scheiding, eener *crisis*?

Eene allerbehoefstigste vrouw van de laagste klasse, woonende *au gros Caillou*, wierd in den jaare 1779 van eene kwaadaartige koorts en al deszelfs toevallen aangetast, zij wees standvastiglijk alle hulp van de hand, en begeerde alleenlijk dat een pot, die zij bij zich had, van tijd tot tijd met water gevuld wierd, zij bleef stil op het stroo liggen, het welk haar tot een bed diende, en dronk bij aanhoudenheid water zonder iets anders te gebruiken of in het werk te stellen; de ziekte ontwikkelde zich zelf, doorliep haare

58 VERHANDELINGEN OVER HET

verschillende tijdperken , en eindigde in eene volkome geneezing, dit geval is door de Heer BOURDOIS DE LA MOTHE Geneeshêr van het hospitaal van St. Sulpice, die de lijderes elken dag bezocht, waargenomen en meer omstandig de geneeskundige Faculteit te Parys voorgelegd.

Mejuffrouw G** , had in haar regter borst twee verhardingen , die haar zeer veel pijns veroorzaakten; een Heelmeester raadde haar aan, het *Eau du Peintre* te gebruiken , als zijnde een uitmuntend oplosfend middel , haar ter zelve tijd waarfchuwende, dat, indien dit middel binnen een maand geen' gelukkigen uitflag te weeg bragt, men zoude moeten befluiten om deeze verhardingen door middel der heekundige konstbewerking weg te nemen; het meisje door dit vonnis verschrikt pleegde raad met de Heer SALLIN, die van gevoelen was, dat de verhardingen nog wel losgemaakt konden worden, deeze uitspraak wierd door de Heer BOUVART, die men deswegens meede om raad vroeg, bevestigd, alvorens egter tot het gebruik van geneesmiddelen over te gaan, raadden zij haar aan, om door vermaaken verftrooiing van gedagten te weeg te brengen; vijftien dagen daarna wierd zij in de Opera van eene geweldige hoest en eene zoo verbaazende opwerping uit de borst overvallen , dat men genoodzaakt was haar naar huis te brengen; zij ontlaste door deeze weg in den tijd van vier uren

om

omtrent drie pinten van eene taaije slijm, een uur daarna onderzocht de Heer SALLIN de borst en vond geen spoor van eenige verharding; de Heer BOUVART des anderen daags geroepen zijnde, bevestigde meede het gelukkig gevolg deezer door de natuur te weege gebragte *crisis*; die gewisfelijk aan het *Eau du Peintre* zoude toegeschreeven geweest zijn, indien de lijderes hetzelfde, op raad van den Heelmeeester gebruikt had.

De onafgebrooke ondervinding van veele eeuwen heeft betoogd en de grootste Geneeskundigen hebben het bevestigd, dat de natuur alleen, zonder onze hulp, een groot aantal ziekten geneest, indien het Magnetismus geheel en al zonder werking was, zoude men de lijders, die zich aan deeze geneeswijze onderwerpen, als geheel aan de natuur overgegeeven, kunnen aanmerken: Het zoude ongerijmd zijn, om het aanweezen van dit vermoogen te beslifen, volgens eene methode, welke, door alle de door de natuur veroorzaakte geneezingen, aan hetzelfde toe te schrijven, zouden tragten te betoogen dat hetzelfde eene nuttige en geneezende uitwerking had, terwijl hetzelfde indedaad veelligt geene uitwerking hoe genaamd had.

Ten deezen opzigte zijn de Gecommitteerden van het gevoelen van de Heer MESMER, hij weigerde om ter staaving van het nut zijner uitvinding de geneezing sommiger lijders door hetzelfde te beproeven,

ven; gelijk hem door een Lid der Academie wierd voorgesteld. „ Het is ten onregte, antwoorde hij, „ dat men zich verbeeld dat zoo een foort van be- „ wijs voldoende zijn zoude, daar men immers niet „ overtuigend betoogen kan, dat de herstelling van „ eenig' lijder in de daad door de Geneesheer en „ deszelfs hulpmiddelen is te weege gebragt.”

Het gebruik maken van het Dierlijk Magnetismus in de geneezing van ziekten, kan nimmer eenig ander dan een onzeeker en bedrieglijk bewijs opleeveren, en deeze onzeekerheid kan niet anders opgeklaard en de oorzaaken der misleiding uit den weg geruimd worden, dan door een oneindig aantal van geneezingen, veelligt door de herhaalde ondervinding van veele agtervolgende eeuwen.

Het onderwerp en het gewigt van dit onderzoek, eischen eene spoediger beslissing; de Gecommitteerden waaren derhalven verplicht zich alleenlijk tot natuurkundige bewijzen te bepaalen, namelijk tot het oogenblikkelijk uitwerksel deezer vloeistoffe op het dierlijk lighaam, hier van uitsluitende de misleiding, welke daar meede gepaard kon gaan, en geene andere verschijnselen aanneemende, dan die zij verzeekerd waaren, dat uit geene andere oorzaak, dan uit het Dierlijk Magnetismus ontstaan konden.

Zij stelden voor dien aangaande proeven te nemen, op zodanige voorwerpen, die gewillig waren,

ren, om zich aan zoodanige proefneemingen te onderwerpen, welke zij noodig zouden oordeelen, en die, sommige uit hoofde van hunne eenvoudigheid, andere door hunne schrandere opmerkzaamheid in staat waaren om een naauwkeurig en getrouw verslag van hunne gewaarwordingen te geeven; wij zullen ons niet bepaalen, om deeze proefneemingen volgens de orde van tijd op te geeven, maar zullen daar in die orde der vraagstukken volgen, welke zij door deeze proeven verlangden opgelost te zien.

In de eerste plaats beslooten de Gecommitteerden om de eerste proeven op hun zelve te doen nemen en de werking van het Dierlijk Magnetismus in hun eigen lighaam te beproeven: Zij waaren ten hoogsten begeerig om door eigen ondervinding die uitwerkselen gewaar te worden, welke men aan dit vermoogen toeschrijft.

Zij onderwierpen zich derhalven aan deeze uitwerkselen, met zoo eenen ijver voor het algemeen belang, dat zij zeer gaarne eenige toeval, eene gedeeltelijke wanorde in hunne gezondheid zouden ondergaan hebben, hetwelk eene duidelijke uitwerking van het Magnetismus zijnde, hen in staat konde stellen, om dit zoo gewigtig vraagstuk terstond, en door eigen ondervinding te beslissen.

Één voorbehoedfel agtten zij egter, daar zij zich op deeze wijze aan de uitwerking van het Magnetismus blootstelden, noodzaakkijk te zijn.

Er

62 VERHANDELINGEN OVER HET

Er is geen mensch, zelf in den staat der bloeiendste gezondheid, die, indien hij eene ingespanne aandacht op zich zelf vestigt, geene meenigte van inwendige aandoeningen, het zij van eene ligte graad van pijn, hitte of diergelijk, bespeurt, gewaarwordingen, die geheel en al onafhankelijk van het Magnetismus zijn.

Deeze bepaaling van onzen aandacht, geheel en alleen op ons zelf, kan veelligt, op zich zelf beschouwd, op ons lighaam eenige uitwerkselen hebben; er is een zoo naauw verband, van welken aart ook het werktuiglijk middel hier van zijn mooge, tusfchen de geneigdheeden der ziel, en de bewegingen van het lighaam, dat men niet ligtelijk bepaalen kan, hoe verre het vermoogen van eenen aanhoudenden aandacht, op een of ander uit- of inwendig lighaamsdeel zich kan uitstrekken, deeze aandacht op een bijzonder deel schijnt niet anders te zijn, dan eene gestaadige en onafgebrooke werking van onzen wil, bij aanhoudenheid op een en het zelfde voorwerp gerigt.

Wanneer wij in agt neemen hoe de arm door den wil bewoogen word, kunnen wij dan wel verzeekerd zijn, dat onze aandacht op een of ander deel onzes lighaams gevestigd zijnde, daarin geene beweging kan veroorzaaken, de dierlijke warmte derwaards rigten, en in deszelfs toestand zodaanig eene verandering veroorzaaken, welke in staat is andere
aan-

aandoeningen en uitwerkiselen daarin te verwekken. De Gecommitteerden moesten derhalven, *voor eerst*, wel in agt neemen, dat zij met geene al te naauwkeurige oplettendheid dat geen gaade sloegen, wat inwendig in hen omging.

Indien het Magnetismus inderdaad een werkend vermoogen was, het zoude als dan voorzeker niet noodig zijn, dat men zijne aandagt zoo zeer inspande, om deszelfs aanwezen en werking na te speuren. Het moet zelf zich van onze denkbeelden meester maaken, en zich duidlijk doen gewaar worden, offchoon ook de gedagten anderwaards afgeleid wierden.

Maar beslooten hebbende om op zich zelf deeze proeven te neemen, beslooten tevens de Gecommitteerden eenpaariglijk, dat zij deeze proeven in het geheim neemen zouden, en zonder bijzijn van eenig vreemdeling, uitgezonderd de Heer DESLON, die de konstbewerking verrigten moest, of zodaanige perfoonen, als zij verkiezen zouden; hierom vonden zij het niet raadzaam, zich bij de openbaare proefneemingen aan het Magnetismus te onderwerpen, zij wilden vrij zijn in het doen binner waarneemingen, en hoedaanig ook den uitslag mogte zijn, wilden zij, zoo niet de eenigste, ten minsten de eerste beoordeelaars der daar door te weeg gebragte verschijnselen zijn.

In gevolge van dit besluit wierd in het huis van
den

64 VERHANDELINGEN OVER HET

den Heer DESLON een bijzonder vertrek en *bacquet*, ten gebruike der Gecommitteerden gereed gemaakt, werwaards de Gecommitteerden zich eenmaal in elke week begaven: bij elke proefneeming wierd met deeze konstbewerking, geduurende twee en een half uur, aangehouden, de ijzere staf raakte het linker *hypochondrium*, zij waaren met een koord aan elkander gehegd, en vormden van tijd tot tijd de hier voor beschreeve aaneenschaakeling met de vingers en duimen.

Zij wierden door den Heer DESLON, of, in zijn afweezen, door een zijner aankweekelingen gemagnetiseerd, sommige hunner onderwierpen zich meermaalen en geduurende langer tijd aan de werking van het Magnetismus, en dit waren voornamelijk zij, die uit hoofde van hun lichaamsgestel hiervoor het meest vatbaar scheenen, de konstbewerking geschiede somwijlen met de vinger en de ijzere staf langs verschillende lichaams deelen afgeleid, somwijlen door het aanleggen der handen, en drukking met de vingers, zoo op de *hypochondria*, als op het *epigastrium*.

Niet een der Gecommitteerden wierd eenige aandoening gewaar, ten minsten geene, die aan de werking van het Magnetismus kon toegeschreeven worden, sommige derzelve zijn van een steevig lichaams-gestel, andere zijn minder sterk en zijn wel eens aan stremmingen in hunne gezondheid onderhevig,

vig, een deezer laatstgemelde gevoelde eene geringe graad van pijn aan het harte-kuiltje (*epigastrium*) ingevolge van eene ondergaane heevige drukking op die plaats; deeze pijn hield dien geheelen en den volgenden dag aan, en was vergezeld van een gevoel van vermoeidheid; een ander wierd in den namiddag van een der dagen, waarop de proefneeming in het werk gesteld was, eene ligte prikkeling der zenuwen gewaar, waaraan hij zeer onderworpen is; een derde met een nog grooter gevoeligheid begaafd, en voornaamelijk gekweld met eene onrustigheid in het zenuwgestel, gevoelde eene meerdere graad van pijn en eene heeviger prikkeling; maar deeze geringe toevallen zijn niet anders dan de gewoone afwisseling in den staat hunner gezondheid, en dus in geen en deelen als gevolgen van het Dierlijk Magnetismus aan te merken, of zijn op het meest genomen niet meer dan gevolgen der ondergaane drukking op de maag, het is alleen eene naauwgezette getrouwheid, die de Gecommitteerden aanzet, om in dit berigt van deeze beuzelingen gewag te maaken, daar zij zich zelven als eene onverbreekbare wet opgelegd hebben, om altoos en zelf in de geringste omstandigheden de waarheid hulde te doen.

Het verschil tusschen den uitslag deezer bijzondere, op hun zelf genoome proefneemingen, en van die openbaare, waar van zij ooggetuigen geweest waren, moest gewisfelijk de Gecommitteerden in

het oog vallen; in de eene was alles stil, bij de andere zag men niets, dan beweging en onrust; daar zag men veelvuldige toevallen, geweldige met stuipen vergezelde *crises*, de gewoone toestand en werking van lighaam en ziel gestoord, ja zelf geheel en al het onderste booven gekeerd, het zenuwgestel tot den hoogsten trap van spanning gebracht; bij hen leed het lighaam geen smert, de ziel geen angst, de natuur behield in alles haaren gewoonen loop, met één woord, men zag niet een bijzonder verschijnsel; die wonderdoende invloed, welke bij de openbaare proefneemingen elk een van verwondering buiten zich zelf voert, verdwijnt geheel en al, en het Dierlijk Magnetismus van deszelfs kragt beroofd, schijnt volkoomen werkeloos te zijn.

De Gecommitteerden bij den aanvang zich slegts eens ter week aan deeze proefneeming onderworpen hebbende, waaren begeerig te weeten, of eene meerdere herhaaling derzelver ook eenig uitwerksel te weeg zoude brengen; zij ondergingen dus deeze konstbewerking drie agtereen volgende dagen, maar bleeven daarvoor eeven ongevoelig, het Magnetismus was ten hunnen opzigte ten eenenmaale kragteloos.

Deeze proef gelijk - tijdig op agt verschillende onderwerpen zonder uitwerking genomen, sommige welker wel eens aan hebbelijke ongemakken onderhevig waren, geeft ons regt om hier uit te besluiten, dat
het

het Dierlijk Magnetismus in eene gezonde staat of zelf in eene geringe graad van ongezondheid geene de minste werking deed, wij beslooten dus op zieke perfoonen onze proeven te herhaalen, hier toe verkoozen wij lijders uit eene laagere clasfe van menschen.

Men bragt zeeven zieke perfoonen te faamen te Pasfy, ten huize van Doctor FRANKLIN; de konstbewerking wierd ook hier verrigt door de Heer DESLON in tegenwoordigheid van alle de Gecommitteerden.

De Weduwe *Saint - Amand* eene engborstige, met gezwollen buik, beenen en dijen, en Vrouw *Anseaume*, die een gezwel aan de dije had, gevoelden geene de minste aandoening.

De kleine *Claude Renard*, een kind van zes jaaren, met kliergezwollen (*Scrophulæ*) gekweld, omtrend uitgeteerd, met gezwolle knien, binnenwaards geboogen beenen en wiens gewrigten bijna onbeweeglijk waaren, een meedelijdenswaardig voorwerp, hetwelk een meer dan gewoon en aan zijne jaaren geëevenredigd verstand bezat, dit kind wierd meede niet gewaar; eeven min gevoelde ook *Geneviève Leroux*, een meisje van 9 jaaren, aan stuiptrekkingen en eene kwaal onderworpen, die zeer veel overeenkomst had, met de Sint Vitusdansen.

François Grenet bespeurde hiervan eenige uitwerkselen, hij had een ongemak aan zijne oogen,

voornaamelijk aan zijn regter oog, waaruit hij naauwlijks zien kon, en waarin hij een aanmerkelijk gezwel had; wanneer het Magnetismus naar zijn linker oog gerigt wierd, door den duim gedurende een langen tijd voor en agterwaards tot dicht bij het oog te beweegen, gevoelde hij pijn in de oogbol en het oog traande; wanneer men de konstbewerking naar zijn regter oog rigtte, hetwelk het gebrekkigst was, had hij daar van geene aandoening; hij gevoelde alleenlijk de voorgemelde pijn in zijn regter oog en in geen ander gedeelte van zijn lighaam.

Vrouw *Charpentier* die twee jaaren geleeden door eene koe teegen een blok houts wierd gesmeeten, ondervond hier van de droevigste gevolgen, zij verloor haar gezigt, hetgeen zij egter daarna gedeeltelijk weederom kreeg, maar altoos in eene gebrekkijke toestand bleef, zij zeide twee breuken te hebben, haar buik was zoo gevoelig, dat zij de drukking van de banden haarer rokken daar op niet verdraagen konde; deeze gevoeligheid moest van eene al te groote prikkelbaarheid der zenuwen afgeleid worden; de minste drukking op de buik is in staat om deeze aandoening te vermeerderen en door het meede-gevoel der overige zenuwen in alle deelen des lighaams toevallen te veroorzaaken.

De konstbewerking wierd aan deeze vrouw even als aan de overige door het betasten en drukking
met

met de vingers in het werk gesteld; deeze drukking was voor haar zeer smertelijk; toen daarna de vinger naar de breuk gerigt wierd, klaagde zij wegens hoofd-pijn, toen de vinger voor haar aangezigt geplaatst was, zeide zij, dat zij geen adem konde haalen.

Bij eene herhaalde op- en needer-waardse beweging der vinger, klaagde zij over onverwagte schokken in het hoofd en de schouders, even gelijk die, welke door een opspringen van schrik veroorzaakt worden, bij voorbeeld, bij hen, die onverwagt met koud water in het aangezigt gesprengd worden; soortgelijke opspringingen scheen zij zelf gewaar te worden, wanneer haare oogen geslooten waren; wanneer men haar met geslooten oogen de vingers onder de neus hield, klaagde zij over een soort van flauwte, zoo lang zij daar gehouden wierden.

De zeevende lijder *Joseph Ennuyé*, ondervond soortgelijke aandoeningen, offchoon in een minderen graad.

Van deeze zeeven lijders gevoelden vier volstrekt niets, drie alleen hadden hier van eenige gewaarwording; deeze uitwerkselen scheenen den aandacht der Gecommitteerden waardig te zijn, en vorderden een naauwkeuriger onderzoek.

De Gecommitteerden, ten einde verder licht hier in te erlangen, en hunne denkbeelden ten dege-

zen opzigte nader op te helderen, beslooten hunne proeven te herhaalen op lijders, in andere omstandigheeden geplaatst, en gekoozen uit eene meer beschaaftde clasfe, die men van geene flinksche oogmerken verdenken konde, en wien verftand hen in ftaat ftelde, om reeden te vraagen en van het geen zij gewaar wierden een getrouw en naauwkeurig verflag te geeven; Mevrouwen *B* — en *de V* — de Heeren *M* — en *R* — wierden met de Gecommitteerden tot dit bijzonder *bacquet* toegelaaten, men verzogt hen, hetgeen zij gewaar wierden op te merken, zonder al te aanhoudend en ingefpannen daar aan te denken. De Heer *M* — en Mevrouw *de V* —, waaren de eenigften, die eenige buitengewoone gewaarwording hadden, de Heer *M* — had een onpijnlijk gezwel in de geheele geleeding der knie, en eene aanhoudende pijn in de knie-schijf, hij verklaarde geduurende de konstbewerking, dat hij in geen gedeelte van zijn lighaam iets gewaar wierd, dan alleenlijk in dat oogenblik, wanneer de vinger langs de aangedaane knie gebragt wierd, hij meende dan in dat deel, waarin hij gewoonlijk pijn had, eene geringe warmte gewaar te worden. — Mevrouw *de V* — door eene ziekte der zenuwen aangetast, was meermaalen op het punt, om geduurende de bewerking in flaap te vallen; na dat men geduurende één uur en 19 minuten, zonder tusfchenpoozing, daar meede aangehouden had, en
dat

DIERLIJK MAGNETISMUS. 71

dat wel grootendeels door het aanleggen der handen, gevoelde zij niets dan een soort van prikkeling en vermoeidheid, deeze twee lijders ondervonden slegts eenmaal het Dierlijk Magnetismus, de Heer R — wiens ziekte in het overblijffel eener verstopping in de lever ontstond, en het gevolg was van eene zeer heevige en onvolkomen geneeze ziekte van deeze soort, ondergong de konstbewerking driemaal zonder iets gewaar te worden. Mevr. de B — zeer met verstoppingen aangedaan, beproefde bij aanhoudenheid dit geneesmiddel tevens met de Gecommitteerden, en gevoelde niets; men moet opmerken, dat zij zich aan het Dierlijk Magnetismus onderwierp met eene koele onverschilligheid, die van den hoogsten graad van ongeloof, met betrekking tot het wonderdaadige van het Dierlijk Magnetismus, haaren oorsprong had.

Men nam daarna de proef op andere voorwerpen, doch zonder behulp van het *bacquet*; een der Gecommitteerden zocht teegen eene heevige hoofdpijn hulp bij het Magnetismus; de Heer DESLON stelde die, gedurende een half uur, op hem in het werk; een der toevallen van dit ongemak was eene heevige koude aan de voeten, de Heer DESLON bragt zijn voet bij dien des lijders, deeze bleef egter eeven koud, en de hoofdpijn duurde zoo lang, als gewoonlijk dit toeval bij den lijder plaats had. Hij plaatste zich bij het vuur, en had daar van het

zelfde heilzaam uitwerksel , als hij altoos van de warmte ondervonden had , zonder geduurende dien of den volgenden dag eenig uitwerksel van het Dierlijk Magnetismus te bespeuren.

Dr. FRANKLIN, offchoon door zijne zwakke gezondheid verhinderd, om zich naar Parys te begeeven, en de proeven die aldaar in het werk gesteld wierden, bij te wonen, was egter door de Heer DESLON aan zijn huis te Pasfy Gemagnetiseerd, de vergaadering was talrijk, en elk der aanwezende onderging de konstbewerking. Sommige lijders, die met de Heer DESLON gekoomen waaren, hadden van het Dierlijk Magnetismus eeven zodaanige uitwekselen, als bij de oopenbaare proefneemingen; maar Mevr. B —, Dr. FRANKLIN, twee zijner nabestaanden, zijn Secretaris, en een Amerikaansch Officier, hadden hier van geene gewaarwordingen, offchoon een der nabestaanden van Dr. FRANKLIN van eene ziekte aan het beeteren was, en de Officier op die tijd eene reegelmaatige koorts had.

Deeze hier voor verhaalde proefneemingen verschaffen een aantal van *facta*, geschikt, om, met elkander vergeleeken wordende, de zaak op te helderen, en waar uit het de Gecommitteerden vrijstond sommige gevolgen af te leiden; van de veertien lijders wierden slegts vijf eenig uitwerksel van de konstbewerking gewaar, neegen gevoelden niets: de Gecommitteerde verkreeg door het Magnetismus
geen

DIERLIJK MAGNETISMUS. 73

geen verligting van zijn hoofdpijn, zijne koude voeten wierden niet warmer; dit vermoogen is dierhalven niet in staat om, gelijk men dit daaraan toegeschreeven had, warmte aan de voeten meede te deelen.

Men heeft meede gezegd, dat het Magnetismus het vermoogen heeft, om den aart en vooral ook de zitplaats eener kwaal te ontdekken, door middel van de pijn, welke de aandrift der vogten noodwendig in dat deel te weeg brengt; zodaanig een voordeel zoude indedaad van zeer veel aanbelang zijn, en de vloeistoffe die dit kon uitwerken, zoude indedaad in de hand des Geneesheers een allerheilrijkst middel zijn, hoe vaak doch word de kundigste Artz door twijffelagtige verschijnselen in onzekerheid gebragt en gehouden; maar *François Grenet* gevoelde geen pijn dan in dat oog, hetwelk het minst aangedaan was, indien de roodheid en zwelling van het ander oog geene uitwendige teekenen verschaft had, zouden wij alleenlijk uit de werking van het Magnetismus besluitende, hebben moeten opmaaken dat dit oog gezond was.

De Heer *R* — en Mevr. *de B* — beide met verstopping gekweld, vooral de laatstgemelde, konden, daar zij van het Magnetismus niets gevoelden, dus ook door dit middel geen licht noopens den aart of zitplaats hunner kwaal ontvangen, en egter telt men de verstoppingen onder die kwaalen, waar-

74 VERHANDELINGEN OVER HET

op het Dierlijk Magnetismus voornaamelijk een heilzaam vermogen heeft, daar volgens deze nieuwe beschouwende kennis de vrije en snelle beweging deezer vloeistoffe door de zenuwen een middel is ter oopening der buisjens, en ter wegneeming dier hinderpaalen, welke den vrijen loop der vochten beletten, dat is der verstoppingen.

Men zegt daar en booven, dat het Magnetismus de toetssteen is der gezondheid; indien derhalven de Heer *R* — en Mevr. *de B* — die wanordens en ongemakken, welke de verstoppingen onafscheidelijk vergezellen, niet bespeurd hadden, zij zouden met het grootste regt zich zelf als de gezondste menschen des aardbodems hebben kunnen beschouwen; eeven dit kan men zeggen met opzigt tot den Amerikaanschen Officier.

Het Magnetismus faalde dus geheel en al in het ontdekken der ziekten, eene eigenschap die hetzelfde door deszelfs voorstanders zoo ruimschoots word toegekend.

De warmte, welke de Heer *M* — in de knie gewaar wierd, is een te gering en te spoedig voorbijgaand verschijnsel, dan dat het ons regt zoude geeven hier uit eenig besluit afteleiden; veelligt zoude men kunnen vermoeden, dat hetzelfde van eene hier voor reeds aangestipte oorzaak moest afgeleid worden, eene te groote oplettenheid op het geen binnen in ons omgaat; zoo eene aandacht zoude

DIERLIJK MAGNETISMUS. 75

de veelligt eeven hetzelfde uitwerksel zonder het gebruik van het Magnetismus op eenen anderen tijd veroorzaaken; de slaaperigheid van Mevr. *de V.* — moet gewisfelijk toegeschreeven worden aan de een-toonigheid en de vermoeijing om altoos in dezelfde houding te blijven; indien zij eene geringe graad van opstijging gevoelde, moet men wel in agt neemen, dat het eene bekende eigenschap van alle aandoeningen der zenuwen is, om zeer veel af te hangen van de meerdere of mindere acht, die men daar op geeft; om de zodaanige op nieuw te veroorzaaken, is het somwijlen gevoegzaam, dat daar van gesproken, ja zelf daar aan gedagd worde; men kan ligtelijk nagaan, welke verschijnselen men te wagten heeft bij eene vrouw wier zenuwen ten uitersten gevoelig zijn, en die, geduurende één uur en 19 minuten Gemagnetiseerd wordende, in die tijd niet anders te doen had, dan haare gedagten te vestigen op die kwaalen, die haar gewoonlijk eigen waren; wij zouden geen oorzaak gehad hebben om ons te verwonderen, indien zij veel geweldiger toevallen ondergaan had, dan hetgeen wij hier beschreeven hebben.

Er blijven dus ter verklaring slegts alleenlijk die verschijnselen over, welke wij van het Dierlijk Magnetismus in Vrouw CHARPENTIER, FRANÇOIS GRENET en JOSEPH ENNUYÉ, veronderstellen kunnen waargenoomen te hebben: deeze
drie

drie gevallen met de overige vergelijkende, waaren de Gecommitteerden verwonderd, dat drie voorwerpen van eene laagere clasfe de eenigfte zouden zijn, die van deeze konstbewerking iets gevoelden, daar die van een hooger rang, meer verligt verftand, en dus ook beeter gefchikt, om van hetgeen zij gewaar wierden eene befchrijving te geeven, niets befpeurden; zonder twijffel gevoelde *François Grenet* een pijn en traaning van het oog, wanneer men met den duim digt aan hetzelfde naaderde; Vrouw *Charpentier* klaagde, dat bij het aanraaken van den buik op de hoogte der maag, deeze drukking op haar breuk uitwerking had; deeze drukking zelf kan zeer wel oorzaak geweest zijn van hetgeen zij gewaar wierd, egter vermoedden de Gecommitteerden dat deeze gewaarwordingen door andere zedelijke oorzaaken vermeerderd wierden.

Laaten wij ons den toefland voorftellen van iemand van eene laage clasfe, en dus onweetend, aangestast door een kwaal, waarvan hij wenscht geneezen te worden, hij word met eenige plegtigheid ingeleid in een gezelfchap, gedeeltelijk uit Gencesheeren bestaande, alwaar aan hem een ten zijnen opzigte geheel nieuwe konstbewerking in het werk gefield moet worden, eene konstbewerking, van dewelke hij vooraf bij zich zelf overtuigd is, dat hij wonderbaare uitwerkfelen zal ondervinden, voeg hier bij, dat hij voor deeze zijne goedwillige onder-

derwerping betaald word, en hij dus meent ons des te grooter voldoening te zullen verschaffen, als hij voorgeeft sommige gewaarwordingen te gevoelen; en wij zullen weldra de bepaalde oorzaken gevonden hebben, waaraan wij deeze uitwerkselen kunnen toeschrijven, waaromtrent wij eindelijk met het grootste regt zullen kunnen twijffelen, of men het Dierlijk Magnetismus wel voor derzelve waare oorzaak hebbe te houden.

Men zoude daarenbooven kunnen vragen, waarom het Magnetismus deeze uitwerkselen te wege bragt, bij de zodaanigen, die te vooren wisten wat men met hen voor had, en die zich konden verbeelden belang te hebben om datgeen te zeggen, hetwelk zij voorgaaven, terwijl hetgeen het minste vat had op de kleine *Claude Renard*, op een ligthaams gestel zoo geheel en al met de teederheid der kindsheid begaafd, zoo gevoelig, en wiens gezond verstand en openhartigen aart voor de waarheid van zijn getuigenis borg waaren? waarom bragt hetzelfde geen uitwerkfel voort op *Geneviève Leroux*, die in een stuipagtige toestand was? haare zenuwen waaren gewisfelijk gevoelig genoeg, welke is de reeden, waarom het Magnetismus hier op geen vermoogen had, door deeze stuipagtige aandoeningen te vermeerderen, of te verminderen; haare onverschilligheid en ongevoeligheid doen ons gelooven, dat de reeden, waarom zij niets gewaar wierd, was, omdat zij

uit

78 VERHANDELINGEN OVER HET

uit domheid niet wist dat zij iets voelen moest.

Uit deeze gevallen neemen de Gecommitteerden de vrijheid om af te leiden , dat het Magnetismus geen aanweezen schijnt te hebben met betrekking tot zodaanige lijdens , die zich met eene zekere maate van ongeloof daaraan onderwierpen ; dat de Gecommitteerden , zelf zij , die een zeer gevoelig zenuwgestel hadden , voorbedaglijk hunnen aandagt op andere onderwerpen vestigden , en zich wpenden met die wijsgeerige twijffeling , welke altoos het onderzoek moet vergezellen , en aldus geene dier gewaarwordingen ondervonden hebben , welke die drie lijdens der laager clasfe zeiden te gevoelen ; zij meenen dus regt te hebben , om te vermoeden , dat deeze aandoeningen , indien men die voor waar aanneemt , de gevolgen waaren van eene voor ingenoomene overtuiging en alleen door de verbeeldingskragt daar gesteld wierden : dit vermoeden bragt haar tot het in het werk stellen van een ander soort van proeven.

Hun volgend onderzoek was dus op een ander onderwerp gerigt , het was noodzaaklijk , ten einde hun eens opgevat vermoeden te bevestigen of uit den weg te ruimen , dat zij bepaalden hoe groot het vermoogen is , hetwelk de verbeeldingskragt op onze aandoeningen bezit en aantoonen of dezelve geheel of gedeeltelijk oorzaak zijn kan van zodaanige toevallen , welke aan het Dierlijk Magnetismus toegeschreeven worden.

De

DIERLIJK MAGNETISMUS. 79

De Gecommitteerden wierde te dier tijd onder-
rigt wegens proeven, welke ten huize van den Deeken der Faculteit door den Heere JUMELIN *M. D.* verrigt wierden, zij waaren zeer begeerig om hiervan ooggetuigen te zijn, en ontmoetten gezamenlijk de Heer JUMELIN ten huize van den Heer MAJALTY, een hunner Meedegecommitteerden. De Heer JUMELIN verklaarde hen, geen leerling van MESMER, en ook niet van DESLON te zijn, dat hij van hen niets met betrekking tot het Dierlijk Magnetismus geleerd had, maar zich zelf zijne leerstellingen gevormd en zijne handelwijze gerigt had naar hetgeen hij wegens dit onderwerp had vernooten.

Hij beschoude de Dierlijke Magnetische vloeistoffe als eene in het menschlijk lighaam omloopende, en van hetzelfde uitvloeiende stoffe, doch welke indedaad dezelfde was, als het grondbeginsel der dierlijke warmte, hij was van gevoelen, dat hetzelfde, even als alle vochten, zich tragt in eenewigt te stellen, en dus van dat lighaam, hetwelk daarvan overvloed had, overging in dat, hetwelk minder daarvan bezat. Zijne handelwijze kwam met die van MESMER en DESLON grootendeels overeen, even als zij maakte hij gebruik van zijn vinger en eene ijzere staf als geleidende lighaamen en betaste zijne lijders met de handen, hij maakte egter geen onderscheid van verschillende poolen.

Agt

Agt mannen en twee vrouwen onderwierpen zich aan zijne proefneemingen, en wierden in het eerst niets gewaar; ten laafsten zeide eene vrouw, eene op-paster in de gehoorzaal van den Heer ALPHONSE LE ROY, na dat zij, zonder egter aangeraakt te zijn, aan het voorhoofd Gemagnetifeerd was, dat zij eene hitte gewaar wierd, de Heer JUMELIN bragt de vijf toppen zijner vingers over haar aangezigt, zij zeide als het waare een vlam gewaar te worden, die van plaats tot plaats voort gong; op de hoogte der maag Gemagnetifeerd zijnde, zeide zij meede eene hitte te gevoelen; dit getuigde zij meede toen men haar op den rug Magnetifeerde, zij zeide warmte in elk deel haares lighaams te gevoelen en dat zij hoofdpijn had.

De Gecommitteerden waarneemende, dat van elf perfoonen, die de proef ondergingen, flegts eene voor het Magnetismus van den Heer JUMELIN gevoelig was, waaren van gevoelen, dat zij veelligt deeze gewaarwordingen had, om dat haare verbeeldingskracht ligter in beweëging gebragt wierd, dan die der overige lijdens; men had nu eene gunstige gelegenheid om deeze twijffeling uit den weg te ruimen; men had nu overtuigend ondervonden dat het deeze vrouw in geenens deele aan gevoeligheid mangelde, men moest dus alleenlijk alles afweeren wat haare verbeeldingskracht begochelen kon, of dezelve ten minsten geen voorwerp geeven, waarop
zij

DIERLIJK MAGNETISMUS. 81

Bij werken-konde; de Gecommitteerden sloegen dus voor om haar het gezigt te bedekken , ten einde waar te nemen hoedaanig haare gewaarwordingen zijn zouden , wanneer zij den loop der proefneemingen niet met het oog konde nagaan; ingevolge hiervan wierd zij geblinddoekt en andermaal Gemagnetiseerd , nu beantwoordden de verschijnselen niet meer aan de plaatsen werwaards het Magnetismus gerigt was; nu eens aan de rug , dan aan de borst Gemagnetiseerd wordende , zeide zij alleenlijk eene hitte in het hoofd, een pijn in beide de oogen en in het linker oor gewaar te worden.

Men deed nu de band van haare oogen , de Heer JUMELIN zijne handen aan de *hypochondria* gelegd hebbende , zeide zij eene warmte gewaar te worden , en dat zij op het punt stond om flauw te worden , gelijk zij ook na verloop van weinige minuten indedaad flauw wierd , wanneer zij omtrent tot zich zelf gekomen was , wierd de proef herhaald , zij was geblind , de Heer JUMELIN begaf zich aan een zijde , alles was stil , en de vrouw meende dat de konstbewerking voortging , de uitwerkselen waren bij haar volkomen dezelfde , offchoon noch aan haar , noch in haare nabijheid het Magnetismus in het werk gesteld wierd , zij gevoelde dezelfde hitte , dezelfde pijn in haare oogen en ooren , en daarenboven zeide zij eene hitte in haar rug en ledenen gewaar te worden.

82 VERHANDELINGEN OVER HET

Een quartier uurs daarna gaf men aan den Heer JUMELIN een teeken , om haar op de maag te Magnetifeeren , zij had hiervan geen gevoel ; op de rug , zij wierd meede niets gewaar ; integendeel verminderden haare gewaarwordingen , in plaats dat die heeviger zouden worden , de hoofdpijn bleef aanhouden , terwijl de hitte in de rug en lendenen ophielt.

In dit geval zien wij sommige uitwerkselen te weeg gebragt , die gelijk waaren aan die geenens , welke die drie lijdens gewaar wierden , wier gevallen hier voor breedvoerig verhaald zijn , dat deeze proefneemingen volgens verschillende methoden ingerigt waaren , maakt , zoo wij meenen , geen verschil in het daar uit afgeleide gevolg , die van de Heeren MESMER en DESLON bragten dezelfde verschijnselen te weege , als de hier aan tegen overgestelde van den Heer JUMELIN ; men kan hier uit opmaaken , dat het verschil der poolen slegts een hersenschim is.

Het is opmerkens-waardig , dat de vrouw , zoo lang zij de wijze der konstbewerking met haar oog volgen kon , haare gewaarwordingen juist plaatste in dat deel , werwaards het Magnetismus gerigt was , dat integendeel , toen zij de bewerking niet zag , zij die slegts bij gissing aanwees , en deelen noemde , die van de plaats van het Magnetismus ver verwijderd waaren , men kon dus veilig hier uit

be-

DIERLIJK MAGNETISMUS. 83

besluiten, dat deeze gewaarwordingen, het zij die in waarheid of geveinsd waaren, door de verbeeldingskracht veroorzaakt wierden. Hiervan waaren wij des te meer overtuigd, toen wij zagen dat deeze vrouw, na dat zij geblind was, alle de gewaarwordingen had, offchoon alles stil was, en het Magnetismus haar niet werd medegedeeld; maar deeze proef werd ten vollen beslissend, toen die vrouw, na dat haare verbeeldingskracht door een stilstand van een quartier uurs verkoeld, en als het ware verstompt was, deeze uitwerkselen, in de plaats dat die weederom opgewekt zouden zijn, voelde verminderen, op het oogenblik dat men weederom aanvang haar te Magnetiseeren. Zij werd door eene flauwte overvallen, hier aan zijn de vrouwen door eene naauwe kleeding wel eens onderworpen, het aanleggen, de drukking der handen op de zijden, was zeer wel vermoogend om dit uitwerkfel te veroorzaaken bij eene zeer aandoenlijke vrouw; maar wij behoeven ter verklaring van dit verschijnsel hier toe onzen toevlugt niet te nemen; het weeder was buitengemeen heet, de vrouw had gewisfelijk bij het begin der proefneeming eenige aandoening gevoelt, zij had zich zelf bemoedigt tot het ondergaan van eene konstbewerking, die voor haar geheel nieuw was, er is dus niets buitengewoons in, dat zoo eene pooging langer aangehouden, dan een zeer gevoelig zenuwgestel ver-

84 VERHANDELINGEN OVER HET

draagen kan, eindelijk eene flauwte ten gevolge heeft.

Zoo eene bezwijming kan dus eene bekende natuurlijke oorzaak hebben, maar die aandoeningen, welke zij zeide gewaar te worden, op een tijd dat aan haar niets verrigt wierd, kunnen niet anders dan als de gewrochten der verbeeldingskracht beschouwd worden.

In soortgelijke proefneemingen, welke de Heer JUMELIN op dezelfde plaats, des anderen daags, in tegenwoordigheid der Gecommitteerden in het werk stelde, op een man die geblind, en eene vrouw die niet geblind was, bespeurde men denzelfden uitslag; men bespeurde klaarlijk, dat zij hunne antwoorden rigtten naar de vraagen die aan hen gedaan wierden, zoo dat de vraag hen in den mond gaf, welke plaats zij als aangedaan zouden opgeeven; door hen te Magnetiseeren, deed men dus niets anders, dan dat men hunne verbeeldingskracht in beweging bragt; een kind van vijf jaaren, Gemagnetiseerd zijnde, gevoelde niets anders, dan de warmte, die hetzelfde kort te vooren door het speelen verkreegen had.

Deze proefneemingen scheenen de Gecommitteerden toe van een genoegzaam aanbelang te zijn, om te begeeren dat die herhaald wierden, ten einde over het onderwerp een meerder licht te verspreiden, en de Heer JUMELIN had de vriendlijkheid, om dit hun verzoek intewilligen.

Het

DIERLIJK MAGNETISMUS. 85

Het zoude hier niets ter zaake doen aantemerkten, dat de methode van de Heer JUMELIN niet goed was, daar het teegenwoordig oogmerk niet zoo zeer was om het Magnetismus, dan wel om de verbeeldings - kragt ter toetse te brengen.

De Gecommitteerden kwamen over een, die perfoonen, welke de magneetifche konstbewerking reeds ondergaan hadden, te blinden, hen voor het grootfte gedeelte in het geheel niet te Magnetifeeren, maar hen op zoo eene wijze te ondervraagen, dat hen de antwoorden als het waare in de mond gelegd wierden; deeze wijze van doen wierd niet in het werk gesteld om hen te bedriegen, men misleidde dus alleenlijk hunne verbeeldingskragt, en inde daad, wanneer men hen niet Magnetifeerde, moest hun eenig antwoord zijn, dat zij niets gewaar wierden; en wanneer men de konstbewerking aan hen in het werk stelde, dan moest hunne gewaarwording, en niet de gedaane vraagen, hen het antwoord in den mond geeven.

De Gecommitteerden kwamen bij een, ten huize van den Heer JUMELIN, zij begonnen hunneproefneemingen met de knegt van dien Heer, zij maakten een blinddoek om zijn oogen vast, die hiertoe met voordagt op de volgende wijze vervaardigd was, zij bestond uit twee holle bakjens van elastieke gom, wier holligheid met eene wollige stoffe gevuld was, en die in twee ronde lapiens genaaid zijnde, naast

86 VERHANDELINGEN OVER HET

elkander en op een behoorlijken afstand op een band waaren vastgemaakt, wiens twee einden op het achterhoofd vastgestrikt wierden, deeze bakjens op de oogen geplaatst zijnde, laten eene genoegzaame ruimte voor de neus overig en belemmeren dus in geenen deele de ademhaaling, daar het egter den geblindden onmogelijk is de geringste scheemering van licht gewaar te worden; deeze voorzorgen in het werk gesteld hebbende, maakte men de knecht wijs, dat de konstbewerking nu aan hem verrigt wierd; hij gevoelde nu eene algemeene warmte en eenige bewegingen in den buik vergezeld van eene algemeene loomigheid, bij trappen wierd hij meer en meer slaaperig, zoo dat hij eindelijk op het punt was van geheel en al in slaap te vallen, deeze proef bewijst hetgeen wij reeds gezegd hebben, dat die slaaperigheid het gevolg is der vermoeijng gepaard met eene eentoonige houding en gesteldheid, en niet van het Magnetismus.

Dezelfde perfoon daarna met ongesloote oogen Gemagnetiseerd wordende, en eene ijzeren staf aan zijn voorhoofd gebragt wordende, gevoelde eene prikkeling, de oogen met den band geslooten zijnde, had hij van eeven deeze zelfde proefneeming geene gewaarwording, na dat de staf weggenoomen was, wierd hem gevraagd of hij niets aan zijn voorhoofd gevoelde, hij antwoorde dat hij iets heen en weeder van de eene zijde van hetzelfde naar de andere zijde voelde bewegen.

De

DIERLIJK MAGNETISMUS. 87

De Heer *B* — een geleerd, en vooral in het vak der Geneeskunde, een kundig man, wierd geblind, en verschaft ons in die staat even dezelfde verschijnselen, voelende sommige gewaarwordingen op een tijd dat men aan hem niets in het werk stelde, en op een ander tijd niets gewaar wordende, wanneer de konstbewerking aan hem in het werk gesteld wierd; deeze gewaarwordingen gingen zoo ver, dat hij, voor dat men begonnen was hem te Magnetiseeren, in de verbeelding zijnde, dat die konstbewerking reeds tien minuten geduurd had, zeide eene hitte in zijne lendenen te gevoelen, die hij bij die van een kagchel vergeleek.

De Heer *B* — moet gewisfelijk van deeze gewaarwording een zeer leevendig gevoel gehad hebben, daar hij het noodig vond, zoo eene vergelijking te gebruiken; deeze gewaarwording was egter alleenlijk de vrugt zijner verbeeldingskracht.

Ter betooging van het vermoogen der verbeeldingskracht, en ten bewijzen dat de kracht van het Dierlijk Magnetismus geheel en al van dezelve afhangt, nam de Heer SIGAULT, weegens de doorsnijding van de kraakbeenige samenvoeging der schaambeenderen zoo beroemd, de volgende proeven, en deelde dezelve aan een der Gecommitteerden in een brief van den 30 July 1784 meede.

Aan lieden, zegt de Heer SIGAULT, in een groot huis *au marais* woonende, te kennen gegee-

88 VERHANDELINGEN OVER HET

ven hebbende , dat ik een leerling van Dr. MESMER was , bragt ik bij de vrouw van het huis verscheide zonderlingen uitwerkselen te weege , de meesteragtige toon en ernstige houding , die ik aannam , gepaard met eenige gebaarden , maakten op haar zeer grooten indruk , hetwelk zij in het begin voor mij wilde verbergen , maar mijn hand aan de plaats van haar hart brengende , voelde ik eene teegen-natuurlijke klopping , ook toonde de staat van beangstheid , waar in zij zich bevond , genoegzaam aan , dat haar de borst wierd te saamen getrokken ; dit ging gepaard met andere verschijnselen , haar aangezigt wierd stuipagtig , haare oogen wild , eindelijk verviel zij in eene slaauwte , had braakingen en verscheide buiks-ontlastingen , zoo dat zij eindelijk in eene ongelooflijke staat van zwakheid en needergerlagenheid zich bevond ; deeze klugt herhaalde ik bij verscheide perfoonen , met eene meer of min volkomen uitslag , naar maate van hunne verschillende gevoeligheid en ligtgeloovigheid.

Een beroemd kunstenaar , de teekenmeester der kinderen van een onzer Prinsen , klaagde mij voor eenige daagen over eene heevige hoofdpijn , het was op de *Pont-royal* dat hij mij zijne klagten meedeelde , hem wijs gemaakt hebbende , dat ik bekend was met de geheimen van den Heer MESMER , verdreef ik tot zijne groote verwondering zijn hoofdpijn , bijna oogenblikkelijk door eenige gebaarden.

Even

DIERLIJK MAGNETISMUS. 89

Eeven zoo eene uitwerking bragt ik in deeze kwaal bij een hoedenmakers jongen te weeg , de knaap voelde niets geduurende mijne eerste gebaarden , ik leide mijn hand op zijne valsche ribben , en gebod hem teevens mij sterk in het aangezigt te zien ; hij wierd terstond een spanning in de borst gewaar , gepaard met hardkloppingen , gaapingen en eene algemeene loomheid ; hij trok het vermoogen , hetwelk ik op hem bezat , niet langer in twijffel ; ik bragt mijn vinger over het aangedaane deel , en vroeg hem wat hij gewaar wierd , hij zeide mij dat de pijn van plaats veranderde en neederwaards zakte , ik verzeekerde hem dat ik dezelve langs zijn arm zoude afleiden , en door zijn duim doen uitgaan , die ik teevens zeer gevoelig neep ; hij vertrouwde volkoomen op mijne verzeekering , en was geduurende twee uren volmaakt gezond , na verloop van die tijd sprak hij mij op de straat aan , en zeide mij dat zijn pijn weederom gekomen was ; dit uitworfel schijnt hetzelfde te zijn , hetwelk men wel eens bevind dat sommige tandmeesters op de ziel hebben van de zoodanige , bij wien zij geroepen worden om een kies te trekken.

Onlangs in de spreekkamer van een klooster *Ruë du Colombier Fauxbourg Saint Germain* zijnde , zeide mij eene jonge Dame , ik heb gehoord , mijn Heer , dat gij een kweekeling van Dr. MESMER zijt , dat is zoo , zeide ik , en ik kan u het Magne-

90 VERHANDELINGEN OVER MET

tismus meede deelen in weerwil der uralien, die zich tusfchen ons bevinden, dit zeggende, ftak ik mijn vinger naa haar toe, zij ontftelde, begon te beeven, en verzogt mij in Gods naam niet verder voorttegaan, haare ontroering was zoo heevig, dat ik niet twijffel of ik zoude bij haar, indien ik voortgegaan had, ftuipen veroorzaakt hebben.

De Heer SIGAULT verhaalt zelf het vermoogen der verbeelding ondervonden te hebben; een Magnetifeur ondernomen hebbende, om hem het Magnetismus meede te deelen, ten einde hem van het aanweezen deezes vermoogens te overtuigen, gevoelde hij op het oogenblik dat de konstenaar hem zoude aanraaken eene beklemdheid op de borst en hartkloppingen, doch oogenbliklijk zich bedaard hebbende, wierd den geheelen toefstel te vergeefschan hem befteed, het had op hem zelf den minften invloed niet.

De Gecommitteerden, vooral die der Geneeskundige Faculteit, deeder, op verfchillende voorwerpen een oneindig getal van proeven, waar in zij zelf het Magnetismus meede deelden of de lijdens tot het ondergaan deezer konstbewerking overreedden; zij deden die nu eens met in agtneeming der poolen, dan wederom in eene teegenovergeftelde rigting met dezelve, dan eens regthoekig daarop gerigt, alle deeze gevallen hadden egter hetzelfde uitwerkzel, zij ondervonden daarin geen ander verfchil dan
naar

DIERLIJK MAGNETISMUS. 91

naar maate de verbeeldingskracht der lijders meer of min leevendig was, zij waaren derhalven overtuigd, dat de verbeeldingskracht alleen in staat is verschillende gewaarwordingen van pijn en hitte, tot in eenen aanmerkelijken graad, en in verschillende lichaams-deelen, voort te brengen, en dat dezelve derhalven een aanmerkelijk deel heeft in de aan het Dierlijk Magnetismus toegeschreeven gewaarwordingen. Men moet daarenboven toestemmen, dat het aan een dierlijk lighaam meedegedeelt Magnetismus in hetzelfde verwonderlijker veranderingen en ongesteldheeden te weege brengt, dan die, welke wij zoo eeven verhaald hebben; geen der lijders wier gevallen wij tot hiertoe beschreeven hebben, verviel nog in stuipen, dit was dus een nieuw onderwerp voor het onderzoek der Gecommitteerden, of men door de bloote werking der verbeeldingskracht in staat was zodaanige *crises* te veroorzaaken als die, welke wij in de openbaare proefneemingen hebben zien plaats grijpen.

Men stelde ter beslissing deezer vraag verscheiden proeven voor.

Wanneer een boom volgens de stellingen en handelwijs der Magnetiseurs aangeraakt is, moet elk die daar onder stil blijft staan in eenen meerderen of minderen graad de uitwerkwzels van dit vermoogen ondervinden, sommige zelf zijn in slaauwten gevallen, of hebben stuipen gekreegen; wij deelden

onze

onze denkbeelden wegens dit onderwerp aan den Heer DESLON meede, die van gevoelen was, dat deeze proef zeeker gelukken zoude, indien het voorwerp vatbaar genoeg was; men kwam overeen dat men te *Pasfy*, in tegenwoordigheid van Dr. FRANKLIN hier van de proef zoude neemen; de noodwendigheid van eene genoegzaame vatbaarheid van het voorwerp, waarop de proef moest genomen worden, deed de Gecommitteerden begrijpen, dat het noodig was hier toe door den Heer DESLON een perfoon te doen uitkiezen, van wiens vatbaarheid voor het Magnetismus men door voorige proeven overtuigd was; de Heer DESLON bragt met hem een jongeling van twaalf jaaren; men bepaalde zich in den boomgaard van den Heer FRANKLIN bij een abricoos-boom, die op eenen aanmerkelijken afstand van de overige boomen stond, en zeer wel geschikt was om de Magneetische kragt aan dezelve meede gedeeld te bewaaren; de Heer DESLON wierd alleen derwaards geleid om den boom te Magnetiseeren, terwijl de jongeling met een ander perfoon in huis bleef; wij wenschten wel dat de Heer DESLON bij het overig gedeelte der proefneeming niet tegenwoordig was, maar hij verklaarde voor het welgelukken derzelve niet te kunnen instaan, indien hij zijn rotting en gezigt niet naar den boom rigtte, ten einde de werkzaamheid van het Magnetismus te vermeerderen; men besloot dus dat

de

DIERLIJK MAGNETISMUS. 93

de Heer DELSON op den verst moogelijken afstand blijven zoude , en sommige der Gecommitteerden zich tusfchen hem en de jongeling plaatsen zouden , ten einde het onmooglijk te maaken , dat hij van die Heer eenige teekenen ontvong of eenige gemeenschap tusfchen hen plaats had.

Deeze voorzorgen waaren onvermijdelijk in eene proefneeming , wier uitflag belangrijk was , en het welk dus volkoomen geloofwaardig zijn moest , hij derhalven , die tot het doen of ondergaan van zoo eene proeve gebruikt wierd , konde zich desweegens niet beleedigd achten.

De jongeling wierd dus met geblinde oogen in den boomgaard gelcid , en gebragt bij vier boomen , de een na den ander , op dewelke het Magnetismus niet in het werk gesteld was , men deed hem elk deezer boomen , geduurende twee minuten , omhelzen , deeze wijze van meededeeling was door den Heer DESLON zelf voorgeschreeven

De Heer DESLON was aanwezig , en strekte op eenen aanmerkelijken afstand zijn stok uit naar die boom , welke door hem Gemagnetiseerd was.

Bij den eerften boom wierdt de jonge , nadat hij een minuut bij denzelven geweest was , ondervraagd , hij zeide dat hij met groote druppen zweette , hij hoestte , bragt stoffen uit de borst op , en klaagde weegens eene ligte hoofdpijn ; de afstand van dien boom van den Gemagnetiseerden , was omtrend zeeven en twintig voeten.

Bij

94 VERHANDELINGEN OVER HET

Bij den tweeden boom wierd hij dofheid en hoofdpijn gewaar; den afstand was hier zes en dertig voeten van den Gemagnetiseerden boom.

Bij den derden boom namen de dofheid en hoofdpijn aanmerkelijk toe; hij zeide dat hij meende tot den Gemagnetiseerden boom te naderen, de afstand van dezelve was egter van omtrend agt en dertig voeten.

Eindelijk, bij den vierden Ongemagnetiseerden boom koomende, die omtrend vier en twintig voeten, van den boom, die de konstbewerking ondergaan had, stond, verviel hij in eene *crisis*, hij bezweek, zijne leeden wierden stijf, hij wierd op een nabij geleegen grasperk needergelegd, werwaards de Heer DESLON zich ter zijner hulp spoede, die hem ook wel dra wederom tot zich zelf bragt.

De uitslag van deeze proefneeming is geheel en al strijdig met de theorie van het Dierlijk Magnetismus, de Heer DESLON tragte hier van reeden te geven, door aantemerken, dat alle boomen uit hunnen aart deel hadden aan het Magnetismus, en dat dit hun vermoogen door zijne tegenwoordigheid nog versterkt wierd; indien dit waar is, zoo is het voor iemand, die vatbaar is voor het Magnetismus, niet raadzaam in een tuin te wandelen, indien hij geen gevaar wil loopen van door stuipen overvallen te worden, eene stelling, die door de ontdekking van elken dag omvergeworpen word. De
regen-

tegenwoordigheid van de Heer DESLON had in dit geval geen grooter vermoogen, dan toen hij in de koets, te samen met den jongeling, naar Pasfy kwam, die teegen over hem gezeeten was, en eger niets gewaar wierd; indien hij zelf onder den Gemagnetiseerden boom hier van geene gewaarwording gehad had, men zoude hebben kunnen zeggen, dat hij, ten minsten op dien dag, daar voor niet vatbaar was, maar hij verviel in *crisis* onder eenen boom, die niet Gemagnetiseerd was; deeze *crisis* was dus geen uitwerksel eener *physique*, eener uitwendige oorzaak; maar moest alleen aan den invloed der verbeeldingskracht toegeschreeven worden; de proefneeming is derhalven ten vollen beëindigend; de jongeling wist dat hij naar een boom geleid zoude worden, waar aan het Magnetismus was medegedeeld, zijne verbeelding wierd hier door aan den gang gezet, en daar en booven door de trapswijze voortgang deezer proeve meer en meer opgewonden; bij den vierden boom was dezelve tot die hoogte gebragt, dat eene *crisis* hier van noodwendig het gevolg zijn moest.

Men deed nog andere proeven, ter onderzoeking van het voorgemelde, den uitslag was altoos dezelfde.

Op een dag dat de Gecommitteerden alle te saamen te Pasfy waaren, ten huize van Dr. FRANKLIN, in gezelschap van den Heer DESLON, verzogten zij

96 VERHANDELINGEN OVER HET

zij vooraf den laatstgemelden om sommige zijner lijd-
ders met hem te brengen, de zoodaanige uitkiezende,
welke van eene laagere clasfe, en het meest vatbaar
voor het Magnetismus waren.

De Heer DESLON bragt twee vrouwen, en
terwijl hij beezig was met de konstbewerking aan
Dr. FRANKLIN en andere perfoonen in een ander
vertrek te verrigten, wierden de twee vrouwen van
elkander afgezonderd en in bijzondere vertrekken
geplaatst.

Een derzelve; vrouw P — had vliezen op de
oogen, daar zij egter iets zien konden, wierden de
oogen met den hier voor beschreeven band toege-
bonden, zij was overtuigd dat de Heer DESLON
in het vertrek gekomen was om de konstbewerking
te verrigten, men beval stilte, 'er waren drie Ge-
committeerden teegenwoordig, een om te onder-
vraagen, een ander om het voorvallende aan te tee-
kenen, een derde om den perfoon van de Heer
DESLON te verbeelden; men veinsde het woord
tot den Heer DESLON te voeren, men verzocht
hem met de konstbewerking een begin te maaken;
de drie Gecommitteerden hielden zich volkoomen
stil en waaren alleen aandagtig in het waarneemen
der verschijnselen, ten einde van drie minuten
begon de lijderes eene uit het zenuwgestel ont-
staande huivering gewaar te worden, zij had beur-
telings pijn in haar rug, haar hoofd en haare armen,
eene

eene kruiping in haare handen, gelijk zij zich uitdrukte, zij wierd stijf, sloeg haare handen geweldig te samen, stond van haar stoel op, stampte met de voeten, kortom de *crisis* had alle de gewoonlijke verschijnselen, de twee andere Gecommitteerden hoorden in de naaste kamer, welks deur gesloten was, haar stampen en handgeklap, zij waaren dus wel geen oog- doch egter oor-getuigen van deeze geraas makende proefneeming.

De twee gemelde Gecommitteerden waaren bij de andere lijderes, Mejuffrouw *B* —, die aan zeenuwkwaaLEN onderheevig was, men blindde haar niet, maar liet haar de oogen vrij, zij wierd gezet met het aangezicht naar een deur die gesloten was, en men maakte haar wijs, dat de Heer *Deslon* aan de andere zijde bezig was met aan haar het magnetismus in het werk te stellen; naauwlijks had dit een minuut geduurd, of zij begon eene huivering te gevoelen, bij eene volgende minuut begon zij met de tanden te klapperen en gevoelde eene algemeene hitte; eindelijk verviel zij in eene reguliere *crisis*, haare ademhaaling was snel, zij strekte beide haare armen agterwaards en wrong die op eene vreeslijke wijze, haare lighaam voorover buigende; haare geheel lighaam beefde; het klapperen haarer tanden wierd zoo hard, dat men het buiten het huis hooren kon, zij beet met zoo een geweld in haare hand, dat men de teekenen daarvan duidlijk zien kon.

Het verdiend hier aangemerkt te worden , dat geene van deze lijderessen op eenige wijze aangeraakt wierd , zelf wierd de pols niet gevoeld , ten einde men niet zoude kunnen zeggen , dat het Magnetismus aan haar op deze wijze was meede gedeelt , en egter waaren de *crises* volkoomen ; de Gecommitteerden , die begeerig geweest waaren , om het uitwerksel der verbeeldingskracht waarteneemen , en in hoe verre dezelve deel had aan de *crises* , hadden nu volkomen hunnen wensch verkreegen , men kan het vermoogen deezer invloed op geene duidlijker en onbetwistbaarer wijze aantoonen , dan door deze twee proefneemingen ; indien de lijders betuigden , gelijk sommige deden , dat de *crises* in de openbaare proeven sterker waaren , zoo moet men dit toeschrijven aan het vermoogen der meededeeling door het zien van zoo talrijke toevallen , daar in het algemeen de verschijnselen bij elk *individu* door het zien van zoo veele andere soortgelijke toevallen sterker worden.

Wij hadden gelegenheid om op vrouw P — , ter betooging , hoe veel vermoogen de verbeeldingskracht bij haar had , de proef met het gemagnetiseerd kommetje in het werk te stellen ; deze bestaat daar in , dat men uit eene meenigte kommetjens dat geen onderscheid , hetwelk gemagnetiseerd is , men geeft de lijder het een na het ander , indien hij vatbaar voor het Magnetismus is ,
moet

moet hij in eene *crisis* vervallen, zoodraa hij het gemagnetiseerde kommetje aanraakt, of ten minsten hier van zeer aanmerkelijke gewaarwordingen ondervinden, de andere moeten niets op hem uitwerken; alleenlijk moet men, volgens de onderrigting van den Heer DESLON, in agt neemen, om die naar de rigting der poolen hem aan te bieden, ten einde dat hij, die het kommetje den lijder aanbied, het Magnetismus aan hem niet meededeelte en men geen ander magneetisch uitwerksel bespeure, dan hetgeen door het kommetje zelf verwekt word.

Vrouw P. — wierd naar het huis van den Heer LA VOISIER ontboden, alwaar zich de Heer DESLON bevond; zij verviel reeds in een *crises* in de zijkamer, voor zij de Gecommitteerden of den Heer DESLON gezien had, alleenlijk doordien zij wist dat zij hem oogenbliklijk zien zoude, voorwaaf een alleraanmerklijkst voorbeeld van het vermoogen der verbeeldingskracht.

Na dat zij bijna geheel weeder tot zich zelf gekomen was, wierd zij in het vertrek gebragt, hetwelk voor de proefneemingen geschikt was, men bood haar verscheide porceleine kommetjes aan, die niet gemagnetiseerd waaren; bij het tweede kommetje begon zij ongewoone toevallen te bespeuren, en bij het vierde verviel zij in eene volkooome *crisis*, men kon teegenwerpen, dat zij zich reeds in eene staat van *crisis* bevond, die reeds in de zijkamer

mer een aanvang genomen had , en door die zelfde beweging nog bleef voortduuren ; maar hetgeen hier alles befliste was , dat men , toen zij verzogt om te drinken , haar een kommetje gaf , hetwelk door den Heer DESLON gemagnetiseerd was , en door hem zelf haar aangeboden wierd , zij dronk met de grootste gerustheid , en zeide dat zij zich nu veel beeter gevoelde ; hier faalde dus het Magnetismus , daar de *crisis* verminderde op een tijd dat dezelve moest vermeerderd zijn.

Eenigen tijd daarna terwyl de Heer MAJALUT de vliezen die zij op haare oogen had , onderzocht , hield men het gemagnetiseerde kommetje teegen haar agterhoofd , gedurende twaalf minuten ; zij wist niets hier van en gevoelde daar van ook geen uitwerksel , zelf was zij toen het gerustste daar haare verbeelding afgeleid en op een ander voorwerp gevestigd wierd , het onderzoek namelijk van het ongemak aan haare oogen.

De Gecommitteerden wierden onderrigt , dat deeze vrouw , toen zij alleen in de zijkamer gelaaten was , op de aannaadering van verscheide perfoonen , die van het Magnetismus niets wisten , in sluipagtige toevallen verviel . Men deed haar opmerken , dat de Magnetische konstbewerking aan haar niet in het werk gesteld wierd , haare verbeeldingskracht was egter dermaate opgewonden , dat zij zeide „ in waarheid indien gijlieden aan mij niets deed zoude ik „ im-

„immers in deeze toestand niet zijn, ” zij wist dat zij gehaald was, ten einde de proeven aan haar in het werk te kunnen stellen, de naadering van elk perfoon, het minste geritsel zelf maakte haar opmerkzaam, bragt haar op het denkbeeld van het Magnetismus, en verwekte stuiptrekkingen.

De verbeeldingskracht heeft wel eens, zal dezelve met eene meer dan gewoone kracht werkzaam zijn, noodig dat men meer dan eene snaar teevens roert; dezelve heeft met elk der zintuigen eene naauwe gemeenschap, en men kan stellen, dat derzelver werking eevenreedig is aan het getal der aangedaane zintuigen en de kracht der indrukfels, welke dezelve ontvangen; de Gecommitteerden wierden door de volgende proeve tot deeze waarneeming gebragt, de Heer JUMELIN had hen het verhaal gedaan van eene jonge Juffer van 20 jaaren, die hij door de werking van het Magnetismus de spraak benoomen had, de Gecommitteerden herhaalden deeze proef ten zijnen huize, de jonge Juffer gaf hier toe haare toestemming, zij stond zelf toe men haar blindde.

Men tragtte voor eerst om dit zelfde uitwerksel te weeg te brengen, zonder aan haar het Magnetismus meede te deelen; maar alhoewel zij in deezen staat de uitwerking van het Magnetismus gevoelde of ten minste meende te gevoelen, waaren wij egter niet staat om haare verbeeldingskracht met die leevendig-

heid aan te doen, welke er vereischt wierd om dit gevolg te weeg te brengen.

Men verrigte dus in de daad de konstbewerking, zij bleef geblind, en men bespeurde van dezelve de bedoelde uitwerking niet, men nam den blinddoek weg, nu wierd haare verbeeldingskracht van meer dan ééne zijde aangetast, door het gezigt en het gehoor, ook waaren de uitwerkingen van meer belang; maar offchoon zij wegens eene zwaarte in het hoofd klaagde, en eene verstopping in het bovenste der neusgaaten, 'en zeer veel anderen toevalen, die zij geduurende de voorige konstbewerking van den Heer JUMELIN meede gewaar wierd, zij verloor egter de spraak niet, zij nam zelf waar, dat de hand, die aan haar de konstbewerking verrigte, van het voorhoofd langs de neus moest nederdaalen, zij herinnerde zich, dat zij bij deeze handgreep het verlies van haare stem bespeurd had; men deed zo als zij begeerde, en binnen drie quart van een minuut was zij stom; men hoorde van haar niets dan doffe en ongevormde klanken, offchoon men die beweegingen der keel, tong en lippen, welke ter vorming der letteren noodig zijn, duide-lijk bespeurde; deeze staat duurde slegts één minuut; de oorzaak hiervan komt mij niet onduidelijk voor deeze te zijn, dat zij zich in dezelfde omstandigheeden als te vooren bevindende, haar verstand begocheld wierd, welke begocheling op de werk-

tuigen der spraak dezelfde uitwerking had, die zij in voorige omstandigheden van dezelfde oorzaak had ondervonden; het was immers niet genoeg, dat zij uitdrukkelijk onderrigt wierd, dat men beezig was met haar te magnetiseeren, het was zelf noodig, dat zij door het gezigt hiervan op eene meer vermoogende wijze overtuigd wierd, zelf moest men door het in het werk stellen eener te vooren door haar ondervonden konstgreep dezelfde denkbeelden bij haar trachten te verwekken.

Het schijnt ons toe, dat deeze proef uitmuntend geschikt is, om de wijze van werken der verbeeldings-kragt na te gaan, de trapswijze inspanning derzelver waarteneemen, en welke hulpmiddelen er noodig zijn, om haar derzelver grootste werkzaamheid te doen uitoeffenen.

- Het vermoogen, hetwelk het zintuig des gezichts over de verbeeldings-kragt heeft, kan ons dienen ter verklaring van die uitwerkselen, welke door de voorstanders van het Magnetismus aan de oogen worden toegeschreeven: deeze, zeggen zij, bezitten de magnetische kragt in eenen hoogen graad; teekenen en gebaarden hebben, volgens het aan de Gecommitteerden medegedeeld berigt, gewoonlijk geene uitwerking dan op de zodanige, die te vooren reeds de kragten der oogen ondervonden hebben, de reeden hiervan is zeer eenvoudig, het zijn de oogen, die de kragtigste indrukken der aandoeningen tot de

ziel overbrengen, terwijl ook tevens al het ontzagverwekkend, zoo wel als al het aanlokkende van een menschlijk karakter daar in als het ware geschilderd is, het is derhalven zeer natuurlijk, dat er in de oogen een zeer groot vermogen geleege is; maar dit vermoogen bestaat alleen in haare geschiktheid om de verbeelding in beweeging te brengen, en dit geschied in eenen meerderen of minderen graad naar maate het voorwerp hier voor meer of minder vatbaar is; hierom is het dat de magnetiseur de geheele konstbewerking van het Magnetismus met zijne oogen begint; haare invloed is zoo sterk, en zij laten zoo leevende, zoo duurzaame indrukzels na, dat eene vrouw, onlangs aan het huis vanden Heer DESLON aangekomen, en aldaar, op een tijdstip, dat zij juist uit eene *crisis* kwam, het oog van een zijner leerlingen ontmoetende, die te vóóren aan haar het Magnetismus had meedegeedeeld, hier door zodaanig getroffen wierd, dat haare oogen geduurende drie quartier uurs stijf in het hoofd stonden, het denkbeeld van deezen aanblik vervolgde haar geduurende langen tijd; zij verbeelde zich dit op haar gevestigd oog altoos voor haar te zien, het zij zij sliep of waakte, zij droeg het geduurende drie dagen altoos met zich om; uit dit voorbeeld zien wij, wat de verbeeldings-kragt kan te weeg brengen, daar dézelve een indrukfel zoo langduurig bewaaren kan, dat is, uit zich zelf dezelfde aandoe-
 ning,

ning, dezelfde denkbeelden onafgebrooken en bij aanhoudenheid gedurende drie dagen op nieuw hervoort brengen.

De hier bijgebragte proeven zijn alle van éenen aart, en loopen te saamen, om een en hetzelfde besluit daar uit op te maaken; zij geeven ons regt, te besluiten dat de verbeeldingskracht alleen de oorzaak is van die uitwerkfelen, welke aan het Dierlijk Magnetismus worden toegeschreeven; veel ligt egter zullen de voorstanders van hetzelfde mij te gemoet voeren dat dezelfde uitwerkfelen, niet altoos voldoende bewijzen zijn, dat in die gevallen ook dezelfde oorzaaken plaats hebben. Zij zullen toestaan dat de verbeeldingskracht in staat is om soortgelijke uitwerkfelen als het Magnetismus voort te brengen. De Gecommitteerden konden deeze teegenwerping door de reegels eener gezonde redeneering, en de wetten der natuurkunde ligtelijk uit den weg ruimen, waar van een der voornaamste is nimmer zonder volftrekte noodzaaklijkheid nieuwe oorzaaken aan te nemen.

Wanneer de waargenoomene uitwerkfels door eene bekende oorzaak kunnen voortgebragt zijn, door eene oorzaak, welkers aanweezen reeds te vooren door andere verschijnselen overtuigend bevestigd was, als dan leert ons eene gezonde Wijsbegeerte, dat wij die ook aan deeze oorzaak moeten toeschrijven, en wanneer wij aan de andere zijde eene tot

106 VERHANDELINGEN OVER HET

hier toe onbekende oorzaak ontdekt hebben, moet deszelfs aanweezen door zoodanige uitwerkfelen beweezen worden, die niet tot eene te vooren reeds bekende oorzaak behooren, en welke van geene andere, dan van de nieuwlings uitgevonde oorzaak kunnen afgeleid worden.

De voorftanders van het Dierlijk Magnetismus moeten derhalven andere proeven te berde brengen, en ons zoodanige uitwerkfelen aantoonen, waar aan de begocheling der verbeeldingskracht geen deel heeft.

Doch' daar voorbeelden veel meer bewijzen dan redeneeringen, en zodanige bewijzen veel meer in het oog loopen, waaren de Gecommitteerden begeerig, om door proeven aantetoonen, wat het Magnetismus doen kan, wanneer hetzelve door de verbeelding niet geholpen word.

Ten einde hier in te flaagen verkoozen zij twee kamers naast malkander, en door een deur met elkander gemeenfchap hebbende, déeze deur werd weggenomen, en een houte met dubbeld papier bekleede raam in hetzelfde plaats gezet, in een deezer vertrekken was een der Gecommitteerden, die op zig nam het geen er omging op te fchrijven, beneevens eene Dame, welke men voorgaf zoo eeven van buiten te zijn aangekoomen, met oogmerk om zich eenig linnengoed te verfchaffen, hetwelk hier gemaakt moest worden. Mejuffrouw *B* —, een naaister
van

DIERLIJK MAGNETISMUS. 107

van beroep, die reeds te Pasfy tot de Magnetische proeven gebruikt, en wier gevoeligheid voor het Magnetismus bekend was, wierd gehaald, alles was voor haar aankomst derwijze geschikt, dat er slegts één stoel was, waar op zij zich zetten konde, en deeze stond binnen de houten raam der voorge- melde deur.

De Gecommitteerden waaren in het ander ver- trek, en een hunner, een Geneesheer, die bij voo- rige gelegenheden meermaalen het Magnetismus met goed gevolg had in het werk gesteld, had op zich genoomen Mejuffrouw *B* — door deeze pa- piere afscheiding te magnetiseeren; het is een aan- genoomene stelregel der Magnetiseurs, dat dit ver- moogen door deuren en muuren heendringt, een papiere- afscheiding kon dus in dit geval geen be- letzel zijn, daarenboven had de Heer *DESLON* stellig verzeekert dat het Magnetismus door papier heen gaat.

Mejuffrouw *B* — wierd derhalven op den afstand van anderhalf voet gedurende een half uur met eene teegenstrijdige rigting met de poolen gemagne- tiseerd, volgens die reegels, welke de Heer *DESLON* leerde, en die de Gecommitteerden bij her- haaling ten zijnen huizen hadden in het werk zien stellen; gedurende de konstbewerking praatte zij met zeer veel vrolijkheid, en naar haaren welstand gevraagd zijnde, antwoordde zij zonder aarfelen, dat
zij

zij volmaakt wel was; te Pasfy was zij binnen drie minuten in eene *crisis* gevallen, nu onderging zij het meededeelen van het Magnetismus, zonder enig uitwerksfel, geduurende dertig minuten, de eenige reeden van dit verschil moet daar in gezogt worden, dat zij nu onkundig was van het in het werk stellen der konstbewerking, en zij te Pasfy meende dat dezelve geschiedde.

Hier uit moet men ongetwijfeld dit besluit opmaaken, dat de verbeeldingskracht alleen alle de aan het Magnetismus toegeschreeve uitwerksfelen voortbrengt, en dat in die gevallen, waar in de verbeelding ophoudt te werken, ook het Magnetismus geene de minste uitwerking heeft.

Slegts ééne teegenwerping kan teegen deeze proefneeming worden ingebracht, naamelijk deeze, veel ligt was Mejuffronw *B* — op die tijd niet voorbereid tot het ontvangen van de Magneetische invloed, en was dus minder vatbaar voor deeze konstbewerking dan gewoonlijk; — deeze teegenwerping voorzagen de Gecommitteerden, en deeden dus de volgende proef.

Zoodra men opgehouden had haar door het papiere afschutfel te magnetifeeren, kwam de Gecommitteerde in het ander vertrek, hij vond geene moeite om haar tot het ondergaan van het Magnetismus te beweegen, hij herhaalde dus deeze konstbewerking volmaakt op dezelfde wijze, als die een
oogen-

DIERLIJK MAGNETISMUS. 109

oogenblik te vooren door hem in het werk gesteld was op den afstand van anderhalve voet, en alleen door het gebruiken van gebaarden, gepaard met de vinger van de regterhand en de ijzere staf; indien hij de hand aan de *hypochondria* gelegd had, zoude veelligt dit verschil in de bewerking eenige schijnbaare teegenwerping verschaft hebben, daar zij dus meer onmiddelijk aangeraakt wierd, doch het eenig verschil in deeze bewerkingen was, dat zij bij de eerste, ingevolgen de reegels der Magnetiseurs teegen de rigting der poolen gemagnetiseerd wierd, daar dit bij de tweede proef met de rigting der poolen geschiedde, welke laatste methode volgens de reegels van het Magnetismus geene uitwerking moest te weeg brengen.

Zij gevoelde egter binnen drie minuuten eene neerslagtigheid en benaauwdheid in de ademhaaling, hier op volgde eene afgebrooke hik, het klapperen der tanden, eene samentrekking der keel en zwaare hoofdpijn; zij zat onrustig op haar stoel; zij klaagde wegens lendenpijn; stampte nu en dan met den voet snel op den vloer, daarna strekte zij haare armen agter haar uit en wrong dezelve zeer sterk even als te Pasfy, met één woord, zij had een volkooime stuipagtige *crisis* met al derzelver geregelde toevallen, alle deeze verschijnselen waaren door eene konstbewerking van twaalf minuuten veroorzaakt, daar de voorige proef binnen dertig minu-

nuu-

110 VERHANDELINGEN OVER HET

nuuten niet het minste uitwerksel had , de eenige oorzaak die er voor dit verschil overblijft is, dat in het laatstgeval de inbeelding aan den gang gebragt wierd, hetwelk in het eerste geen plaats had.

Indien de oorzaak der *crisis* in de verbeeldingskracht gezogt moest worden, zoo was het ook de verbeelding die dezelve deed ophouden , de Gecommitteerde meende , dat het tijd was, dien te doen eindigen; hij hield dus zijne twee vingers in de gedaante van een kruis voor haar, men neeme in acht, dat hij, volgens de regels van het Magnetismus, haar dus doende overeenkomstig met de rigting der Poolen magnetiseerde, gelijk hij gedurende de geheele proefneeming gedaan had, en daar hij dus geene weezenlijke verandering maakte, maar met de konstbewerking voortging, behoorde het uitwerksel ook te hebben blijven voortduuren, egter dewijl hij zeide het zijn oogmerk te zijn, om de *crisis* te doen ophouden, was dit voldoende, om dit te weeg te brengen, haare hitte en hoofdpijn waren terstond verminderd, en dus vervolgde hij de toevallen, die in haar geheel lighaamsgestel plaats hadden, van plaats tot plaats, teevens zeggende, dat dit nu zoude verdwijnen, op deeze wijze verdweenen ook op zijn bevel de saamentrekking der keel, daarna de spanning der borst, en eindelijk de toevallen, welke in de maag en die, welke in de armen plaats hadden, hier meede was de Magnetiseur in het geheel drie
mi-

DIERLIJK MAGNETISMUS. III

minuten beezig, waarna Mejuffrouw *B* — verklaarde dat zij nu niets meer daar van gewaar wierd, maar volkomen in haare voorige gezondheid hersteld was.

Deeze laatste proeven, zoo wel als zeer veele van die, welke ten huize van den Heer *JUMELIN* genoomen waaren, hadden dit dubbel voordeel, dat zij teevens het vermoogen der verbeelding en het onvermoogen van het Magnetismus aantoonen, met opzigt tot de in deeze gevallen veroorzaakte verschijnselen.

Indien de toevallen bij de openlijke proefneemingen heeviger en de *crises* geweldiger zijn, het is om dat daarin verscheide oorzaaken te samen loopen, welke de uitwerkfelen der verbeelding vermeenigvuldigen en geweldiger maaken kunnen; men begint aldaar met de ziel der lijdens door de oogen te overmeesteren, daarna gebruikt men ook het gevoel door het aanleggen der handen.

Het is eigenaartig hier de uitwerkfelen van deeze wijze om het Magnetismus in het werk te stellen, uit een natuurkundig oogpunt te beschouwen.

Deeze toevallen zijn van meer of minder aanbelang; de minste is de hik, braakingen en stoelgang, de zwaarer zijn stuip trekkingen, welke zij *crisis* genoemd hebben.

De deelen, waarop deeze magneetische aanraakingen worden in het werk gesteld, zijn de boven-
buiks-

buiks-zijden (*hypochondria*), het harte-kuiltje (*epigastrium*), somwijlen bij vrouwen de plaats der eijernesten, deeze verschillende plaatsen worden met meer of minder heevigheid gedrukt.

De karteldarm (*colon*), een der dikke darmen, loopt door het *epigastrium* en beide de *hypochondria*, en is onmiddelijk onder de bekleedselen geleege, het is dus op dit ten uitersten gevoelig, dit zeer *irritabel* ingewand, waarop deeze drukkingen in het werk gesteld worden; eene herhaalde willekeurige pooging kan, zonder hulp van eenige uitwendige oorzaak, de saamentrekkende kragt van dit ingewand in beweging brengen, en somwijlen ontlastingen veroorzaken, de natuur leert als het waare deeze bewerking door ingeeving aan lieden, die met verstoppingen in deeze deelen zijn aangetast, het uitwerksel van het Magnetismus is niets meer dan deeze bewerking, en de ontlastingen, welke men zegt, dat zij veroorzaken, worden daarenboven bevorderd door een geduurig en bijna dagelijks gebruik van iets, hetwelk een waar buikzuiverend middel is, door de room van wijnsteen (*cremor tartari*), waar van zij dagelijks in hunnen gewoonen drank gebruik maaken.

Maar daar de door het Magnetismus veroorzaakte toevallen voornaamelijk de *irritabiliteit* van den karteldarm (*colon*) opwekken, zoo ziet men in dit deel ook wel andere verschijnselen plaats hebben; het
zwelc

DIERLIJK MAGNETISMUS. 113

zwelt wel eens in eenen meer of min aanmerkelijken graad op, ja zet zich wel eens tot eene verbaazende grootte uit; alsdan deelt het aan het middenrif deeze prikkeling dermaate meede, dat ook dit deel stuipagtig word aangedaan, en deeze stuiptrekking is het welke in het Magnetismus den naam van *crisis* bekoomen heeft, een der Gecommitteerden had gelegenheid, om eene vrouw te zien, die aan een soort van stuipagtige braakingen onderhevig was, waardoor zij herhaalde keeren elken dag overvallen wierd, zij ontlaste met deeze geweldige poogingen niets dan een slijmig, troebel vogt, zeer gelijk aan dat, hetwelk door de lijders gedurende de *crisis* in het Dierlijk Magnetismus opgebracht word; deeze stuiptrekking had deszelfs zitplaats in het middenrif, en de plaats van het *colon* was zoo gevoelig, dat zij de minste aanraaking, de werking der lucht zelf daarop niet verdraagen konde, zelf een onverwagt geluid was genoegzaam, om haar in stuiptrekkingen te doen vervallen, deeze vrouw had dus dagelijks eene regelmaatige *crisis* zonder het Magnetismus te ondergaan, alleenlijk door de zonderlinge *irritabiliteit* van het middenrif en de karteldarm, en die vrouwen, welke gemagnetiseerd worden, vervallen door deeze zelfde oorzaaken in de gewoone *crisis*.

Het aanleggen der handen op de plaats der maag heeft niet minder aanmerkenswaardige uitwerkselen,

H

deeze

114 VERHANDELINGEN OVER HET

deze drukking geschied onmiddelijk op dit deel zelf, nu eens door eene heevige aanhoudende samenpersing, dan weederom door zeer veele kleinere en op elkander volgende drukkingen, somwijlen verwekt men eene wanorde in de maag door den tizere staf in eene rondgaande beweeging over dit deel te beweegen, of door de duimen zeer snel na elkander over hetzelfde te doen heen gaan, deze handelwijzen brengen doorgaans eene prikkeling in de maag te weege, die meer of min sterk en aanhoudend is naar maate van de meerdere of mindere aandoenlijkheid van den lijder; dit deel word meede door eene voorafgaande drukking tot zoo eene prikkeling voorbereid; door deze drukking word het in staat gesteld, om de ontvangen indrukfels aan het middenrif meede te deelen, dus word ook hier door het middenrif geprikkeld, en hier uit ontstaan de reeds meermaalen vermelde toevallen in het zenuwgestel; bij vrouwen die zeer gevoelig zijn veroorzaakt de drukking der beide boven-buiks-zijden alleen, zonder eenige verdere konstbewerking dier deelen, een samentrekking der maag en toevallen van bezwijming, dit gebeurde bij die vrouw, welke door den Heer JUMELIN gemagnetiseerd wierd, en is dikwerf het gevolg van eene te enge kleeding, zoodaanige gevallen worden van geene *crisis* gevolgt, dewijl daar in de maag slegts gedrukt, geensints geprikkeld word, en het middenrif dus in deszelfs

DIERLIJK MAGNETISMUS. 115

zelfs natuurlijken staat blijft: zoodanig eene handelwijze op de plaats der eijernesten (*ovaria*) bij de vrouwen in het werk gesteld, brengt, behalven de bijzonderlijk hieruit ontstaande uitwerkselen, de voorgemelde toevallen in eenen heevigen graad te weege; het vermoogen en den uitgestrekten invloed van de baarmoeder, en deszelfs deelen op het geheele lighaamsgestel der vrouwen is algemeen bekend.

De naauwe verbindtenis tusschen het *colon*, de maag en de baarmoeder, met het middenrif is een der oorzaken van die toevallen, die aan het Magnetismus toegeschreeven worden; die gedeelten des onderbuiks, waaraan deeze konstbewerkingen in het werk gesteld worden, hebben eene onmiddellijke gemeenschap met verscheide saamenvoegingen van zeenuwen, die gewisfelijk eene algemeene medewerking en meedegevoel in alle deelen des lighaams ten gevolge moet hebben, en zoodanig eene werking en teegenwerking, dat de aandoening, welke in zoo een saamenloop van zenuwen verwekt word, haare uitwerkselen door het gantsche lighaam verspreiden moet, en aan de andere zijde moet ook de aandoening van eenig ander hier mede verbonden deel deeze zenuwkring in beweging brengen, waardoor de hier veroorzaakte indrukfels zich in alle de deelen des lighaams verspreiden.

Deeze aldus vastgestelde waarheid geeft ons niet

slechts verklaring van de uitwerksels der Magneetische aanraaking, men toont meede de uitwerking der verbeelding op het lighaam aan; men heeft bestendig opgemerkt, dat alle gemoeds-aandoeningen haare eerste lighaamlijke indrukfelen meede deelen aan de omtrent de maag geleegeen saamenloop der zenuwen, hier van is het, dat de lijders dit gevoel doorgaans beschrijven als eene zwaarte op de maag of als eene verstikking, hier meede paart zich het middenrif, waaraan die verschijnselen van zugten, traanen, en ook wel het ontijdig gelach toegeschreeven moeten worden; de ingewanden des onder-buiks ondervinden de werking hiervan; en hier uit kan men de oorzaak der uit de verbeeldingskracht ontstaane gewaarwordingen uitleggen: Schrik veroorzaakt buiksmerten en buikloop, droefheid kan geelzugt voortbrengen, de jaarboeken der geneeskunde leeveren ons een oneindig aantal van voorbeelden op, van het vermoogen der inbeelding en gemoeds-aandoeningen, schrik door brand veroorzaakt, eene heevige begeerte, eene ongetwijfelde hoop, een aanval van gramschap hebben wel eens eenen verlamden of jigtigen lijder het gebruik zijner leedemaaten doen weederkrijgen; eene onverwagte en sterke vreugde verdreef een derdendaagsche koorts, die twee maanden geduurd had; afleiding van gedagten is een zeekeer middel teegen den hik; stomme perfoonen hebben wel eens door heevige aandoeningen het vermoogen

DIERLIJK MAGNETISMUS. 117

moogen der spraak weder gekreegen, dit laatste geval bevestigen ons de geschiedenissen, en de Gecommitteerden waaren getuigen dat de verbeeldingskracht voor een tijd eene lijderes de spraak beneemen kan, de invloed van het lighaamsgestel op onze zedelijke beginsfels en van onze zeeden wederkeerig op ons lighaamsgestel is niet in twijffel getrokken, zeederd men begonnen heeft op het menschlijk lighaam een aandagrig oog te vestigen, en men hetzelfde uit een geneeskundig oogpunt beschouwd heeft.

Traanen, gelach, hoest, de hik, en in het algemeen alle die toevallen, welke de Magneerische *crisis* vergezellen, hebben hunnen oorsprong of van de ophouding der werkingen van het middenrif door eenige lighaamlijke oorzaak als aanraaking en drukking, of van het vermoogen, hetwelk de verbeeldingskracht op dit deel kan oefnen.

Indien men teegenwerpt, dat de aanraaking niet in alle gevallen noodig is, om deeze uitwerksels voort te brengen, kan men antwoorden, dat als dan de inbeelding alleen genoegzaam is, om deeze te veroorzaaken; vooral in openbaare proefneemingen, wanneer dezelve niet slegts aan den gang gezet word door de middelen, welke op de ziel en het lighaam des lijders werken, maar daarenboven nog geholpen word door hetgeen bij de overige omstanders omgaat; men heeft reeds gezien hoedaanig derzelver

uitwerkfels waaren in die proeven, welke door de Gecommitteerden op afzonderlijke perfoonen in het werk gesteld wierden, men kan dus ligtelijk opmaaken hoedaanig die zijn moeten, in gevallen, wanneer eene meenigte lijders tot het doen van openbaare proeven bij een vergaaderd zijn.

Deeze lijders koomen in een naar eevenreedigheid van hun aantal bekrompen vertrek bij elkander, de lucht word, in weerwil van alle mogelijke voorzorgen, daar in verhit, en is altoos in eenen meerderen of minderen graad met een mephitisch gaz bezwangerd, hetwelk het vermoogen heeft, om onmiddelijk het hoofd en zenuwgestel aan te doen, wanneer hier nu de muziek bij komt, kan men deeze als een meedewerkend middel beschouwen, waardoor de zenuwen des te ligter geraakt en in beweging gebragt worden.

Bij de openbaare proeven worden zeer veele vrouwen teevens gemagnetiseerd, in het begin worden zij geene andere uitwerkfelen gewaar, dan de zoo-daanige, welke de Gecommitteerden bij de verschillende door hen verrigte proefneemingen zijn gewaar geworden; in het algemeen is het bekend, dat de *crises* niet dan na eene bewerking van twee uren plaats beginnen te grijpen; allengskens worden deeze indrukken van de een aan de ander meedegedeeld en langzaammerhand versterkt, eeven gelijk men die indrukfels, welke de toneelstukken op de aanbou-
wets

DIERLIJK MAGNETISMUS. 119

wers maaken van tijd tot tijd toeneemen naar maate het getal der aanschouwers grooter en de vrijheid om hunne aandoeningen opentlijk ten toon te spreiden onbegrensd is.

De toejuiching, waar meede de aandoeningen van enkele perfoonen ontfangen en bekend gemaakt worden, veroorzaakt eene gemoedsbeweeging, waar in elkeen naar de verschillende maate zijner gevoeligheid deelt.

Soortgelijke waarneeming heeft men gemaakt in een leeger op den dag eener veldslag, alwaar zoo wel de geestvervoering van heldenmoed, als de indrukfels der vreeze, met eene verbaazende snelheid worden meedegedeeld; de trom, het krijgsmuzijk, het gebulder van het canon, het raatelen van het klein geweer, het veldgefchrei der benden, de algemeene beweeging, dit alles heeft op het lighaamsgeftel eene algemeene uitwerking, waarin het verftand van alle krijgslieden gelijklijk deeld, en waardoor aller verbeeldings-kragt tot denzelfden graad opgewonden word; in dit eevenwigt van vervoering, word ook het uitwendig vertoon der gewaardwording van eenen, weldra algemeen verftreid, de voorbeeldige moed van eenen, drijft de gansche armee tot den slag, eene plotzelijke wel eens ongegronde fhrik, drijft het geheele leeger op de vlugt; deeze zelfde oorzaak speelt in alle oproerige beweegingen eene voornaame rol, de meenigte

word door haare inbeelding dikwerf blindeling beheerst; de bijzondere perfoonen, die eene talrijke vergadering uitmaaken, worden ligter door het uitwendige vervoerd, en zijn minder geschikt, om zich aan de grondreegelen eener gezonde reeden te onderwerpen; daar dweeperij de hoofdrol speelt, ziet men ligtelijk de geestdrijverijen der Cevennes te voorschijn komen, hier van vinden wij in het leeven van den Maarschalk DE VILLARS de verwonderenswaardigste beschrijving.

„ Ik zag daar, zegt hij, voorvallen van deezen
 „ aart, die ik nimmer zoude geloofd hebben, in-
 „ dien die niet onder mijn oog gebeurd waaren,
 „ ik zag een vrij aanmerkelijke stad, welkers in-
 „ wooneresfen alle zonder uitzondering scheenen
 „ van den duivel bezeeten te zijn, zij hadden bee-
 „ vingen en propheteerden langs de straaten, eene
 „ haarer had de stoutheid om in mijne teegenwoor-
 „ digheid geduurende een uur te staan beeven en
 „ propheteeren, maar van alle deeze buitenspoo-
 „ righeeden was er geen, die mij meer verbaasde,
 „ dan die mij door den Bisshop van Alais verhaald
 „ wierd, en die ik aan den Heer DE CHAMIL-
 „ LARD in een brief op deeze wijze mededeelde.

„ A. M. DE MANDAGORS, Heer van een land-
 „ goed van dien naam, hoofdschout van Alais,
 „ een man in bezit der eerste ambten in de stad en
 „ het graaffchap, geduurende eenigen tijd onder-

„ ge-

„ gemagtigde van den Intendant den Heer DE BAVILLE,
 „ was het onderwerp van deeze waarneeming. Hij
 „ was festig jaaren oud, zeer gemaatigd van levens-
 „ wijze, was een man van een schrander oordeel,
 „ en die verscheide stukken geschreeven en uitge-
 „ geeven had, sommige van dewelke ik geleezen
 „ hebbe, die mij, vóór dat ik dat geen wist wat ik
 „ onlangs van hem vernooten hebbe, agting voor
 „ hem inboezemden, ik beschoude die als door eene
 „ zeer leevendige verbeeldings-kragt in de pen ge-
 „ geeven.

„ Eene prophetesfe zeeven of agtentwintig jaaren
 „ oud, wierd omtrend agtien maanden geleeden in
 „ hegtenis genomen en voor den Bisfchop van Alais
 „ gebragt, Hij ondervroeg haar in teegenwoordig-
 „ heid van verscheide geestlijken; dit vrouwsper-
 „ foon, na gehoord te hebben wat hij te zeggen
 „ had, antwoorde hem met eene zeedige houding,
 „ en vermaande hem, de waare kinderen Gods niet
 „ langer te kwellen, en eindelijk, voerde zij ge-
 „ duurende een geheel uur eene redenvoering tot
 „ hem, in eene onverstaanbaare taal, waar van
 „ hij geen woord begreep.

„ Gij zult ligtelijk gelooven, dat de Bisfchop dit
 „ meisje in hegtenis zond, na verloop van eenige
 „ maanden fcheen zij door de oplettenheid en raad-
 „ geevingen van den Heer MANDAGORS, geheel
 „ en al van deeze haare buitenspoorigheeden genee-

122 VERHANDELINGEN OVER HET

„ zen te zijn , daar hij haar herhaalde maalen in de
„ gevangenis bezogt , zij wierd dus in vrijheid ge-
„ steld , niet lang daarna kwam zij van eene vrugt
„ der heilzaame vermaaning van den Heer MAN-
„ DAGORS in het kraambedde te bevallen ; dit heeft
„ niets wonderdaadigs , maar veel zonderlinger is
„ het , dat de Heer MANDAGORS , van alle zijne
„ ambten , ten voordeele van zijn zoon afstand deed ;
„ terwijl hij te dier tijd aan verscheiden zijner be-
„ kenden , en onder deezen ook aan den Bischof
„ zeide , dat hij , op uitdruklijke last van God ,
„ vleeschlijke omgang met deeze prophetesfe gehad
„ had , en dat het kind dat van haar zouden geboo-
„ ren worden , de waare Zaligmaaker der waereld
„ zijn zouden .

„ Het gevolg van dit alles , zoude in een ander
„ land , als Frankrijk , alleenlijk geweest zijn , om
„ den Heer Hoofdschout , teevens met zijne heilige ,
„ naar een gekkenhuis te zenden .

„ De Bischof gaf mij te kennen , dat hij dat paar
„ gaarne in hegtenis zag , ik stelde voor , om al-
„ voorens met den Heer DE BAVILLE , Intendant
„ dier Provincie , raad te pleegen , intusschen be-
„ veelende , dat hij en de prophetes zorgvuldig in
„ het oog gehouden wierden , zoo dat zij niet kon-
„ den ontsnappen ; mijn gevoelen was , dat men in
„ een land , alwaar deeze dwaasheid heerschte , van
„ al het geen dat een dolleman van zoo veel gezag
„ en

DIERLIJK MAGNETISMUS. 123

„ en aanbelang aanging , zoo min als moogelijk
„ gerucht moest maaken , dat men hem op de zagst
„ moogelijke wijze uit deeze landstreek moest zien
„ te lokken , en hem dan in bewaaring neemen ;
„ ingevolge hiervan wierd hij door zijne kinderen
„ naar een zijner kasteelen gebragt , aldaar in heg-
„ tenis gehouden , terwijl de prophetes van hem
„ afgenomen en gevangen gezet wierd . ”

Zoo verre kan een verhitte verbeeldings - kragt een in alle andere opzigten verstandig man vervoeren , te meer wanneer de uitwerkselen van zoo een dwaasheid zoo algemeen zijn ; teregt derhalven verbieden men dan in oproerige steeden de talrijke vergaderingen , ten einde de zoo ligtelijk overflaande geest van wanorde te stillen ; in alle gevallen , alwaar de voorbeelden op onze zeeden , en eene werktuiglijke navolging op ons ligchaamsgestel eenen zoo kragtigen invloed hebben , moet men de gemoederen der bijzondere perfoonen tot stillstand brengen , door hen van elkander te verstrooijen .

Eeven dit zelfde middel dient met zeer goed gevolg ter stuiting van stuipagtige toevallen , die altoos in haaren aart besmetlijk zijn ; binnen weinige jaaren hebben wij daarvan een voorbeeld gezien in de meisjens in de kerk van St. Roch .

Op den dag van de plegtigheid der eerste Communie , die in de parochie - kerk van St. Roch in den jaare 1780. gevierd wierd , nadat de avond-
gods-

godsdienst geëindigd was, deden de kinderen volgens gewoonte hunne procesfie langs de ftraaten, naauwlijks waaren zij in de kerk terug gekeerd en bevonden zich op hunne plaatsfen, of een hunner, een jong meisje, bevond zich niet wel en kreeg ftuipen; dit toeval verspreide zich zoo snel onder de overige, dat men binnen den tijd van een half uur vijftig of zestig meisjes van 12 tot 19 jaaren telde, die door foortgelijke toevallen aangetast waaren, namelijk eene famentrekking der keel, opzetting van de maag, benaauwdheid, hik en meer of min aanmerkelijke ftuiptrckkingen, deeze verschijnfelen openbaarden zich weederom eenige maalen geduurende die week, maar op de volgende zondag bij een zijnde met de geestlijke dogters van St. Anna, wier beezigheid het is deeze meisjes te onderwijzen, wierden weldra twaalf daarvan met ftuipen overvallen, die gewisfelijk door meer zouden gevolgd zijn geweest, indien men niet terftond de voorzorg gebruikt had, om alle de kinderen naar hunne huizen terug te zenden, men was verplicht dezelve in verfcheide fcholen te verdeelen, hierdoor kwam men dit kwaad binnen drie weeken te boven,

Men ontdekt dus het Magnetismus of liever de werkingen der verbeeldings-kragt, zoo wel in den fchouwburg, in het leeger, en in talrijke verzamelingen, als aan het *bacquet*, alwaar dezelve wel is

waar

DIERLIJK MAGNETISMUS. 125

waar door verschillende middelen werkt, maar egter dezelfde uitwerkselen voortbrengt; het *bacquet* is met lijders omringd, die hunne aandoeningen gestaadig aan elkander meededeelen, men zoude verwagten, dat de zenuwen hier door eindelijk verftompt zouden worden, zij hebben dus eene nieuwe prikkeling noodig, en die vrouw welke het gevoeligst is, geeft hier toe als het waare het teeken; daar nu bij alle de aanwezige de snaaren hunner zenuwen in denzelfden graad gespannen, en tot op éenen toon opgewonden zijn, worden de *crises* meenigvuldiger, zij deelen zich die de een aan den ander meede, en deeze worden dus van tijd tot tijd heeviger; intusfchen deelen de mansperfoonen die getuigen van deeze beweegingen zijn daar in, naar eevenredigheid van hun meer of minder gevoelig zenuwgeftel, en zij, die het ligtst tot zoo eene trap van gevoeligheid gebragt worden, vervallen meede in eene *crisis*

Deeze vatbaarheid voor die prikkeling word in beide de kunnen weldra hebbelijk, een of meermaalen deeze aandoeningen gevoeld hebbende, hebben zij nu slegts de herinnering van het te vooren door hen gevoelde noodig, om op nieuw de verbeeldings-kragt tot die hoogte op te winden, waar door dezelfde uitwerkselen te weege gebragt worden, en dit zal niet moeilijk zijn, wanneer hij, die het voorwerp van zodaanig eenen konstbewerking is, wederom in dezelfde omftandigheeden geplaatst word.

Men

Men heeft nu niet meer den toefel der openbaare konstbewerking noodig , men behoeft alleenlijk de *hypochondria* aan te raaken en de vinger of ijzere flaf voor het aangezigt te beweegen om de toevallen te weeg te brengen , en dit zelf is fomwijlen niet noodig , het is voldoende dat men de lijders blind , en hen wijsmaakt dat de konstbewerking aan hen gefchied , weldra worden de voorige denkbeelden weederom opgewekt , dezelfde uitwerkselen te weege gebragt , en de verbeelding fchept weldra weederom dezelfde uitwerkselen.

Drukking , inbeelding en navolging zijn derhalven de drie waare oorzaaken dier verfchijnselen , welke aan dit vermoogen , dat men Dierlijk Magnetismus noemt , worden toegefchreeven , eene vloeiftof , die men voorgeeft dat door het menschlijk lighaam omloopt , en van de eene *individu* aan de andere meede gedeeld word : Zoodaanig is den uitflag der door de Gecommitteerden genoomen proeven en der waarneemingen , die zij hier uit afgeleid hebben.

Dit vermoogen , deeze vloeiftof heeft geen wezentlijk beftaan , hoe zeer hetzelve een hersfenschim is , zoo is het egter geen nieuw denkbeeld. Sommige Schrijvers , voornamentlijk sommige Geneeskundige der voorige eeuw , hebben hier over uitvoerig gefchreeven , de belangrijke en fchrandere nafpeuringen van den Heer THOURET hebben het
alge-

DIERLIJK MAGNETISMUS. 127

algemeen overtuigd, dat de beschouwende kennis, de bewerking, en uitwerkingen van het Dierlijk Magnetismus, zoo als hetzelfde in de vorige eeuw voorgesteld is, bijna hetzelfde is, als het geen tegenwoordig wederom als iets nieuws ter baane gebragt word, het is dus niets meer, dan eene oude bedriegerij; deszelfs beschouwende kennis is nu, gelijk het eene meer verligte eeuw voegt, met eenen meer opgeschikten toefstel voorgedragen, het blijft daarom niet minder eene oude onwaarheid, het is der menschelijke natuur eigen begrippen aan te grijpen, te verwerpen, en zoo dra die zijne begeerte vleijen, het verworpene wederom op te vatten.

Er zijn dwaalingen, die in dit ondermaansche altoos de geliefdste speelpoppen geweest zijn, hoe dikwerf is niet de sterren-wigchelaarij verworpen, en wederom ter baane gebragt: het Magnetismus is zeer wel geschikt, om ons wederom hierop t'huis te brengen, deszelfs voorstanders hebben getragt hetzelfde met den invloed der heemelsche lighaamen te verbinden, ten einde hetzelfde des te meer verleidende te maaken, en den mensch te vleijen met twee streelende vooruitzigten, die hem altoos na aan het hart laagen, het vermoogen, namentlijk, om in het toekomstige door te zien, en om zijn aanweezen te verlangen.

Men heeft reeden te gelooven, dat de verbeeldingskracht de voornaamste der drie oorzaaken is dier toeval-

vallen, welke wij aan het Magnetismus hebben toegeschreeven, het blijkt uit veelvuldige door ons in het werk gestelde proeven, dat deeze alleen genoeg is, om *crises* te doen gebooren worden, de drukking en aanraaking schijnen alleen voorbereidende middelen hier toe te zijn, daar door de aanraaking de zenuwen opgewekt worden; de geest van navolging breid deeze indrukfelen verder uit en deelt die aan anderen meede; maar de verbeeldingskracht is dat zoo werkzaam, zoo verschriklijk vermoogen, waar door die verbaazende uitwerksfelen te weege gebragt worden, die de aandagt van het algemeen zoo zeer op deeze konstbewerking gevestigd hebben.

Deeze uitwerksfelen doen de geheele waereld verbaasd staan, terwijl derzelver oorzaaken in de duistere schaduw der verborgenheid opgeslooten liggen.

Indien wij nagaan dat deeze verschijnzelen in vorige eeuwen mannen, die door hunne verdiensten, door hun verligt verstand en schrander vernuft de achting der latere eeuwen zelf verdienen, eenen PARACELsus, VAN HELMONT, KIRCHER verleid hebben, dan houden wij op ons te verwonderen, dat geleerde, verstandige mannen van onzen tijd, ervaren Geneeskundigen, zich door de leerstellingen van MESMER hebben laten meede slepen.

Indien de Gecommitteerden alleenlijk de openbaare magnetiseering bijgewoond hadden, alwaar nog tijd, nog geleegendheid is, om eenige beslissende
proef-

proefneemingen in het werk te stellen , veelligt waaren zij meede in die dwaaling weggevoert ; het was noodzaaklijk vrijheid te hebben , om elk deezer uitwerkselen op zich zelf te beschouwen , ten einde derzelver oorzaaken na te speuren ; men moest de werking der verbeeldingskracht nagaan , en deeze haare uitwerkselen het een na het ander zien voortbrengen , dan eerst konde men zich een denkbeeld vormen van de hoogte , tot welke dit haar vermoogen geraaken konde , van de wonderen , die hetzelfde kon uitwerken , zoodaanig een onderzoek eischte eene opoffering van een' aanmerkelijken tijd ; en een groot aantal reegelmaatige proeven , die men niet altoos gelegenheid heeft aantewenden , wanneer het alleenlijk om ons bijzonder onderrigt of ter verzaadiging onzer nieuwsgierigheid te doen is , men heeft ook dikwerf geen gezag , om deeze behoorlijk te vervolgen , indien men niet , gelijk de Gecommitteerden met beveelen van den Souverein belast , en door het vertrouwen van het algemeen vereerd wierd.

De Heer DESLON is van dit ons gevoelen niet zeer vervreemd ; hij verklaarde in een onzer vergaaderingen , gehouden ten huize van Dr. FRANKLIN op den 19 Juny , dat hij meende , dat men als beweezen konde vast te stellen , dat de verbeeldingskracht het grootste deel in de uitwerksels van het Dierlijk Magnetismus heeft ; hij zeide dat dit

nieuwlings ontdekt vermoogen veelligt niets anders was, dan de verbeeldingskracht zelve, welkers kracht doch zoo uitgebreid, als voor ons nog geheel onbekend is; hij erkende dat hij altoos in de behandeling zijner lijders de werking van de verbeelding in het oog gehouden had, en verzeekerde ons met het grootste vertrouwen, dat onder deeze zijne bestuuring zeer veele lijders of geheel herstelt of ten minsten merkelyk verbeterd waaren; hij deed de Gecommitteerden opmerken dat de verbeeldingskracht op deeze wijze bestuurd door de hand der Geneeskunde een der dierbaarste hulpmiddelen voor onzen lijdenden natuurgenoot zijn konde; hij zeide zelf reeds in den jaare 1780 in zijne Waarneemingen over het Dierlijk Magnetismus, „ voor een oogenblik toe- „ geftaan zijnde, dat de Heer MESMER geen ander „ geheim bezit, dan dat, om de verbeeldingskracht op „ die wijze te doen werken, dat deszelfs uitgebreid „ vermoogen de heilzaamste uitwerkfelen te weege „ brengt, is het dan niet waar, dat deeze zijne uit- „ vinding allerheilzaamst is? want indedaad indien „ de geneeswijze door middel der verbeeldings- „ kracht heilzaamer uitwerkingen doet, dan die, die „ door andere geneesmiddelen werkt, welke ge- „ gronde reeden kan men dan bijbrengen, waar- „ om men hetzelfde niet bij voorkeur in een alge- „ meen gebruik zoude brengen. ”

Daar hij nu van het vermoogen der inbeelding

over-

overtuigd was noodigde hij de Gecommitteerden om de gelegenheid waarteneemen, welke zijne proefneemingen hen aanboden, om de werking derzelve na te speuren.

Indien de Heer DESLON steeds gehegt bleef aan zijn eens aangenoomen denkbeeld, dat wij deeze uitwerkselen aan de werking van eene vloeistoffe, die van het een *individu* tot het ander, door aanraaking of door eenen geleider overgebracht word, moeten toeschrijven, hij moet egter aan de Gecommitteerden toestaan, dat eene uitwerking slegts ééne oorzaak nodig heeft, en dat, indien de verbeeldingskracht hier toe voldoende is, het nutloos zijn zoude eene magneetische vloeistoffe te onderstellen.

Men kan niet ontkennen, dat wij bij aanhoudenheid omringd zijn door eene vloeistoffe, die eigentlijk tot ons behoort; de ongevoelige uitwaafeming vormt eenen onzichtbaaren dampkring rondom ons; maar deeze vloeistoffe heeft geene andere werking dan die van andere dampkringen, en kan door aanraaking niet dan in een oneindig klein gedeelte overgebracht worden; men kan dezelve door geenen geleider bestuuren veel minder door het gezigt of den wil; deeze word door het geluid niet voortgestuurd of door spiegels terug gekaatst; deeze is dus in geenen deele vatbaar voor die uitwerkselen, welke men aan de magneetische vloeistoffe toeschrijft.

Er blijft ons nu nog over te onderzoeken, of

die *crises* of stuiptrekkingen, welke bij het meedeelen van het zoogenaamd Magnetismus in de openbaare vergaaderingen rondom het *bacquet* plaats hebben, geschikt zijn om van eenig nut te zijn, in het herstellen of verligten der lijdens.

Het is ontegenzeglijk, dat de vertheeding der lijdens een aanmerkelijk deel in hunne geneezing heeft; hoedaanig derzelver wijze van werken is, is ons niet dan door eene algemeene ondervinding bekend, het is een bekend spreekwoord, dat zoo wel in de godsdienst als in de geneeskunde de menschen door het geloof behouden worden; dit geloof is een voortbrengfel der verbeeldingskracht; in deeze gevallen werkt dit vermoogen door zagte middelen; door eene gerustheid in de zinnen te verspreiden, door de lighaams verrigtingen in eene eenstemmige reegelmaatigheid te brengen; en door de heilzaame invloedeener streelende hoop elk deel van het lighaamsgestel in werking te brengen; de hoop is een onafscheidbaar vereischte van 's menschen leeven.

Maar wanneer de inbeelding stuiptrekkingen verwekt, als dan werkt dezelve door geweldige middelen, en zoodaanige middelen zijn altoos nadeelig; ten minsten zijn die gevallen, waar in dezelve van weezentlijk nut zijn, ten uitersten zeldzaam, het is alleen in zoodaanige hoopelooze ziekten, wanneer het noodig is om het geheel zamenstel het onderste boven te werpen, ten einde, waare het moogelijk, eene nieuwe orde in te voeren.

Zoo-

Zoodaanige beslissende middelen moeten in de geneeskunde met dezelfde voorzigtigheid als de vergiften gebruikt worden , nood moet dezelve vorderen , en omzigtigheid die toedienen , men heeft die flegts in een oogenblik nodig , de fchok moet dus flegts eens in het werk gefteld worden ; verre van die te herhaalen ftelt de verftandige Geneesheer alle zijne kundigheeden in het werk om het hierdoor veroorzaakt nadeel te herftellen ; maar bij de openbaare konstbewerking worden deeze *crifes* elken dag herhaald , zij zijn aldaar langduurig en geweldig ; daar nu den ftaat , waar in de lijders door zoo eene *crisis* gebragt worden , fchaadelijk is , kan eene hebbelijkheid door een geftaadig gebruik daar van niet anders dan doodlijk zijn , indedaad hoe kan men zich voorftellen , dat eene vrouw , die bij voorbeeld met eene borstziekte aangetast is , zoo eene *crisis* zonder nadeel ondergaat , welke doorgaans door eene ftuipagtige hoest en gedwonge opwellingen uit de borst vergezeld is , kan een vermoeiende beweeging , waardoor de longen geweldig gefchokt worden , aan de teedere en reeds gewonde zelfftandigheid der longen geneezing bezorgen ? hoe kan men zich verbeelden dat een mensch , laat zijne ziekte zijn van welken aart men wil , tot zijne herftelling de tufchenkomst eener *crisis* noodig hebben , waarin het gezigt vernietigd fchijnt , de leeden verftijft , waarin hij zich met geweldige

en sluipagtige beweegingen op de borst slaat; eener *crisis* die door eene overvloedige opbrenging van taaije vochten, en zelf van bloed geëindigd word? het bloed dat op deeze wijze geloosd word, is niet bedorven of besmet, het vloeit uit vaaten, waar uit het met geweld en teegen het oogmerk der natuur gedreeven is; men kan deeze uitwerksfels dus als een weezenlijk en geensints als een heilzaam kwaad beschouwen, een kwaad, hetwelk het ongemak, hoedaanig het ook zijn mooge, nog erger maakt.

Dit is niet het eenigst gevaar, hetwelk deeze geneeswijze vergezeld, de mensch word weldra een slaaf der gewoonte; de natuur ontaart zich niet dan trapswijze, zij kan egter wel eens eene zoo geheele verandering ondergaan, dat men die naauwlijks herkennen zoude.

Wie kan ons verzeekeren, dat deeze staat van *crisis* in het eerst met voorbedagtheid veroorzaakt, geene hebbelijkheid worden zal? en indien deeze hebbelijkheid zodaanige toevallen teegen den wil en zelf zonder eenige aanleiding van de verbeeldingskracht voortbrengt, hoe rampzaalig zoude niet het noodlot van zodanig een ongelukkige zijn, die aan geweldige toevallen bloot gesteld, bij aanhoudenheid door de vrees, om daar door overvallen te worden, gekweld is, die zijne daagen in vrees en benaauwdheid doorbrengt, wiens leeven een aanhoudende

dende staat van lijden is; zenuwziekten van dezen aart zijn de teekenen van het onvermoogen der geneeskunde, hoe zeer moeten wij ons dan wagten om die voort te brengen.

De konst, die dus teegenstrijdig handelt met alle de verrigtingen der dierlijke huishouding, die de natuur uit haaren gewoonen loop doet wijken, en de slagtoffers van een ongereegeld lighaamsgestel vermeerderd, zoo een konst word met regt voor verderflijk gehouden, deszelfs uitwerksels zijn des te meer te vreezen, daar dezelve niet flegts naauwlijks geneesbaare zenuwziekten bij een *individu* voortbrengt, maar die ook tot andere deed overgaan, en ons blootstelt om die in openbaare bijeenkomsten de overhand te zien neemen, en zelf in een volgend geslagt voort te planten.

De Gecommitteerden zijn overtuigd, dat de magneetische vloeistoffe door geen onzer zintuigen bespeurd kan worden, en dus op dezelve ook geen invloed heeft, en geen het minste uitwerkfel had, noch op hen zelf, noch op de meenigvuldige lijders, waar aan zij de proeven hebben in het werk gesteld; zij zijn verzeekerd, dat de drukkingen en aanraakingen, die bij het magnetiseeren in het werk gesteld worden, zeer zeldzaam gunstige uitwerksels in het dierlijk lighaam voortbrengen, en dat de indrukken, die dezelve op den geest veroorzaakten, voor de verbeeldings-kragt altoos nadeelig is.

Eindelijk meenen zij door overtuigende proeven aangetoond te hebben, dat de verbeelding zonder Magnetismus stuipen voortbrengt, en het Magnetismus zonder de verbeelding niets.

De Gecommitteerden maaken hier uit met algemeene stemmen dit besluit op, dat het bestaan der magneetische vloeistoffe door geene weezenlijke proeven kan bewezen worden; dat dezelve niet aanwezig zijnde, ook van geen gebruik kan zijn; dat de geweldige toevallen, welke men bij de openbaare mededeeling van het Magnetismus heeft zien ontstaan, moeten toegeschreeven worden aan de drukking van sommige zeer gevoelige lighaamsdeelen, aan de in beweging gebragte verbeeldingskracht, aan die geneigdheid tot werktuiglijke navolging, welke ons eigen is, en ons aanspoort, om, in weerwil van ons zelf, dat geen na te bootsen, het welk op onze uiterlijke zintuigen eenen kragtigen indruk maakt.

Zij meenen teevens verplicht te zijn als eene belangrijke waarneeming hier bij te doen, dat zodaanige herhaalde drukkingen en gedwonge werkzaamheid der verbeeldingskracht, ter voortbrenging deezer *crises* in het werk gesteld, zeer nadeelig zijn kunnen; dat het zien van daar in plaats hebbende toevallen gevaarlijk worden kan, uit hoofde van de straks gemelde geneigdheid tot navolging, welke de natuur in ons schijnt gelegd te hebben, en dat het gevolge-

lijks

DIERLIJK MAGNETISMUS. 137

lijk niet misfen kan of het opentlijk meededeelen van het Dierlijk Magnetismus moet noodwendig eindelijk de noodlottigfte gevolgen na zich fleepen.

PARYS den 11 Augustus 1784.

Geteekend

B. FRANKLIN.

MAJ AULT.

LE ROY.

SALLIN.

BAILLY.

D'ARCET.

DE BORY.

GUILLOTIN.

LAVOISIER.

Men wierp de Gecommitteerden teegen, dat zij deeze beflifing vellen over het Magnetismus in het algemeen, daar zij flegts oordeelen konden van het Magnetismus, zoo als hetzelve door den Heer DESLON in het werk gesteld wierd, zij antwoordden, dat het het oogmerk des Konings was, om hun gevoelen over het Dierlijk Magnetismus in het algemeen te weeten, en dat zij derhalven de paalen hunner last niet waaren te buiten gegaan, daarenboven zeiden zij dat de Heere DESLON hen toescheen,

138 VERHANDELINGEN OVER HET

scheen, in het geen men de grondbeginselen van het Dierlijk Magnetismus noemde, kundig te zijn, dat dit ten minsten zeeker is, dat hij in staat was, alle de daar aan toegeschreeven uitwerkselen, de volkoomenste *crisis*, te veroorzaaken.

De grondbeginselen van den Heer DESLON zijn dezelfde, welke vervat zijn in zeevenentwintig stellingen, door den Heer MESMER, in het jaar 1779. door den druk gemeen gemaakt, offchoon hij nu voorgeeft eene meer uitgebreide theorie te bezitten, was het egter onnoodig voor de Gecommitteerden, om hier meede naauwkeuriger bekend te zijn; ten einde wegens het aanweezen en de nuttigheid van het Dierlijk Magnetismus een besluit op te maaken, was het genoeg deszelfs uitwerkselen te onderzoeken, deeze doch moeten het bestaan eener oorzaak aantoonen, deeze moeten voor deszelfs nuttigheid bewijzen opleeveren.

De Theorie des zeilsteens is als nog onbekend, egter zijn deszelfs uitwerkselen én nuttigheid door de ondervinding van veele eeuwen reeds bevestigd.

De Theorie van Doctor MESMER is in dit geval iets overtolligs en zeer onverschillig; de middelen hoe deeze bewerkstelligd word, de uitwerkselen, die zij voortbrengt, zie daar het geen ons te onderzoeken staat.

Het is zeer ligtelijk te betoogen, dat de Heer DESLON, met het weezenlijke der meededeeling
van

DIERLIJK MAGNETISMUS. 139

van het Dierlijk Magnetismus zeer wel bekend was.

De Heer DESLON, was geduurende verscheide jaaren een leerling van Dr. MESMER, dag aan dag was hij geduurende dien tijd ooggetuigen deezer konstbewerking, hij stelde dezelve meermaalen in teegenwoordigheid van Dr. MESMER in het werk, in wiens afwezen hij egter meede volkomen dezelfde uitwerkfelen te weege bragt; na met hem verzoend te zijn, bragten zij hunne lijders bijeen, en namen, nu den een dan den ander zonder onderscheid de Magnetiseering derzelver op zich, hunne handelwijze was derhalven volkomen dezelfde, de methode die de Heer DESLON in agt nam, was dus geene andere dan de methode van Dr. MESMER zelf.

De uitwerkfelen kwamen niet minder met elkan- der overeen, de *crises* waaren eeven veelvuldig, eeven heevig, en met dezelfde toevallen vergezeld aan het huis van den Heer DESLON, als aan dat van den Heer MESMER; deeze uitwerkfelen, moeten dus niet van de handelwijze van een of ander bijzonder magnetiseur, maar wel van het Magnetismus in het algemeen afgeleid worden.

De door de Gecommitteerden genoome proeven, toonen, dat de uitwerkfels, door den Heer DESLON verkreegen, toegeschreeven moeten worden aan de drukking, verbeeldings-kragt en geest van navol-
ging,

240 VERHANDELINGEN OVER HET

ging, deeze zijn dus ook de oorzaaken van het Magnetismus in het algemeen.

De waarneemingen der Gecommitteerden hebben hen overtuigt, dat deeze stuipagtige *crises*, en de geweldige toevallen, waarmede die gepaard gaan, op geene andere wijze in de geneeskunde van nut kunnen zijn, dan eeven gelijk de vergiften, zij oordeelen, dat het verwekken van stuiptrekkingen, op welk een Theorie dit ook zoude moogen zijn, altoos gevaarlijk is, daar deeze ligtelijk tot eene hebbelijke ziekte worden, zich verder en verder verspreiden, ja tot het nageslag kunnen overgaan.

De Gecommitteerden moeten derhalven hier uit besluiten, dat niet slegts de een of andere bijzondere handelwijze, in het meededeelen van het Magnetismus, maar het meededeelen van hetzelfde in het algemeen, eindelijk de verderflijkste gevolgen moet na zich slepen.

